

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΥΛΙΚΟ:
ΤΥΠΙΚΗ, ΑΤΥΠΗ ΚΑΙ ΑΠΟ ΑΠΟΣΤΑΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
(ΣΥΜΒΑΤΙΚΕΣ ΚΑΙ e- ΜΟΡΦΕΣ)

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Η δημόσια και η ιδιωτική εκπαίδευση στην εποχή της
παγκοσμιοποίησης: Οι πολιτικές γονεϊκής επιλογής και τα μηνύματα
που εκπέμπουν τα σχολεία για την προβολή του έργου τους.**

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια:

Τσιπά Θεοφανή

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Τσατσαρώνη Άννα

Κόρινθος, 2015

Αφιερώνεται στην οικογένειά μου

Ευχαριστίες

Η εκπόνηση της παρούσας διπλωματικής εργασίας αποτέλεσε ένα ιδιαίτερα σημαντικό και ταυτόχρονα δύσκολο εγχείρημα, το οποίο χρειαζόταν συστηματική μελέτη και συνάμα αφιέρωση σημαντικού χρόνου.

Κατ' αρχάς, γι' αυτήν την ερευνητική μου προσπάθεια θα ήθελα να ευχαριστήσω την επιβλέπουσα Καθηγήτριά μου κ. Άννα Τσατσαρώνη για την πολύτιμη βοήθειά της και την καθοριστική συμβολή της σε κάθε μου βήμα. Ευχαριστώ, επίσης, θερμά τον κ. Πολυχρόνη Σιφακάκη, υποψήφιο διδάκτορα του Τμήματος, ο οποίος στο πλαίσιο της άσκησης επικουρικού έργου, ανταποκρίθηκε με μεγάλη προθυμία στις ερωτήσεις και απορίες μου, προσφέροντάς μου πολύτιμη καθοδήγηση.

Ακόμα, οφείλω να ευχαριστήσω θερμά για την αμέριστη συμπαράστασή και τη διαρκή στήριξή τους προς εμένα την οικογένειά μου αλλά και τους φίλους μου για τη συνεχή ενθάρρυνσή τους κατά το διάστημα των μεταπτυχιακών μου σπουδών. Τέλος, θέλω να ευχαριστήσω και τους μικρούς μαθητές μου, οι οποίοι καθημερινά μου δίνουν το κίνητρο να θέλω διαρκώς να γίνομαι καλύτερη παιδαγωγός, να στοχεύω στην προσωπική μου βελτίωση αλλά και εν γένει σε μια καλύτερη και ποιοτικότερη εκπαίδευση.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελίδα

Περίληψη.....	7
Abstract.....	8
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	9

ΜΕΡΟΣ Α΄

1 ^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ.....	13
1.1. Εισαγωγή.....	13
1.2 Το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης και η επίδρασή του στο χώρο της εκπαίδευσης.....	14
1.2.1 Υπερεθνικές επιδράσεις στο χώρο της εκπαίδευσης και της εκπαιδευτικής πολιτικής παγκοσμίως και οι τάσεις ιδιωτικοποίησης.....	16
1.2.2 Το ζήτημα της «εκπαιδευτικής επιλογής» στο πλαίσιο του νεοφιλελευθερισμού.....	19
1.3 Ο μετασχηματισμός της εκπαίδευσης από δημόσιο σε ιδιωτικό αγαθό..	23
1.3.1 Τύποι ιδιωτικοποίησης.....	24
1.3.2 Η ιδιωτικοποίηση των εκπαιδευτικών συστημάτων σε συνθήκες παγκοσμιοποίησης.....	25
1.4 Η γονεϊκή επιλογή την εποχή της παγκοσμιοποίησης.....	35
1.4.1 Οι παράγοντες που επηρεάζουν τους γονείς σχετικά με την επιλογή του σχολείου.....	37

1.5 Σύνοψη-Συζήτηση.....	40
2° ΚΕΦΑΛΑΙΟ : ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.....	43
2.1 Εισαγωγή.....	43
2.2. Το εννοιολογικό πλαίσιο της θεωρίας του Bourdieu.....	43
2.2.1 Σύνδεση των θεωρητικών εννοιών: habitus, πεδίο και κεφάλαιο.....	51
2.3 Σύνοψη.....	53

ΜΕΡΟΣ Β΄

3° ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....	55
3.1. Εισαγωγή.....	55
3.2 Ερευνητικά ερωτήματα.....	55
3.3 Μεθοδολογική προσέγγιση.....	56
3.4. Επιλογή σχολείων.....	58
3.5. Ερευνητική διαδικασία.....	60
4° ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ.....	62
4.1. Εισαγωγή.....	62
4.2 Σύντομη παρουσίαση των σχολικών μονάδων.....	63
4.2.1 Τα ιδιωτικά σχολεία.....	63
4.2.2. Τα Δημόσια Δημοτικά Σχολεία.....	65

4.2.3 Δημόσια Γυμνάσια.....	66
4.3 Αναλυτική παρουσίαση των δεδομένων - χαρακτηριστικών των σχολικών μονάδων.....	68
4.3.1 Σκοποθεσία - Περιεχόμενο εκπαιδευτικού προγράμματος - φιλοσοφία - Παρουσίαση σχολείου.....	69
4.3.2 Διδακτική μεθοδολογία-παιδαγωγική προσέγγιση.....	70
4.3.3 Αξιολόγηση.....	73
4.3.4 Εκδηλώσεις- Υλοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων.....	74
4.3.5 Συνεργασίες του σχολείου με άλλους φορείς-επιμόρφωση εκπαιδευτικών.....	76
4.3.6 Σύνδεση με αγορά- τοπική κοινωνία.....	78
4.3.7 Επικοινωνία με τους γονείς.....	80
4.3.8 Άλλα μέσα κοινωνικής δικτύωσης - Συχνότητα ενημέρωσης ιστοσελίδας / μέσου κοινωνικής δικτύωσης.....	82
4.4 Συζήτηση των αποτελεσμάτων.....	83
5° ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΣΥΖΗΤΗΣΗ.....	89
Βιβλιογραφία.....	96
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	100

Περίληψη

Η εργασία αυτή διερευνά μια όψη του ζητήματος που σχετίζεται με τις αντιλήψεις των γονιών για την επιλογή σχολείου για τα παιδιά τους, συγκεκριμένα εάν και με ποιους τρόπους τα ίδια τα σχολεία επιδιώκουν να επηρεάσουν τον τρόπο που οι γονείς αντιλαμβάνονται τους σκοπούς του σχολείου, αποτιμούν την προσφερόμενη από αυτά εκπαίδευση και εν τέλει λαμβάνουν αποφάσεις σχετικά με την εκπαίδευση των παιδιών τους. Το θέμα της εργασίας τοποθετείται στο ευρύτερο πλαίσιο μελέτης των επιδράσεων που ασκεί η παγκοσμιοποίηση στα εθνικά εκπαιδευτικά συστήματα και πώς τα εκπαιδευτικά ιδρύματα ανταποκρίνονται σε αυτές τις πιέσεις αλλά και τις ευκαιρίες. Η βιβλιογραφική επισκόπηση ανέδειξε ότι ο κυρίαρχος παγκοσμιοποιημένος λόγος προτάσσει ως στόχο την υψηλού επιπέδου εκπαίδευση, η οποία βασίζεται στα διεθνή πρότυπα αγοράς και χαλαρώνει τα αυστηρά σύνορα μεταξύ του Δημοσίου και του Ιδιωτικού τομέα εκπαίδευσης. Σε αυτό το πλαίσιο οι γονείς προκειμένου να ανταποκριθούν τα παιδιά τους στις ανάγκες και στον ανταγωνισμό της παγκόσμιας αγοράς, οδηγούνται στη χρήση ιδιωτικών παροχών εκπαίδευσης.

Η εμπειρική διερεύνησή μας, στη συγκεκριμένη εργασία, περιλαμβάνει τη μελέτη και την ανάλυση των ιστοσελίδων ιδιωτικών και δημόσιων σχολείων, πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, στο Νομό Κορινθίας. Η κύρια υπόθεσή μας είναι ότι στις ιστοσελίδες συμπυκνώνονται οι αλλαγές που συμβαίνουν στα σχολεία μέσα στο παγκοσμιοποιημένο πλαίσιο και σε σχέση με το ζήτημα της διαμόρφωσης και προβολής της εικόνας τους στο δημόσιο χώρο. Ειδικότερα, αντλήθηκαν στοιχεία και μελετήθηκαν διεξοδικά οι ιστοσελίδες των σχολείων που αποτέλεσαν το δείγμα μας, με στόχο να κατανοήσουμε καλύτερα την επίδραση που ενδέχεται να έχουν τα μηνύματα που εκπέμπουν τα σχολεία στις αποφάσεις των γονιών. Τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας υποδεικνύουν ότι τα ιδιωτικά σχολεία τείνουν να προβάλλουν την κοινωνική διάσταση του έργου τους μέσα από τις εκπαιδευτικές παροχές που προσφέρουν, προβάλλοντας ταυτόχρονα ένα πρότυπο μαθητή, το οποίο ανταποκρίνεται στις υποτιθέμενες απαιτήσεις των γονέων και της κοινωνίας. Αλλά και η εικόνα και το μήνυμα που εκπέμπουν τα δημόσια σχολεία φαίνεται να συναρτάται με την προσπάθειά τους να ανταποκριθούν στον έντονο ανταγωνισμό που προκαλούν οι νέες οικονομικές, πολιτικές και κοινωνικές συνθήκες.

Abstract

This dissertation explores school choice policy, asking the question of whether and by what means do the schools try to influence the way in which parents understand the purposes of the school assess the education offered by them and finally take decisions concerning their childrens' education. The topic of the dissertation is placed in a wider frame of studies which investigate the effects of globalization on national educational systems and how the educational institutions respond to such pressures but also the opportunities they can such changes may bring.

The literature preview showed that the dominant globalised discourse prioritizes the goal of high level performance based on internationally formulated standards of students' schools achievements and weakens the boundaries separating public from private education provisions. In this frame, parents in order for their children to respond to the needs and the competitions in global markets are driven to private or privatized forms of education provision.

Our empirical inquiry in this particular dissertation includes the study and analysis of the websites of private as well as state/public schools, of primary and secondary education in the province of Korinthos. Our main hypothesis is that their websites embody the changes taking place in schools in the globalised context and the relation to the construction and projections of the image in the public space. Specifically, we studied systematically data drown from the websites of the schools in our sample, in order to understand better the possible influences that the messages transmitted by schools might have on parents' decisions. The results of our investigation indicate that private schools tend to promote the social dimension of their work through the educational programs and activities that offer and display on their websites, promoting at the same time a student-model which corresponds to the supposed parental and social demands. It is also evident that the image and the message which public schools project, relates to their attempt to respond to the increasing competition caused by the new economic, political and social conditions.

Εισαγωγή

Το πολυσύνθετο πεδίο της γονεϊκής επιλογής και οι στρατηγικές των γονέων να επιλέγουν το επιθυμητό σχολείο (school choice) προσελκύει διαρκώς το ενδιαφέρον της διεθνούς επιστημονικής και εκπαιδευτικής κοινότητας. Η παρούσα εργασία διερευνά το παραπάνω φαινόμενο και τις διαστάσεις του, οι οποίες σχετίζονται με την ελευθερία επιλογής σχολείου μέσα στις νέες κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές συνθήκες που επικρατούν σε παγκόσμιο επίπεδο τις τελευταίες δεκαετίες. Οι παραπάνω συνθήκες στρέφουν τους γονείς στην επιλογή ιδιωτικών ή ιδιωτικοποιημένων υπηρεσιών εκπαίδευσης. Ενδεχομένως, θεωρούν ότι ένα ιδιωτικό σχολείο αποτελεί μια πιο αξιόπιστη πηγή εκπαίδευσης για τα παιδιά τους, ώστε αυτά να καταφέρουν να ανταποκριθούν στις σύγχρονες κοινωνικές απαιτήσεις.

Για τη διερεύνηση της εργασίας, δείγμα μας αποτέλεσαν στοιχεία από τις ιστοσελίδες επιλεγμένων ιδιωτικών και δημόσιων σχολείων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης του Νομού Κορινθίας. Η βασική υπόθεσή μας είναι ότι στις ιστοσελίδες και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης που μπορεί να διαθέτουν τα σχολεία αυτά, συμπυκνώνονται οι μεταβολές που μπορεί να παρουσιάζονται στα εκπαιδευτικά ιδρύματα την εποχή της παγκοσμιοποίησης και της κοινωνίας της πληροφορίας στο πλαίσιο της προβολής της εικόνας τους στη δημόσια σφαίρα. Στόχος μας ήταν να κατανοήσουμε καλύτερα την επίδραση που ενδέχεται να ασκούν τα μηνύματα που εκπέμπουν τα σχολεία στις αποφάσεις των γονέων για την επιλογή σχολείου.

Η δομή και η διάταξη της εργασίας αναπτύσσεται σε δύο μέρη, το θεωρητικό και το ερευνητικό. Το θεωρητικό αποτελείται από δύο βασικά κεφάλαια.

Ειδικότερα, στο 1^ο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας παρουσιάζεται η επισκόπηση της σχετικής με το θέμα βιβλιογραφίας. Στο κεφάλαιο αυτό θέτουμε το ζήτημα της γονεϊκής επιλογής στα πλαίσια της παγκόσμιας αγοράς. Εστιάζουμε στον τρόπο που η παγκοσμιοποίηση και το νεοφιλελεύθερο πολιτικό πλαίσιο δράσης σύμφωνα και με τους Ball & Yoodell (2008) επηρεάζουν τις αντιλήψεις των γονέων για την επιλογή σχολείου αλλά και το πώς τα εθνικά εκπαιδευτικά συστήματα αλλά και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα διαφόρων χωρών προσπαθούν να ανταποκριθούν στις νέες κοινωνικοοικονομικές επιταγές και στις πολιτικές συνθήκες που επικρατούν. Η βιβλιογραφική επισκόπηση ανέδειξε ότι η παγκοσμιοποίηση αυξάνει την ανάγκη για

εκτενέστερη και ποιοτικότερη εκπαίδευση και το γεγονός αυτό οδηγεί πολλούς γονείς προς τη χρήση ιδιωτικών ή ιδιωτικοποιημένων εκπαιδευτικών υπηρεσιών προκειμένου τα παιδιά τους μέσω της ιδιωτικής εκπαίδευσης να αποκτήσουν τα απαραίτητα, προσοδοφόρα προσόντα και να ανταποκριθούν πλήρως στον διεθνή ανταγωνισμό. Συνεπώς, παρουσιάζονται στο κεφάλαιο αυτό και οι παράγοντες που παρεμβαίνουν και επηρεάζουν τις επιλογές των γονέων διαφορετικών κοινωνικών τάξεων.

Στο 2^ο κεφάλαιο αποτυπώνονται οι θεωρητικές έννοιες, οι οποίες προέκυψαν από την επισκόπηση της βιβλιογραφίας και που χρησιμοποιούνται στη συνέχεια για την προσέγγιση του ερευνητικού μέρους της εργασίας, ενώ αξιοποιούνται και για την ερμηνευτική προσέγγιση των ευρημάτων της παρούσας ερευνητικής εργασίας. Συγκεκριμένα, αναλύονται οι έννοιες του κοινωνικού, πολιτισμικού και οικονομικού κεφαλαίου του Pierre Bourdieu, καθώς και η έννοια του ιδρυματικού habitus, ενώ γίνεται αναφορά και στην προσέγγισή του Ball, η οποία έχει ως αφετηρία την κοινωνική τάξη και το πολιτισμικό κεφάλαιο που αποτελούν σημαντικά στοιχεία για την επιλογή σχολείου. Για τον Ball, η επιλογή σχολείου σχετίζεται με την αλληλεπίδραση που υπάρχει ανάμεσα στην πολιτική, την κοινωνική τάξη και τη θέση του σχολείου στον κοινωνικό χώρο.

Το ερευνητικό μέρος αποτελείται από τρία κεφάλαια. Στο 3^ο κεφάλαιο παρουσιάζεται η μεθοδολογία της εμπειρικής διερεύνησης της εργασίας και τα στάδια, τα οποία ακολουθήθηκαν για τη διερεύνηση του θέματος. Στο κεφάλαιο αυτό περιγράφεται ο σχεδιασμός, η μεθοδολογία, ο σκοπός και τα ερευνητικά ερωτήματα. Η μελέτη της βιβλιογραφίας οδήγησε σε μια πιο συγκεκριμένη διατύπωση του θέματος, η οποία όπως προαναφέρθηκε, εστιάστηκε στα μηνύματα που εκπέμπουν τα σχολεία, ιδιωτικά και δημόσια αναφορικά με το έργο τους και τα οποία υποθέτουμε ότι ασκούν σημαντική επίδραση στις γονεϊκές επιλογές σχολείου.

Συγκεκριμένα, στοιχεία αντλήθηκαν και μελετήθηκαν με διεξοδικό τρόπο από τις ιστοσελίδες ή τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης που μπορεί να διαθέτουν τα 15 συνολικά ιδιωτικά και δημόσια σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης του Νομού Κορινθίας που αποτέλεσαν το δείγμα της έρευνάς μας. Οι κατηγορίες με βάση τις οποίες αποτυπώθηκαν και οργανώθηκαν οι πληροφορίες των ιστοσελίδων των σχολείων είναι οι εξής: 1.Σκοποθεσία, φιλοσοφία και παρουσίαση

σχολείου και του εκπαιδευτικού προγράμματός, 2. Διδακτική μεθοδολογία και παιδαγωγική προσέγγιση, 3. Αξιολόγηση, 4. Σχολικές εκδηλώσεις και υλοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων, 5. Συνεργασία του σχολείου με άλλους φορείς και επιμόρφωση εκπαιδευτικών, 6. Σύνδεση του σχολείου με την αγορά και την τοπική κοινωνία, 7. Επικοινωνία με τους γονείς.

Στο 4^ο κεφάλαιο γίνεται μια σύντομη παρουσίαση της ταυτότητας των ιδιωτικών και των δημόσιων σχολείων που συμπεριλήφθησαν στην έρευνα. Επιπλέον, παρουσιάζονται, αναλύονται και σχολιάζονται τα σημαντικότερα ευρήματα της παρούσας ερευνητικής εργασίας με βάση τις κατηγορίες που διαμορφώθηκαν από τη μελέτη της βιβλιογραφίας. Τέλος, επιχειρείται η ανάδειξη και συζήτηση των συμπερασμάτων της έρευνας, ώστε να απαντηθούν τα ερευνητικά ερωτήματα που τίθενται στην παρούσα ερευνητική εργασία.

Κλείνοντας, στο 5^ο κεφάλαιο συζητούνται συνθετικά και εκτίθενται τα γενικά συμπεράσματα όλης της εργασίας στα οποία καταλήξαμε, ενώ παρατίθενται προτάσεις και κατευθύνσεις για μελλοντικούς ερευνητές.

ΜΕΡΟΣ Α΄

1.Βιβλιογραφική επισκόπηση

1.1. Εισαγωγή

Τη σημερινή εποχή διακρίνονται τρεις κυρίαρχες τάσεις: α) η παγκοσμιοποίηση, β) η ύπαρξη της κοινωνίας της πληροφορίας και γ) η επιστημονική τεχνική επανάσταση που προχωρά με ραγδαίους ρυθμούς (Γρόλλιος, 2005). Η Van Zanten (2005) ορίζει την παγκοσμιοποίηση ως μία γενικευμένη τάση που βασικός στόχος της είναι η αλληλεξάρτηση και η ενοποίηση των χωρών πέρα του εθνικού τους πλαισίου. Ο στόχος αυτός επιτυγχάνεται με την ενσωμάτωση των κρατών σε μία διεθνή κοινότητα αλλά και με κύρια εργαλεία, όπως η ανακατάταξη των κρατικών και τοπικών οικονομιών, τα σύγχρονα μέσα επικοινωνίας αλλά και οι νέες πολιτικές στρατηγικές, που εμφανίζονται.

Η κοινωνία της πληροφορίας μαζί με το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης αποτελούν τις κινητήριες δυνάμεις για τη βελτίωση του επιπέδου ζωής μέσα σε έναν πλέον διαφορετικά διαμορφωμένο κόσμο. Με βάση τα διεθνή πρότυπα, λοιπόν, δεν υφίστανται «σύνορα» μεταξύ των κρατών, οι αποστάσεις εκμηδενίζονται και η κυκλοφορία των πληροφοριών είναι ελεύθερη. Συνεπώς, σύμφωνα με τις επιταγές της παγκοσμιοποίησης, τα διάφορα προβλήματα που μπορεί να υπάρχουν σε τοπικό επίπεδο, πλέον διερευνώνται μέσα από παγκόσμιες διαδικασίες (Γρόλλιος, 2005).

Βέβαια, στο σημείο αυτό πρέπει να τονιστεί ότι ο κυρίαρχος παγκοσμιοποιημένος λόγος προτάσσει την ανάγκη για πιο υψηλού επιπέδου εκπαίδευση. Αυτό οδηγεί σε μία καλή θέση εργασίας που μπορεί να κατακτήσει κάποιος, η οποία θα βασίζεται στην οικονομία της γνώσης και στα διεθνή πρότυπα αγοράς, ενώ ο ίδιος θεωρείται απαραίτητο να έχει πανεπιστημιακή κατάρτιση μέσα από αντίστοιχους τίτλους σπουδών και ακαδημαϊκά προσόντα. Παράλληλα, στις σύγχρονες κοινωνικοπολιτικές συνθήκες, που επικρατούν, είναι ιδιαίτερα σημαντικό τα πανεπιστημιακά ιδρύματα να διευρύνουν τη συμμετοχή και να εντάξουν στο δυναμικό τους άτομα που προέρχονται και από κατώτερα κοινωνικά στρώματα με στόχο να μειώσουν το ποσοστό των εκπαιδευτικών ανισοτήτων που υφίστανται στο σημερινό κοινωνικό γίγνεσθαι. Συνεπώς, μέσα από τη αξιοποίηση του καλύτερα εκπαιδευόμενου και παραγωγικού ανθρώπινου δυναμικού ανεξαρτήτως κοινωνικού στρώματος, κάθε χώρα θα οδηγηθεί σε μία ευρεία οικονομική, κοινωνική ανάπτυξη

και πρόοδο που θα τη βοηθήσει να ανταποκριθεί θετικά στον διεθνή ανταγωνισμό (Carnoy,2005).

Τέλος, τη σημερινή εποχή, όπου κυριαρχεί το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης, οι απαιτήσεις για παροχή ποιοτικότερης εκπαίδευσης αυξάνονται με ραγδαίο ρυθμό (Carnoy, 2005). Οι μέτοχοι στην εκπαιδευτική διαδικασία και ειδικότερα οι γονείς για να ανταποκριθούν τα παιδιά τους στις ανάγκες και στον ανταγωνισμό της παγκόσμιας αγοράς μέσα από την επαγγελματική και όσο γίνεται προσοδοφόρα εξέλιξή τους, στρέφονται στη χρήση ιδιωτικών παροχών εκπαίδευσης.

Ωστόσο, σύμφωνα με τη Steiner-Khamsi (2006) η σημασιολογία της παγκοσμιοποίησης αμφισβητεί την αντίληψη του παρελθόντος ότι η εκπαίδευση αποτελεί ένα πολιτιστικά οριοθετημένο σύστημα. Αντίθετα, στα εκπαιδευτικά συστήματα προωθούνται παρόμοιες πολιτικές, δομικές ιδέες και μέθοδοι που ξεπερνούν τα εθνικά σύνορα των κρατών. Κυρίαρχο παράδειγμα διανοούμενων πολιτικών αποτελεί «η επιλογή σχολείου» μέσα σε ένα νεοφιλελεύθερο, πολιτικό πλαίσιο δράσης (Ball & Yoodell, 2008).

1.2 Το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης και η επίδρασή του στο χώρο της εκπαίδευσης

Ένας σημαντικός παράγοντας, λοιπόν, ο οποίος επιδρά στις οικονομίες, στην παροχή εκπαίδευσης και στον πολιτισμό των ανεπτυγμένων χωρών θεωρείται η «παγκοσμιοποίηση», η οποία έχει ως συνέπεια την υπερεντατικοποίηση των παγκόσμιων ροών κεφαλαίου, ανθρώπων, παραγωγής και προϊόντων, πολιτικής, πολιτισμικών μορφών και ιδεών. Μάλιστα, επισημαίνεται ότι οι επιρροές που ασκούνται μέσω της παγκοσμιοποίησης και οι επιπτώσεις τους διανέμονται στα κράτη με άνισο τρόπο. Το γεγονός αυτό έχει σαν αποτέλεσμα οι χώρες του εκβιομηχανισμένου κόσμου να επιδρούν με πιο ισχυρή δύναμη στις πιο φτωχές χώρες σε οικονομικό, πολιτικό και πολιτισμικό επίπεδο (Ball & Yoodell, 2008).

Σε αυτό το πλαίσιο κύριος στόχος αποτελεί η δημιουργία ενός εργαζόμενου που θα συγκεντρώνει ένα σύνολο ιδιοτήτων όπως η υπευθυνότητα, η ευελιξία και η αποδοτικότητα. Στην παγκοσμιοποιημένη Ευρώπη το ρόλο του καθοδηγητή προς την επίτευξη αυτού του στρατηγικού στόχου από κάθε κράτος-μέλος αναλαμβάνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Γρόλλιος, 2005).

Μάλιστα, σύμφωνα με τους Ball & Yoodell (2008) η εκπαίδευση θεωρείται αδιαμφισβήτητα ως ένας ιδιαίτερα σημαντικός και κρίσιμος παράγοντας για την

επίτευξη του παραπάνω στρατηγικού στόχου αλλά και για την εξασφάλιση οικονομικής παραγωγικότητας και ανταγωνισμού στο πλαίσιο της καπιταλιστικής κοινωνίας.

Οι σύγχρονες εκπαιδευτικές πολιτικές σε όλες τις ανεπτυγμένες χώρες διαμορφώνονται, από τους «Αναπτυξιακούς Στόχους της Χιλιετίας» (Millennium Development Goals) του Αναπτυξιακού Προγράμματος των Ηνωμένων Εθνών και από τη διακήρυξη 2 και το πλαίσιο 3 της «Εκπαίδευσης για Όλους» (Education For All) του Εκπαιδευτικού, Επιστημονικού και Πολιτιστικού Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών (UNESCO). Τα συγκεκριμένα κείμενα αναφέρονται σε υποχρεώσεις που έχουν τα κράτη με στόχο την παροχή εκπαίδευσης προς τους πολίτες αλλά και υποδεικνύουν τρόπους για την υλοποίηση του παραπάνω στόχου (Ball & Yoodell, 2008).

Συγκεκριμένα, υπήρξαν δύο βασικές πολιτικές στρατηγικές που προώθησαν μέσα από μεταρρυθμίσεις μία πιο νεοφιλελεύθερη εκπαιδευτική ευρωπαϊκή πολιτική. Ειδικότερα, το 1999 με τη «Διακήρυξη της Μπολόνια»¹, στόχος ήταν η ενίσχυση του ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Ανώτατης Εκπαίδευσης σε διεθνές επίπεδο μέσα από την προώθηση του Ευρωπαϊκού Χάρτη Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Βέβαια, δεν υπάρχει απόλυτη συνοχή ως προς τη διασφάλιση μιας ενιαίας εκπαιδευτικής πολιτικής σε όλα τα ανεπτυγμένα κράτη. Όμως, το παράδειγμα της Διακήρυξης της Μπολόνια που προαναφέρθηκε οδηγεί σε ανανέωση, αλλαγή και σύγκλιση ως προς την παροχή ανώτατης εκπαίδευσης στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ball & Yoodell, 2008). Στο σημείο αυτό πρέπει να τονιστεί ότι και η ευρωπαϊκή «Στρατηγική της Λισσαβόνας»,² που ξεκίνησε το 2000, αποτελεί μια ανταπόκριση στις απαιτήσεις της παγκοσμιοποίησης. Συγκεκριμένα, οι Ευρωπαίοι ηγέτες στο Συμβούλιο Αρχηγών Κρατών της Ε.Ε. συμφώνησαν πως η Ευρώπη θα καταφέρει να γίνει πιο ανταγωνιστική στην παγκόσμια οικονομία με την πολύτιμη αρωγή εν γένει της εκπαίδευσης και μέσα από την επίτευξη της κοινωνικής συνοχής.

Χαρακτηριστικό της εποχής είναι ότι όλο και περισσότερο τα εθνικά κράτη του δυτικού κόσμου λειτουργούν πλέον ως «δημιουργοί αγοράς», ως παραγωγοί ευκαιριών και ως εκσυγχρονιστές χρησιμοποιώντας τη δημόσια πολιτική με στόχο την

¹ <http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna>

² <http://www.europarl.europa.eu/highlights/el/1001.html>

προσέλκυση εξωτερικών επενδύσεων. Ταυτόχρονα, προσπαθούν να προωθήσουν κοινωνικές, εκπαιδευτικές και οικονομικές καινοτομίες, ενώ εστιάζουν στην όσο το δυνατόν πιο ορθολογική κατανομή των πόρων τους, ώστε να θεωρούνται «ανταγωνιστικά κράτη» και να προωθήσουν «Εθνικά Συστήματα Καινοτομίας» (National Innovation Systems). Ουσιαστικά, δηλαδή, για την ανταγωνιστικότητα μεταξύ των κρατών φροντίζουν οι στρατηγικές της διακυβέρνησης σε παγκόσμιο επίπεδο (Tavares and Young 2005, όπ. αναφ στο Ball & Yoodell, 2008, σελ. 81,82).

1.2.1 Υπερεθνικές επιδράσεις στο χώρο της εκπαίδευσης και της εκπαιδευτικής πολιτικής παγκοσμίως και οι τάσεις ιδιωτικοποίησης

Οι Rizvi & Lingard (2010 σελ. 14) αναφέρουν χαρακτηριστικά ότι «τα πολιτικά κείμενα απορρέουν από έναν λόγο που δεν έχει στοιχεία από κάθε έθνος ξεχωριστά αλλά διαμορφώνεται από διεθνείς και υπερεθνικούς φορείς όπως ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ), η Διεθνής Τράπεζα, και η Ευρωπαϊκή Ένωση». Ταυτόχρονα, τονίζουν ότι «η διαχείριση, η μορφή καθώς και οι νέες σχέσεις που δημιουργούνται μεταξύ δημοσίου και ιδιωτικού τομέα οδηγούν στη μετατόπιση από την κυβέρνηση (government) προς τη διακυβέρνηση (governance)». Στη διακυβέρνηση, δηλαδή, κάθε κράτους αρχίζουν να εμπλέκονται ποικίλοι φορείς που καθοδηγούν την άσκηση πολιτικής με προγράμματα και δράσεις, ενώ χρησιμοποιούνται παράλληλα ιδιωτικοί και δημόσιοι φορείς και υπηρεσίες χωρίς να είναι διακριτές οι σχέσεις μεταξύ τους. Δεν υφίσταται κάποια ρήξη, όμως πλέον λόγω των υψηλών απαιτήσεων το ενδιαφέρον στρέφεται στην οργάνωση και στη διαχείριση δικτύων όχι μόνο σε τοπικό αλλά κυρίως σε διεθνές επίπεδο.

Συνεπώς, πλέον, τα κράτη αναμορφώνονται και παρατηρούνται νέες μορφές μεταρρυθμίσεων ή μάλλον αλλαγών, οι οποίες συνδέονται με το ρόλο και τις ανάγκες της σύγχρονης κοινωνίας, ενώ προσπαθούν να ανταποκριθούν και να ενισχύσουν τις αλλαγές που επισυμβαίνουν σε κάθε χώρα. Μεταξύ των άλλων, αυτές οι αλλαγές αναφέρονται στους στόχους, στην πολιτική αλλά και στον τρόπο διακυβέρνησης κάθε κοινωνίας.

Όπως επισημαίνεται από τη Steiner-Khamsi (2006), οι μεταρρυθμίσεις «ταξιδεύουν», διακινούνται από τη μια χώρα στην άλλη μέσα από σύνθετες πολιτικές διαδικασίες, με ποικίλα μέσα και όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται με πειθαναγκαστική μεταβίβαση. Βέβαια, κάθε κράτος διαθέτει διαφορετικές ταχύτητες

με βάση τις οποίες ενστερνίζεται τις νέες πολιτικές, τις ιδέες και τις καινοτομίες που παράγονται. Άλλα κράτη, δηλαδή, αποδέχονται τους νέους όρους από την αρχή της εμφάνισής τους και άλλα αργούν να προσαρμοστούν στη νέα πραγματικότητα.

Γενικότερα, στο σημείο αυτό πρέπει να τονιστεί ότι η παραπάνω στροφή από την κυβέρνηση (government) προς τη διακυβέρνηση (governance) και οι αλλαγές στην κρατική λειτουργία, οργάνωση και δράση αποτελούν ενδεικτικό στοιχείο ότι πλέον το κράτος δεν σχεδιάζει μόνο του την πολιτική που θα ακολουθήσει. Το ίδιο το κράτος προσπαθεί να προσαρμόζεται στις διεθνείς προδιαγραφές, στις σύγχρονες απαιτήσεις και στις πολιτικές και κοινωνικές πιέσεις. Το γεγονός αυτό έχει ως αποτέλεσμα να υφίσταται αλλαγές και η εκπαιδευτική πολιτική που εφαρμόζει κάθε χώρα.

Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφερθούν κάποιοι διεθνείς φορείς που έχουν επηρεάσει τα ζητήματα της εκπαιδευτικής πολιτικής σε μεγάλο βαθμό. Συγκεκριμένα, μεταξύ των οργανισμών αυτών είναι η Παγκόσμια Τράπεζα, η οποία είναι στο επίκεντρο της παγκόσμιας εκπαίδευσης και τις τελευταίες δύο δεκαετίες έχει ασκήσει οικονομική και ιδεολογική επίδραση στη διαμόρφωση εκπαιδευτικής πολιτικής και ιδιαίτερα έχει επηρεάσει τις χώρες του αναπτυσσόμενου κόσμου. Μάλιστα, η ίδια προάγει αλλαγές που προέρχονται από τις χώρες του δυτικού κόσμου, δημιουργώντας μια αμοιβαία επιρροή ανάμεσα στην εκπαίδευση και την οικονομία (Jones, 1992).

Στη συνέχεια, ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) που αποτελεί υπερεθνικό φορέα, κατέχει σημαντικό συμβουλευτικό ρόλο μέσα από τις συστάσεις που δίνει στην κάθε χώρα και επηρεάζει με άμεσο ή έμμεσο τρόπο τον σχεδιασμό εκπαιδευτικής πολιτικής αλλά και κοινωνικής και οικονομικής πολιτικής. Ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά του είναι η προώθηση της ιδιωτικοποίησης των δημόσιων υπηρεσιών μέσα από τον όρο του ανταγωνισμού που επικρατεί στις διεθνείς αγορές. Το έργο του ΟΟΣΑ βασίζεται, κυρίως, στην έρευνα και στην υπερεθνική διαχείριση πληροφοριών, η δημοσίευση των οποίων γίνεται ξεχωριστά για κάθε κράτος-μέλος. Ο ΟΟΣΑ μέσα από τον ερευνητικό του χαρακτήρα ως οργανισμός επηρεάζει τη διαμόρφωση εκπαιδευτικών πολιτικών στα 30 κράτη - μέλη, αφού οι πληροφορίες που συλλέγει και επεξεργάζεται αποτελούν αρωγό για τη διαμόρφωση εκπαιδευτικής πολιτικής (Ball & Yoodell, 2008).

Αξίζει εδώ να επισημανθεί ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν ασκεί σε όλα τα κράτη ίδιες εκπαιδευτικές πολιτικές, διότι δεν είναι αυτός επισήμως ο ρόλος της. Όμως, κάποια προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως η Διακήρυξη της Μπολόνια, η

οποία προαναφέρθηκε, χαρακτηρίζονται ως πολιτικές οι οποίες εφαρμόζονται στα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης με στόχο την επίτευξη μιας κοινής πορείας. Μάλιστα, αυτές οι εκπαιδευτικές πολιτικές και επεμβάσεις βοηθούν στη δημιουργία ενός «ευρωπαϊκού εκπαιδευτικού χώρου», που είναι αποτέλεσμα της επίδρασης ποικίλων υπερεθνικών φορέων και προγραμμάτων, ενώ αφήνουν μετέωρα πλέον τα όρια ανάμεσα στον ιδιωτικό και τον δημόσιο τομέα (Ball & Yoodell, 2008).

Υπάρχει, λοιπόν, θερμή εκδήλωση ενδιαφέροντος της παγκόσμιας αγοράς για το δημόσιο εκπαιδευτικό σύστημα, το οποίο αναπτύσσεται σε διεθνικό επίπεδο. Από τη δεκαετία του 1990 ο χώρος της εκπαίδευσης για διάφορες επιχειρήσεις αποτελεί ένα περιβάλλον, όπου πραγματοποιούνται εμπορικές επενδύσεις με στόχο το κέρδος και το οικονομικό όφελος. Μάλιστα, οι δημόσιες υπηρεσίες μεταφέρονται όλο και περισσότερο στο επίκεντρο των επενδύσεων και του κέρδους. Στη διεθνή πολιτική σκηνή προωθούνται ιδιωτικές λύσεις για την επίλυση δημόσιων κρατικών ζητημάτων με άμεσο και έμμεσο τρόπο. Τέτοιου είδους ιδιωτικές επενδύσεις στο χώρο της εκπαίδευσης αποτελούν στόχο για φορείς όπως για παράδειγμα τα Ηνωμένα Έθνη και η Αφρικανική Ένωση (Ball & Yoodell, 2008).

Χαρακτηριστικά, όπως αναφέρει ο ΟΟΣΑ τη σημερινή εποχή γίνονται προσπάθειες να υπάρξει μία νέα σχέση ανάμεσα στην κοινωνία και τις δημόσιες υπηρεσίες και πιο συγκεκριμένα να βρεθούν νέες πιο αποτελεσματικές προτάσεις για την παροχή δημόσιων υπηρεσιών στους πολίτες, οι οποίες όμως να είναι και πιο ανταγωνιστικές. Πλέον, δηλαδή, ως εναλλακτική λύση εισάγεται ο όρος της ιδιωτικοποίησης με σκοπό να επιτευχθεί ο παραπάνω στόχος.

Ακόμη, διεθνείς πολυμερείς φορείς όπως ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης, η Ευρωπαϊκή Ένωση και η Στρογγυλή Τράπεζα Βιομηχάνων (Round Table of Industrialists), η UNESCO, η Παγκόσμια Τράπεζα, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, η IFC (Διεθνής Εταιρεία Χρηματοδότησης) και ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου, αν και διαφέρουν στον τρόπο που διαμορφώνουν εκπαιδευτικές πολιτικές πλέον αναφέρονται στην προώθηση κοινών μεταρρυθμίσεων δίνοντας έμφαση στην ιδιωτικοποίηση των δημόσιων υπηρεσιών σε αντίθεση με την αναφορά τους σε αλλαγές στον ίδιο τον δημόσιο τομέα. Παράλληλα, πολιτικά κόμματα, ερευνητικά κέντρα, ιδιωτικές επιχειρήσεις και ιδρύματα προωθούν τις ιδιωτικοποιήσεις ως τη μοναδική λύση αντιμετώπισης των προβλημάτων της δημόσιας εκπαίδευσης (Hansen and Lairidsen 2004).

Ωστόσο, αδιαμφισβήτητα οι ιδιωτικοποιήσεις διαμορφώνονται σε μεγάλο βαθμό μέσα από τα ιδιαίτερα στοιχεία που συνθέτουν τα εθνικά πλαίσια κάθε χώρας. Σημαντικοί παράγοντες θεωρούνται οι πολιτικές δομές, η πολιτική κουλτούρα κάθε κράτους, ο τρόπος διακυβέρνησης, οι εκπαιδευτικές και κοινωνικές παροχές που παρέχονται στους πολίτες καθώς και η βοήθεια ή τα δάνεια που δίνονται για την εκπαίδευση. Με βάση, λοιπόν, αυτά τα στοιχεία καθορίζεται και η ταχύτητα με την οποία η κάθε χώρα θα αντιδράσει απέναντι σε κάθε είδους ιδιωτικοποίηση στο χώρο της εκπαίδευσης, δηλαδή, αν άμεσα θα υιοθετήσει κάποια μορφή ιδιωτικοποίησης ή θα αντισταθεί για ένα διάστημα. Έτσι, επισημαίνεται ότι οι τάσεις ιδιωτικοποίησης έχουν τη δυνατότητα να αποδίδουν σε κάθε χώρα ανάλογα με το εθνικό πολιτικό και κοινωνικό της πλαίσιο και διαφορετικού είδους νοήματα. Βέβαια, πρέπει να αναφερθεί ότι σε πολλές χώρες παγκοσμίως παρατηρείται σύμπραξη ανάμεσα στον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα, ενσωματώνονται διάφορες μορφές ιδιωτικοποίησης, ενώ πλέον καθιερώνονται εκπαιδευτικές υπηρεσίες σε περιοχές που δεν υπήρχαν με βάση τις διεθνείς συμφωνίες ανάπτυξης (Ball & Yoodell, 2008).

Τέλος, ένα σημαντικό παράδειγμα χώρας που ξεκίνησε να ενστερνίζεται και να ενσωματώνει στον τρόπο διακυβέρνησης, τη νεοφιλελεύθερη πολιτική για την παροχή εκπαιδευτικών υπηρεσιών και τις διεθνείς τάσεις ιδιωτικοποίησης ανάλογα με την κάθε περιοχή είναι το Ηνωμένο Βασίλειο (Van Zanten & Kosunen, 2005).

1.2.2 Το ζήτημα της «εκπαιδευτικής επιλογής» στο πλαίσιο του νεοφιλελευθερισμού.

Η σχολική εκπαίδευση σε παγκόσμιο επίπεδο προσπάθησε να εντάξει βασικά στοιχεία της νεοφιλελεύθερης κοσμοθεωρίας, όπως κανόνες και αξίες που χαρακτηρίζουν το νεοφιλελεύθερο πολιτικό σύστημα τόσο στις πρακτικές όσο και στη δράση της με στόχο να ενισχυθεί ευρύτερα το ίδιο το εκπαιδευτικό σύστημα (Connell, 2012 όπ. αναφ. στο Angus, 2013).

Κατ' αρχάς, ο όρος «νεοφιλελεύθερο πολιτικό σύστημα» αναφέρεται στη σχέση ανάμεσα στο μικρό κράτος και την ελεύθερη αγορά. Εμφανίζεται από τη δεκαετία του 1980 μέσα από ένα ευρύ φάσμα πολιτικών πλαισίων και επιλογών που επεκτάθηκαν σε παγκόσμια κλίμακα μέχρι σήμερα και, τώρα, έχουν εξαπλωθεί διεθνώς. Πολιτικοί που διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στην εξάπλωση του νεοφιλελευθερισμού μέσα από την άσκηση της πολιτικής τους ήταν από τον Ronald Reagan και τη Margaret Thatcher στη δεκαετία του 1980 και στις αρχές της δεκαετίας

του 1990, μέχρι και τον George W. Bush και τον Tony Blair στις Η.Π.Α. και στο Ηνωμένο Βασίλειο, αντίστοιχα, αλλά και την κυβέρνηση των Εργατικών του David Lange στη Νέα Ζηλανδία και ακόμη πιο παλιά στη Χιλή με τον Augusto Pinochet (Ball & Yoodell, 2008).

Αξίζει στο σημείο αυτό να αναφερθεί ότι η οργάνωση, η παροχή και η διαχείριση δημόσιων υπηρεσιών που καθορίζεται σύμφωνα με τις αρχές «μικρού κράτους-ελεύθερης αγοράς», θεωρείται παγκοσμίως, τη σημερινή εποχή, βασική προσέγγιση της δημόσιας εκπαίδευσης. Με βάση τις αρχές του νεοφιλελευθερισμού η δημόσια εκπαίδευση, που παρέχεται από το κράτος, είναι χαμηλής αξίας και δεν εξυπηρετεί τις απαιτήσεις και τις ανάγκες των «αποδεκτών» της. Το φαινόμενο αυτό οφείλεται στο γραφειοκρατικό χαρακτήρα της και στο γεγονός ότι είναι παγιδευμένη στο να μπορέσει να ανταποκριθεί κατά κύριο λόγο στο προσωπικό της, με αποτέλεσμα να παραμελεί τους βασικούς πελάτες της, δηλαδή τους γονείς και τα παιδιά.

Η λύση σε αυτό το σύγχρονο πρόβλημα σύμφωνα με τους υποστηρικτές του νεοφιλελευθερισμού είναι να δεχτεί η εκπαίδευση τις αρχές της ελεύθερης παγκόσμιας αγοράς, την επιλογή σχολείου από τους γονείς αλλά γενικότερα και την επικράτηση ανταγωνισμού ανάμεσα στα σχολεία με στόχο την προσέλκυση μαθητών. Παράλληλα, είναι σαφές ότι με το άνοιγμα της εκπαίδευσης στην «αγορά», νέοι εκπαιδευτικοί φορείς θα έχουν τη δυνατότητα να προσφέρουν κερδοσκοπικού χαρακτήρα υπηρεσίες ταυτόχρονα με το δημόσιο σύστημα σχολικής εκπαίδευσης. Οι λύσεις αυτές, λοιπόν, εισάγουν διάφορες μορφές ιδιωτικοποίησης της δημόσιας εκπαίδευσης και ουσιαστικά προωθούν την ελεύθερη γονεϊκή επιλογή εκπαιδευτικών υπηρεσιών και σχολείου (Ball & Yoodell, 2008).

Οι υποστηρικτές της πρόωξης του ανταγωνισμού και των ιδιωτικοποιήσεων στον εκπαιδευτικό χώρο φαίνεται ότι θεωρούν πως οι ιδιωτικές εκπαιδευτικές υπηρεσίες είναι πιο αποδοτικές και ανταποκρίνονται περισσότερο στις σύγχρονες ανάγκες των πελατών της εκπαίδευσης. Ωστόσο, για την αύξηση του κέρδους δαπανώνται μεγάλα χρηματικά ποσά και πολλές φορές χάνονται οι αξίες που πρεσβεύει η ίδια η εκπαίδευση προς το κοινωνικό σύνολο.

Συγκεκριμένα, η διαδικασία επιλογής στο χώρο της εκπαίδευσης αποτελεί ένα ζήτημα τεράστιας σημασίας, γιατί, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Connell (2012 όπ. αναφ. στο Angus, 2013, σελ. 1) η εκπαίδευση ήταν πάντα ένας «αγωνιστικός χώρος». Μάλιστα, εκεί συνεχίζει λέγοντας ότι: «η εκπαίδευση μπορεί να

χαρακτηριστεί ακόμα και επικίνδυνη, διότι τα σχολεία και τα κολέγια δεν τρέφουν αποκλειστικά τον πολιτισμό αλλά έχουν τη δυνατότητα να διαμορφώσουν ολόκληρο το κοινωνικό σύστημα που υφίσταται γύρω μας». Γενικότερα, λοιπόν, η σημερινή ιστορική περίοδος θεωρείται ιδιαίτερα κρίσιμη, τόσο σε εκπαιδευτικό όσο και σε πολιτικό επίπεδο, αφού όπως ο Connell συνεχίζει «σημαντικές αλλαγές υφίστανται τόσο στις παλαιότερες μορφές εκπαιδευτικών ανισοτήτων αλλά και όσον αφορά την ύπαρξη νέων μορφών ανισοτήτων που βασίζονται κατά κύριο λόγο στους μηχανισμούς της παγκόσμιας αγοράς» (ό.π., σελ. 1).

Αξίζει να σημειωθεί ότι οι πολιτικές που ακολουθούνται σε κάθε χώρα για την «επιλογή σχολείου» ακολουθούν τις παγκόσμιες επιταγές που απορρέουν από τον νεοφιλελευθερισμό και από την παγκόσμια ανησυχία για τη βελτίωση της ποιότητας των εκπαιδευτικών συστημάτων. Φυσικά, οι τοπικές ιδιαιτερότητες και ιδιομορφίες κατέχουν, επίσης, εξαιρετικά σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της πολιτικής της σχολικής επιλογής αλλά και των πολιτικών πρακτικών σε συγκεκριμένα πλαίσια. Τα παραδείγματα των ΗΠΑ, του Καναδά, της Αυστραλίας, της Αγγλίας, του Ισραήλ, της Αργεντινής, της Τανζανίας, της Κίνας, της Ινδίας, της Σιγκαπούρης και της Ιαπωνίας δείχνουν ότι η εκπαιδευτική πολιτική της επιλογής σχολείου ποικίλλει λόγω ιστορικών, πολιτικών, κοινωνικών ρυθμίσεων τόσο εντός όσο και μεταξύ των διαφόρων χωρών και αυτοί οι παράγοντες κατά συνέπεια επηρεάζουν τους γονείς και τα παιδιά στη «σχολική επιλογή». (Levin 1997 όπ. αναφ. στο Thrupp, 2010).

Παρά το γεγονός ότι ο ακριβής ορισμός του «νεοφιλελευθερισμού» είναι δύσκολος, ένα αξιοσημείωτο στοιχείο της νεοφιλελεύθερης πολιτικής αποτελεί το γεγονός ότι τα σχολεία και διάφοροι φορείς παροχής εκπαιδευτικών υπηρεσιών έχουν την τάση να συμβαδίζουν στην πειθαρχία και στις επιταγές της αγοράς. Παράλληλα, ενστερνίζονται μια πιο επιχειρηματική προσέγγιση προκειμένου να ανταποκριθούν στις προσδοκίες για την καλύτερη και πιο αποδοτική εκπαίδευση των καταναλωτών τους (Saad - Filho και Johnston 2005, όπ. αναφ. στο Angus, 2013).

Το ζήτημα της επιλογής σχολείου αποτελεί ένα αξιοσημείωτο παράδειγμα της παγκόσμιας νεοφιλελεύθερης πολιτικής. Μάλιστα, οι προκλήσεις για το θέμα της επιλογής στην εκπαίδευση είναι πράγματι ένα παγκόσμιο φαινόμενο, το οποίο όμως γίνεται καλύτερα κατανοητό μέσα από το πρίσμα του τοπικών ρυθμίσεων της εκάστοτε χώρας. Συνεπώς, με αυτόν τον τρόπο αποδεικνύεται η ετερογένεια της σχολικής επιλογής μεταξύ των διαφόρων κρατών λόγω των διαφορετικών πλαισίων (πολιτικών, κοινωνικών, πολιτιστικών, οικονομικών και εκπαιδευτικών), που

υπάρχουν και λειτουργούν σε παγκόσμιο επίπεδο, ενώ «η ελευθερία της σχολικής επιλογής από τους μετέχοντες στην εκπαιδευτική διαδικασία ξεπερνά τα εθνικά σύνορα» (Taylor, 2009 όπ. αναφ. στο Taylor, 2010).

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στο τι ακριβώς νοείται ως επιλογή σχολείου και πώς ενθαρρύνεται τη σημερινή εποχή. Ειδικότερα ερωτήματα τα οποία αξίζει να απαντηθούν είναι αν σε κάθε χώρα τα κίνητρα για την επιλογή σχολείου είναι τα ίδια. Επιπλέον, κατά πόσο υπάρχει οικονομική πρόοδος και βελτίωση των κοινωνικών προτύπων, επικρατεί ισότητα και ποιος ο ρόλος της εκάστοτε κυβέρνησης σε κάθε κράτος. Η διεθνής ανάγκη για επιλογή σχολείου, λοιπόν, μπορεί να είναι η ίδια αλλά οι λόγοι που ωθούν προς αυτήν την κατεύθυνση μπορεί να διαφέρουν σε τοπικό επίπεδο και από χώρα σε χώρα. (Taylor, 2010).

Όλες αυτές οι βασικές παράμετροι μπορούν να συμβάλλουν στην κατανόηση της έννοιας της παγκοσμιοποίησης και του κράτους πρόνοιας με τις διευρυμένες δημόσιες εκπαιδευτικές υπηρεσίες αλλά και του τρόπου σύμφωνα με τον οποίο πραγματοποιείται η επιλογή σχολείου στις διάφορες χώρες. Είναι ενδιαφέρον να εντοπιστούν οι ευρύτερες πολιτιστικές, κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές συνέπειες από την επιλογή σχολείου στις διαδικασίες της παγκοσμιοποίησης αλλά και της τοπικής προσαρμογής, δηλαδή, να διερευνηθεί ο βαθμός στον οποίο υπάρχει μια παγκόσμια «κοινή» πολιτική της επιλογής σχολείου που έχει τη δυνατότητα να οδηγήσει σε όλο και μεγαλύτερη ομογενοποίηση της εκπαίδευσης ή στην ύπαρξη διαφορετικών εκπαιδευτικών πολιτικών επιλογής σε όλο τον κόσμο (Taylor, 2010).

Ο Dale (1997) επισημαίνει ότι η «παγκοσμιοποίηση του φαινομένου της σχολικής επιλογής» αποτελεί ένα θέμα διεθνούς αλλά και εθνικού ενδιαφέροντος. Μάλιστα, αναφέρει ότι «οι εκάστοτε διαφορετικές εκπαιδευτικές πολιτικές κάθε χώρας αποτελούν πολιτικές εθνικού πλαισίου για την εξυπηρέτηση των τοπικών και παγκόσμιων εκπαιδευτικών αγορών». Ουσιαστικά, υπάρχει μια πολύπλοκη αλληλεπίδραση πολιτικών, ιστορικών, χωροταξικών, παραγωγικών, και καταναλωτικών παραγόντων που αποτελούν την αγορά της εκπαίδευσης. Βέβαια, συνεχίζει τονίζοντας ότι «ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν κάθε φορά και οι εσωτερικές πολιτικές και διαδικασίες επιλογής που προωθεί κάθε σχολείο, οι αξίες, οι πρακτικές, οι σχέσεις, οι ταυτότητες που διαρκώς εξελίσσονται ως απάντηση στις νέες πολιτικές για την εκπαίδευση σε παγκόσμιο επίπεδο».

Στο κέντρο της παγκόσμιας αγοράς βρίσκεται το ίδιο το κράτος ως ρυθμιστής και παραγωγός της αλλά και ως δημιουργός νέων ευκαιριών και ως μοχλός του

εκσυγχρονισμού στο χώρο της εκπαίδευσης. Επίσης, όπως προαναφέρθηκε την εκπαιδευτική πολιτική τη διαμορφώνουν κάθε φορά διεθνείς πολυμερείς φορείς δράσης που λειτουργούν με βάση την αναζήτηση νέων πηγών κέρδους. Χαρακτηριστικά, η Kelsey (οπ. αναφ. στο Ball & Yoodell, 2008, σελ. 81) τονίζει ότι «ο παγκοσμιοποιημένος καπιταλισμός χρειαζόταν το κράτος, καταρχήν για να αναδομήσει και έπειτα για να καταστήσει πραγματοποιήσιμη την επικερδή του λειτουργία και εξάπλωση πέρα από τα σύνορα». Είναι φανερό, λοιπόν, ότι τα κράτη λειτουργούν με κύριο σκοπό τα προσωπικά τους οφέλη, ώστε να παρέχουν σταθερότητα και να προωθούν τις δικές τους εκπαιδευτικές υπηρεσίες με βάση πάντα τους κανόνες της παγκόσμιας αγοράς και την ύπαρξη του κράτους ανταγωνισμού αλλά και την ανάπτυξη Εθνικών Συστημάτων Καινοτομίας. Μάλιστα, η εθνική ανταγωνιστικότητα αποτελεί διαρκώς βασική μέριμνα των διεθνών στρατηγικών της διακυβέρνησης (Tavares and Young 2005).

Πρέπει να επισημανθεί ότι οι εκπαιδευτικές αγορές που δημιουργήθηκαν μέσα σε μία νεοφιλελεύθερη κοινωνία δεν είναι απαραίτητα «ελεύθερες αγορές». Κάθε κράτος έχει τη δυνατότητα να ρυθμίζει και να καθοδηγεί την «αγορά» σε αξιοσημείωτο βαθμό. Το ίδιο το κράτος επιχειρεί να αναδιαμορφώσει τους δημόσιους οργανισμούς, ώστε να έχουν «αγοραία μορφή» σύμφωνα με τους κανόνες του νεοφιλελευθερισμού. Τέλος, κάθε κράτος αν και λειτουργεί με βάση τις διεθνείς εκπαιδευτικές προδιαγραφές, μπορεί να καθορίζει τα όρια ελευθερίας της επιλογής σε σχολεία και γονείς. Επίσης, σε μεγάλο βαθμό διαμορφώνει και το πλαίσιο ανταγωνισμού μεταξύ των σχολείων με το αναλυτικό πρόγραμμα που καθορίζει και πρέπει να ακολουθούν τα σχολεία και τη διεξαγωγή εθνικών εξετάσεων, όπου μέσα από αυτήν τη διαδικασία καταγράφονται και μελετώνται η απόδοση και τα αποτελέσματα των σχολείων (Ball & Youdell, 2008).

1.3 Ο μετασχηματισμός της εκπαίδευσης από δημόσιο σε ιδιωτικό αγαθό

Όπως είδαμε και στο προηγούμενο κεφάλαιο στις εκπαιδευτικές πολιτικές και μεταρρυθμίσεις διαφόρων εθνικών κυβερνήσεων καταγράφονται οι πολιτικές τάσεις που φανερώνουν την είσοδο διαφόρων μορφών ιδιωτικοποίησης της εκπαίδευσης. Αδιαμφισβήτητα, λοιπόν, φαίνεται ότι σήμερα η εκπαίδευση αποτελεί έναν από τους κυριότερους θεσμούς με επενδυτική και αναπτυξιακή δυνατότητα, διότι η μόρφωση των νέων δεν θεωρείται απλώς μία πλευρά του δημόσιου βίου αλλά παρουσιάζει διαρκώς έντονο κοινωνικοπολιτικό ενδιαφέρον. Πριν από τη νεοφιλελεύθερη

ηγεμονία, κατά τη δεκαετία του 1960 και του 1970, η κατάσταση ήταν διαφορετική. Η εκπαίδευση εκείνη την περίοδο είχε θεμελιωθεί κυρίως ως δημόσιο αγαθό και ευθύνη του κράτους πρόνοιας (Klees, 2010).

Αργότερα, όπως αναφέρθηκε, μέσα από διάφορες πολιτικές προωθείται η στροφή από τη δημόσια εκπαίδευση στην ιδιωτική εκπαίδευση. Τέτοιες πολιτικές είναι εκτός από την ελεύθερη επιλογή σχολείου, ο νέος θεσμός του μάνατζερ στο σχολείο αλλά και γενικότερα η κοινή συμπόρευση του ιδιωτικού με τον δημόσιο τομέα. Όταν αναφερόμαστε, μάλιστα, στην ιδιωτικοποίηση του δημόσιου τομέα και των δημόσιων υπηρεσιών υπάρχει άμεση σύνδεση με τον «νεοφιλελευθερισμό» και την αρχή του «μικρού- κράτους και της ελεύθερης αγοράς», όπως είπαμε, που τη σημερινή εποχή αποτελεί βασική τάση της δημόσιας εκπαίδευσης παγκοσμίως. (Ball & Yoodell, 2008).

Όμως σύμφωνα με τον Ball & Yoodell, (2008) με βάση αυτήν την προσέγγιση της δημόσιας εκπαίδευσης, την αποφυγή των αρμοδίων να παίρνουν νέου είδους πρωτοβουλίες αλλά και τα διάφορα συντεχνιακά συμφέροντα και τις γραφειοκρατικές διαδικασίες που επιβάλλει η διοίκηση, η δημόσια εκπαίδευση οδηγείται στο να προσφέρει υπηρεσίες πολλές φορές χαμηλής ποιότητας. Έτσι, τα δημόσια σχολεία δεν μπορούν απόλυτα να ανταποκριθούν στις νέες ανάγκες για συνεχή εξέλιξη προς τους εν δυνάμει ενδιαφερόμενους για παροχή εκπαιδευτικών υπηρεσιών, είτε αυτοί είναι γονείς, είτε εκπαιδευτικοί είτε μαθητές. Συνεπώς, δομούνται νέες μορφές ιδιωτικοποιήσεων στα πλαίσια της δημόσιας εκπαίδευσης με σκοπό να ικανοποιήσουν τις απαιτήσεις των ενδιαφερομένων για παροχή εκπαιδευτικών υπηρεσιών.

1.3.1 Τύποι ιδιωτικοποίησης

Σύμφωνα με τους Ball & Yoodell, (2008) η ιδιωτικοποίηση διακρίνεται σε δύο τύπους, την ενδογενή ιδιωτικοποίηση και την εξωγενή ιδιωτικοποίηση.

Η έννοια της ενδογενούς ιδιωτικοποίησης αναφέρεται στην εισαγωγή νέων ιδεών, προτάσεων, δομών και τεχνικών από τον ιδιωτικό τομέα στη δημόσια εκπαίδευση. Αυτό επιτυγχάνεται μέσα από τα νέα εγχειρήματα της δημόσιας εκπαίδευσης, όπως είναι ο ανταγωνισμός μεταξύ των σχολείων για την προσέλκυση γονέων και μαθητών, ο θεσμός του «μάνατζερ» στο δημόσιο σχολικό σύστημα (new

managerialism) αλλά και η παροχή χρηματοδότησης μέσω διεθνών συμβάσεων, ώστε να μπορεί να ανταποκρίνεται όσο περισσότερο μπορεί στο επιχειρηματικό πνεύμα της εποχής και στις ανάγκες της. Κατά συνέπεια, στην περίπτωση της ενδογενούς ιδιωτικοποίησης ο δημόσιος τομέας επιδιώκει ή τείνει να μοιάσει στον ιδιωτικό τομέα βασιζόμενος στη φιλοσοφία του αλλά και σε ιδέες και πρακτικές του.

Από την άλλη πλευρά, η εξωγενής ιδιωτικοποίηση της δημόσιας εκπαίδευσης αναφέρεται στη εισαγωγή των υπηρεσιών του ιδιωτικού τομέα στον σχεδιασμό της, στην αξιολόγηση και σε ερευνητικές διαδικασίες που θα χρειαστεί αλλά και τις συμβουλευτικές υπηρεσίες που θα χρειάζεται με τελικό σκοπό τη διαμόρφωση νέων εκπαιδευτικών πολιτικών. Συμπερασματικά, ο ιδιωτικός τομέας με κύρια επιδίωξη το κέρδος προσεγγίζει το δημόσιο και εισέρχεται εξελικτικά μέσα σε αυτόν (Ball & Yoodell, 2008). Επιπλέον, μέσα από τη δράση τους οι δύο αυτές μορφές ιδιωτικοποίησης αλληλοσυνδέονται με τρόπο που δεν είναι ευδιάκριτος συχνά στο ευρύ κοινωνικό περιβάλλον.

Μάλιστα, στην υποενότητα που ακολουθεί, φαίνεται πώς το φαινόμενο της εξωγενούς ιδιωτικοποίησης επηρεάζει τους γονείς ως σημαντικό κομμάτι της εκπαιδευτικής διαδικασίας και τις αποφάσεις τους και γι' αυτό το λόγο στρέφονται προς αυτή την κατεύθυνση.

1.3.2 Η ιδιωτικοποίηση των εκπαιδευτικών συστημάτων σε συνθήκες παγκοσμιοποίησης

Τις τελευταίες δεκαετίες, λοιπόν, η παγκόσμια εκπαιδευτική αγορά αλλά και η σύγχρονη ευρωπαϊκή πολιτική εισάγει νέες μορφές ιδιωτικοποίησης στη δημόσια εκπαίδευση με βασικά επιχειρήματα τον εκσυγχρονισμό της εκπαίδευσης και την παροχή ποιοτικότερων εκπαιδευτικών υπηρεσιών. Το γεγονός αυτό συνεπάγεται σημαντικές αλλαγές στην έννοια και στην εμπειρία της εκπαίδευσης (Ball όπ. αναφ. στο Robertson, 2008). Όπως χαρακτηριστικά τονίζει ο Bathmaker, (2008) ο ΟΟΣΑ σε έρευνα το 1995 δείχνει την ύπαρξη μια νέας και διαφορετικής σχέσης ανάμεσα στα κράτη με τον δημόσιο τομέα. Αυτό το φαινόμενο παρατηρείται ειδικά στην προσπάθεια διερεύνησης εναλλακτικών λύσεων για την παροχή δημόσιων υπηρεσιών, που θα δημιουργούν πιο ανταγωνιστικά εκπαιδευτικά συστήματα.

Συνεπώς, οι τάσεις για ιδιωτικοποίηση στην εκπαίδευση αποτελούν μια συνεχή διαδικασία αλλά και μια σημαντική πολιτική επιλογή των κρατών με πολλά κοινωνικά και πολιτικά οφέλη.

Αδιαμφισβήτητα, η αλληλεπίδραση μεταξύ ιδιωτικού και δημοσίου τομέα που εμφανίζεται στο χώρο της εκπαίδευσης είναι τη σημερινή εποχή ένα αποδεκτό χαρακτηριστικό μιας σύνθετης αγοράς. Είναι σαφές ότι αυτού του είδους η αλληλεπίδραση μπορεί να αλλάζει και να μετασχηματίζει τις αξίες της εκπαίδευσης, τον τρόπο με τον οποίο η εκπαίδευση σχεδιάζεται και παρέχεται ως αγαθό στην κοινωνία αλλά επηρεάζει και τον τρόπο που την αποδέχονται οι αποδέκτες της εκπαιδευτικής διαδικασίας, δηλαδή η εκπαιδευτική κοινότητα, οι γονείς και οι μαθητές (Bathmaker, 2008).

Παράλληλα, σε μία μεταβαλλόμενη ανταγωνιστική αγορά στον τομέα της εκπαίδευσης οι τάσεις ιδιωτικοποίησης εν γένει επηρεάζουν την παροχή της εκπαίδευσης ως δημόσιο αγαθό προς όλη την κοινωνία, αφού την μετατρέπουν σε ένα ιδιωτικό αγαθό, το οποίο εντάσσεται σε ένα οικονομικό επιχειρησιακό πεδίο δράσης και αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης προσπάθειας μεταρρυθμίσεων παγκοσμίως. Έτσι, ο δημόσιος κοινωνικός χαρακτήρας της εκπαίδευσης αρχίζει να παραμερίζεται και να αγνοείται σε συστηματικό βαθμό, ενώ διάφορες μορφές ιδιωτικοποιήσεων αναδεικνύουν την καινοτομία, τον ανταγωνισμό στο χώρο της εκπαίδευσης, την επιχειρηματική δραστηριότητα και αρχίζει να αλλάζει και ο τρόπος που σκέφτονται, διαμορφώνουν απόψεις και αποφασίζουν γι' αυτήν οι μαθητές και οι οικογένειές τους (Ball & Yoodell, 2008).

Ωστόσο, αξίζει να επισημανθεί ότι η σύνδεση του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα δε θεωρείται τη σημερινή εποχή «απλά μακριά από ένα γραφειοκρατικό σύστημα αλλά και από την ίδια τη δημοκρατία». Ο ανταγωνισμός μεταξύ δημόσιας και ιδιωτικής εκπαίδευσης, λοιπόν, έχει άμεση σχέση με τις εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις, καθώς και με τους τρόπους που οι μεταρρυθμίσεις αυτές περιέχουν τη διάδοση της κουλτούρας της ανταγωνιστικότητας αλλά και τις κοινωνικές ταυτότητες, που δημιουργούνται ως αποτέλεσμα αυτής (Ball όπ. αναφ. στο Bathmaker, 2008).

Η ύπαρξη ιδιωτικοποιήσεων και η δημιουργία μιας αγοράς του δημόσιου τομέα στο χώρο της εκπαίδευσης δεν προωθεί απλώς τον ανταγωνισμό μεταξύ των

διαφόρων φορέων αλλά οδηγεί και σε μία οικονομική ανταγωνιστικότητα μεταξύ των θεσμικών οργάνων σε παγκόσμιο επίπεδο. Η ίδια η εκπαίδευση, δηλαδή, προσπαθεί να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις και τις ανάγκες της διεθνούς ανταγωνιστικότητας, αφού αποτελεί αναπόφευκτη ανάγκη για ριζική αλλαγή όσον αφορά τις έννοιες της επιλογής, της ποικιλομορφίας και της εξατομίκευσης στο χώρο της εκπαίδευσης. (Bathmaker, 2008).

Πλέον υφίσταται, δηλαδή, ένα νέο υβριδικό καθεστώς διακυβέρνησης με νέα και παλιά δίκτυα, νέες και παλιές ιεραρχικές σχέσεις που επηρεάζει τον τομέα της εκπαίδευσης (Robertson, 2008). Ουσιαστικά, με την εκπαίδευση να εισέρχεται όλο και περισσότερο στη σφαίρα της εμπορευματοποίησης των κοινωνικών σχέσεων, αποκαλύπτεται η αλληλοδιείσδυση της εκπαίδευσης και των επιχειρήσεων μέσα σε αυτήν, στοιχεία τα οποία αρχίζουν να μετασχηματίζουν τη σχέση κράτους και εκπαίδευσης (Dale 1982 όπ. αναφ. στο Robertson, 2008). Κατά συνέπεια, διαμορφώνεται ένα όραμα εξέλιξης για την πορεία της εκπαίδευσης, το οποίο κάνει λόγο για καινοτομίες και για συνεχή βελτίωση στους νέους τρόπους ηγεσίας, διοίκησης και οργάνωσης των σχολικών μονάδων (Robertson, 2008).

Αξίζει να αναφερθεί ότι μέσα από τις διάφορες μορφές ιδιωτικοποίησης ασκείται πίεση και προς τους εργαζομένους στο χώρο της εκπαίδευσης. Είναι σαφές ότι οι ιδιωτικοί φορείς επιθυμούν φθηνότερο εργατικό δυναμικό με βραχυπρόθεσμες συμβάσεις εργασίες χωρίς δεσμεύσεις, που θα βασίζονται στο δίπολο αμοιβής και απόδοσης (Ball & Yoodell, 2008).

Συνεπώς, μέσα από το περίπλοκο μωσαϊκό των οικονομικών, πολιτικών και πολιτισμικών αλλαγών που συντελούνται τη σημερινή εποχή μπορεί να κατανοηθεί και η επιταχυνόμενη δραστηριότητα του ιδιωτικού τομέα στη δημόσια εκπαίδευση. Η εκπαίδευση οδηγείται όλο και περισσότερο στη σφαίρα της εμπορευματοποίησης των κοινωνικών σχέσεων, ενώ η άμυνα της δημόσιας εκπαίδευσης απέναντι στην επιδρομή των ιδιωτικοποιήσεων θεωρείται πλέον αδύναμη να ανταποκριθεί στις σύγχρονες απαιτήσεις (Slee, 2008).

Μάλιστα, η ιδιωτικοποίηση των εκπαιδευτικών συστημάτων βασίζεται ιδιαίτερα στον τρόπο που λειτουργούν οι εκπαιδευτικές αγορές διεθνώς. Βασίζεται, δηλαδή, στην εισαγωγή χορηγήσεων από ιδιωτικούς φορείς, από επιχειρήσεις, στη συνεισφορά διαφόρων εθελοντικών οργανώσεων, στις οργανωτικές ρυθμίσεις και

στις πρακτικές διαχείρισης, δηλαδή, στις γενικές αρχές που ακολουθεί ο ιδιωτικός τομέας (Ball 2007 όπ. αναφ. στο Van Zanten & Kosunen, 2013).

Οι αλλαγές που έχουν επέλθει στις εκπαιδευτικές αγορές επηρεάζουν το οργανωτικό περιβάλλον των εκπαιδευτικών φορέων σε τοπικό επίπεδο. Επίσης, έχουν τη δυνατότητα να οδηγήσουν σε ηθικά διλήμματα τους συμμετέχοντες της εκπαιδευτικής διαδικασίας όπως τους διευθυντές των σχολείων, τους μαθητές, τους εκπαιδευτικούς και τους γονείς (Van Zanten and Ball, 1998 & Ball, 2006 όπ. αναφ. στο Van Zanten & Kosunen, 2013).

Η εισαγωγή νέων πολιτικών στις διάφορες χώρες για την επιλογή σχολείου δεν εντάσσεται σε ένα κοινό νομιμοποιημένο πλαίσιο νεοφιλελεύθερης πολιτικής. Στην πραγματικότητα οι συγκεκριμένες εκπαιδευτικές πολιτικές αποτελούν αποσπασματικές προσπάθειες να καταφέρουν να ανταποκριθούν στις εσωτερικές πιέσεις κάθε κράτους, ενώ ταυτόχρονα προσπαθούν να εντάξουν τις παγκόσμιες εκπαιδευτικές τάσεις (Van Zanten 2005 όπ. αναφ. στο Van Zanten & Kosunen, 2013).

Μάλιστα, σύμφωνα με έρευνες, αξιοσημείωτες μεταρρυθμίσεις αποσυγκέντρωσης στο χώρο της εκπαίδευσης θεσπίστηκαν σε διάφορες χώρες, οι οποίες την δεκαετία του 1990 αύξησαν τη δύναμη των τοπικών φορέων λήψης αποφάσεων, τον ανταγωνισμό μεταξύ των σχολείων και τις δυνατότητες γονεϊκής επιλογής σχολείου (Simola, Rinne, and Kivirauma, 2002, Lindblad et al. 2002 όπ. αναφ. στο Van Zanten & Kosunen, 2013). Στο σημείο αυτό να αναφερθεί ότι σε ορισμένες χώρες εκείνη την περίοδο υπήρξαν ακόμη περισσότερες δυνατότητες για τη δημιουργία ιδιωτικών σχολείων (Lidstrom, 1999 όπ. αναφ. στο Van Zanten & Kosunen, 2013).

Επίσης, σύμφωνα με έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί στην Ισπανία (Ballion 1980, Fernandez Enguita 2005, Villaroya and Escardibul 2008, Van Zanten 2009 όπ. αναφ. στο Van Zanten & Kosunen, 2013) και χρησιμοποιούν ως εργαλείο αναφοράς την έρευνα του Ball σχετικά με την κρυφή ιδιωτικοποίηση της εκπαίδευσης, νομιμοποιείται η ιδέα ότι λόγω των παγκόσμιων τάσεων και πιέσεων, οι ισπανικές εθνικές ή περιφερειακές κυβερνήσεις έχουν μέσα από τις πολιτικές επιλογές τους τη δυνατότητα να ενθαρρύνουν τους γονείς να ενεργούν και να αποφασίζουν για τα παιδιά τους ως καταναλωτές στο χώρο της εκπαίδευσης και

σύμφωνα με το συμφέρον τους. Γι' αυτό το λόγο οδηγούνται προς την ιδιωτική εκπαίδευση.

Πολύ σημαντική αλλαγή, λοιπόν, στο εκπαιδευτικό σύστημα στην Ισπανία αλλά κυρίως στη Γαλλία, όπως αναφέρουν οι Van Zanten & Kosunen, (2013) είναι και η προσπάθεια να δημιουργηθεί ένα ενιαίο εκπαιδευτικό σύστημα τη δεκαετία του 1970 και του 1980. Συγκεκριμένα, οι δύο χώρες αναγκάστηκαν να λάβουν υπόψη την παρουσία μιας μεγάλης ομάδας ιδιωτικών καθολικών σχολείων. Το γεγονός αυτό βοήθησε την ανάπτυξη ενός ισχυρότερου συστήματος των ιδιωτικών σχολείων που έχουν περισσότερες δυνατότητες από τα δημόσια σχολεία στην επιλογή μαθητών και την παροχή κατάλληλων εκπαιδευτικών υπηρεσιών που θα ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις των γονέων.

Ταυτόχρονα, ο αυξημένος διαχωρισμός των χαμηλότερων κοινωνικά τάξεων και μεταναστών μαθητών σε ορισμένα δημόσια αστικά σχολεία αλλά και η διεύρυνση των κοινωνικών ανισοτήτων εντός του δημόσιου τομέα, οδήγησε στην επιδείνωση της κατάστασης, που επικρατούσε στο δημόσιο εκπαιδευτικό σύστημα, δημιουργώντας γόνιμο έδαφος για την ύπαρξη ιδιωτικών σχολείων και για τις νέες μορφές γονεϊκής επιλογής ιδιωτικών παροχών εκπαίδευσης. Αυτή η δυναμική σε συνδυασμό με γενικότερες εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις ενθάρρυνε την ύπαρξη νέων δυνατοτήτων επιλογής προς την ιδιωτική εκπαίδευση τόσο στο πλαίσιο του δημόσιου τομέα με κάποιες ευκαιρίες για τοπικούς πειραματισμούς από την κυβέρνηση της Γαλλίας, από τις περιφερειακές κυβερνήσεις αλλά και τις αυτόνομες κοινότητες της Ισπανίας (Van Zanten & Kosunen, 2013).

Στην περίπτωση των ιδιωτικοποιήσεων στο χώρο της εκπαίδευσης στην Ισπανία, οι αποφάσεις που αφορούν την επιλογή σχολείου, καθώς και άλλες εκπαιδευτικές αποφάσεις έχουν ληφθεί ως αντίδραση σε εσωτερικές πιέσεις προς τις τοπικές εκπαιδευτικές αγορές αλλά και ως μέρος ενός συνεκτικού πολιτικού σχεδίου, το οποίο προωθεί την ιδιωτικοποίηση στην εκπαίδευση (Bonal, 2000 *οπ. αναφ.* στο Van Zanten & Kosunen, 2013). Επιπλέον, να αναφερθούν και μελέτες άλλων ερευνητών (Olmedo & Santa Cruz, 2010, Allegre & Benito, 2012, Bernal & Lacruz, 2013 *οπ. αναφ.* στο Thrupp, 2010) που και αυτές ενσωμάτωσαν τις έννοιες της ενδογενούς και εξωγενούς ιδιωτικοποίησης του Ball και θεωρούν ότι η πολιτική της επιλογής σχολείου ανήκει στις ευρύτερες πολιτικές ιδιωτικοποίησης, οι οποίες

προωθούνται τη σύγχρονη εποχή. Μέσα από τις έρευνες αυτές φαίνεται ότι οι κυρίαρχες κοινωνικές ομάδες προσπαθούν να διατηρήσουν τα πλεονεκτήματα και τη δύναμη της θέσης τους στο χώρο της εκπαίδευσης, επιλέγοντας το κατάλληλο σχολείο για να εγγράψουν το παιδί τους.

Σημαντικό είναι να αναφερθεί στο σημείο αυτό ότι σύμφωνα με έρευνα που πραγματοποιήθηκε σε ένα ευρύ φάσμα εκπαιδευτικών συστημάτων, όπως στον Καναδά, Ελλάδα, Χονγκ Κονγκ, Ιαπωνία και το Λουξεμβούργο παρατηρείται παγκόσμια αύξηση της ιδιωτικής διδασκαλίας ή όπως διαφορετικά ονομάζεται ως «εκπαίδευση-σκιά» (Stevenson & Baker, 1992, Baker et al, 2001, Mischio & Haag, 2002, Bray & Kwok 2003, Aurini, 2004, Ψαχαρόπουλος & Παπακωνσταντίνου, 2005 όπ. αναφ. στο Lynch & Moran, 2006). Σύμφωνα με τους συγκεκριμένους ερευνητές, το συνεχώς αυξανόμενο φαινόμενο της παρουσίας της ιδιωτικής διδασκαλίας φανερώνει και αποτελεί απόδειξη ότι δημιουργούνται οικονομικές ανισότητες έξω από το χώρο της εκπαίδευσης, υπονομεύοντας με συστηματικό τρόπο την ισότητα της πρόσβασης και της συμμετοχής στην εκπαίδευση.

Στην περίπτωση της Ιρλανδίας, η επιλογή προς την κατεύθυνση που λειτουργεί η εκπαίδευση ως ένας ιδιωτικός φορέας παροχής εκπαιδευτικών υπηρεσιών καθοδηγούμενος από τις επιταγές της αγοράς, δεν έχει συσταθεί σε απόλυτο βαθμό ως «modus operandi», συγκεντρώνοντας, δηλαδή, τις εφαρμοσμένες αρχές, μεθόδους και πρακτικές λειτουργίας ενός συγκεκριμένου εκπαιδευτικού συστήματος και σύμφωνα με την παγκοσμιοποιημένη ιδεολογία της αγοράς. Βέβαια, βασικό ρόλο διαδραματίζουν και οι ατομικές αποφάσεις της εκάστοτε οικογένειας. Έτσι, διαφαίνεται η δυνατότητα εναλλακτικών λύσεων στη σχολική εκπαίδευση, η οποία μπορεί να αναπτυχθεί και έξω από το ρυθμιζόμενο από το κράτος εκπαιδευτικό σύστημα (Lynch & Moran, 2006).

Φυσικά, πολύ σημαντική κρίνεται η εξέταση της λειτουργίας της επιλογής σχολείου σε πολιτικό και σε ατομικό επίπεδο καθώς και σε επίπεδο σχολικής μονάδας. Το γεγονός αυτό δίνει τη δυνατότητα να γίνει διάκριση μεταξύ των διαφορετικών ιδεολογικών θεωρήσεων της επιλογής αλλά και μεταξύ των τρόπων σύμφωνα με τους οποίους η δυναμική της επιλογής μπορεί να θεωρηθεί βασικό συστατικό στοιχείο σε όλη την εκπαιδευτική διαδικασία (Lynch & Moran, 2006).

Αξίζει να τονιστεί ότι ο ιδιωτικός τομέας στο χώρο της εκπαίδευσης λειτουργεί για τη βελτίωση της αποδοτικότητας, της χρήσης πόρων μέσω της καινοτομίας και του ανταγωνισμού. Όμως η ιδιωτικοποίηση στο χώρο της εκπαίδευσης και εν γένει τα ιδιωτικά σχολεία δεν προσφέρουν μόνο πλεονεκτήματα ως προς την εξέλιξη της εκπαίδευσης. Συγκεκριμένα, φαίνεται ότι τα περισσότερα ιδιωτικά σχολεία αναγνωρίζονται κυρίως λόγω της επιλογής και φοίτησης μαθητών με υψηλές επιδόσεις αλλά τα ίδια δεν παράγουν τόσο μαθητές με υψηλές επιδόσεις (Lynch & Moran, 2006).

Επιπλέον, να τονιστεί ότι χρειάζεται προσοχή σε θέματα εξωτερικών παραγόντων και ανισοτήτων που μπορεί να δημιουργούνται στα ιδιωτικά σχολεία. Πολλοί, μάλιστα, αμφισβητούν ότι τα ιδιωτικά σχολεία έχουν πιο καινοτόμες δράσεις από τα δημόσια σχολεία ή ότι ανταγωνισμός που παράγουν ωφελεί σημαντικά και τα δημόσια σχολεία (Carnoy, Rothstein Benveniste & Lubienski, 2001, όπ. αναφ. στο Klees, 2010).

Όσον αφορά τη δημόσια εκπαίδευση, πρέπει να σημειώσουμε ότι οι νεοφιλελεύθερες πολιτικές σε μεγάλο βαθμό έχουν πλέον σε πολλά κράτη περικόψει τους δημόσιους προϋπολογισμούς, αποδεκατίζοντας τη λειτουργία των δημόσιων σχολείων. Έτσι, πολλοί γονείς που είναι σε θέση και έχουν την οικονομική δυνατότητα αποφεύγουν τη δημόσια εκπαίδευση, διότι πολλές φορές η φοίτηση είναι φτωχή, ο αριθμός των μαθητών στις τάξεις είναι μεγάλος, το ποσοστό εγκατάλειψης του σχολείου ή και επανάληψης της ίδιας τάξης είναι υψηλό, και τα υλικά μάθησης είναι λιγοστά. Όμως, αυτό το γεγονός ουσιαστικά δεν αποτελεί απόδειξη της αξίας της ιδιωτικοποίησης, αλλά κυρίως της νεοφιλελεύθερης επίθεσης στη δημόσια εκπαίδευση (Klees, 2010).

Εν κατακλείδι, υπάρχουν δύο θεμελιώδη προβλήματα με την ιδιωτικοποίηση της εκπαίδευσης. Το ένα είναι ότι η ιδιωτική εκπαίδευση δεν μπορεί να εξασφαλίσει την ευρεία αποδοχή και να εξυπηρετήσει τους σκοπούς της δημόσιας εκπαίδευσης. Ακόμη, ο Patrinos (όπ. αναφ. στο Klees, 2010, σελ. 162) σε έρευνά του εκδηλώνει ανησυχία σχετικά με το γεγονός ότι «τα ιδιωτικά σχολεία μπορούν κάποιες φορές να διδάξουν τον ρατσισμό και τη θρησκευτική μισαλλοδοξία, επιδεινώνοντας έτσι τις κοινωνικές εντάσεις αλλά και ευρύτερα να επηρεάσουν μέσα από τη δράση τους θέματα σχετικά με τα δικαιώματα του πολίτη, τις ευθύνες και τα κοινωνικά

προβλήματα». Συνεπώς, μπορεί να είναι καλές οι προθέσεις της ιδιωτικής εκπαίδευσης, αλλά η ιδιωτικοποίηση μπορεί να αυξήσει την ανισότητα σε ένα ήδη πολύ άνισο σύστημα.

Στην πράξη, όπως υποστηρίζει ο Klees (2010) η ιδιωτικοποίηση στρωματοποιεί περαιτέρω το κοινωνικοοικονομικό σύστημα. Μάλιστα, οι κύριοι δικαιούχοι της ιδιωτικοποίησης είναι πολλοί υποστηρικτές, οι οποίοι έχουν ήδη στείλει τα παιδιά τους σε ιδιωτικό σχολείο και το ιδιωτικό συμφέρον των πλουσίων που διαθέτουν την οικονομική ευχέρεια αποτελεί πραγματικά την κινητήρι δύναμη της ιδιωτικοποίησης.

Από την άλλη πλευρά, αξίζει να αναφέρουμε την πρόσφατη έρευνα της Boyask (2013) στην Αγγλία ως μια διαφορετική διάσταση της ιδιωτικής εκπαίδευσης. Η Boyask, μέσα από τη μελέτη των ιστοσελίδων και των ενημερωτικών φυλλαδίων των σχολείων, αποκαλύπτει ότι υπάρχουν μερικά σχολεία (free schools), τα οποία ακολουθούν στον τρόπο λειτουργίας ισχυρούς ιδεολογικούς οδηγούς και αντιστέκονται στον διεθνή ανταγωνισμό. Ακολουθούν, δηλαδή, τις αρχές της ελεύθερης σκέψης, της ανεξαρτησίας και της δημοκρατίας, διαμορφώνοντας ένα νέο περιβάλλον εκπαίδευσης με κοινωνικό προσανατολισμό για τους μαθητές. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές βασίζονται στα δικαιώματα και τον διεθνή διάλογο για ισότητα. Όμως ως αρνητικό στοιχείο επισημαίνει την αυξημένη συμμετοχή των ιδιωτικών συμφερόντων σε αυτά που μπορεί κάποιες φορές να οδηγήσει σε μεγαλύτερο ανταγωνισμό. Η Boyask (2013) σε αυτήν την έρευνά της τονίζει ότι «οι επικριτές των ιδιωτικοποιήσεων στο χώρο της εκπαίδευσης συνεχίζουν να πιστεύουν ότι η ιδιωτική εκπαίδευση προάγει ως έναν βαθμό τις κοινωνικές ανισότητες». Η ίδια όμως η ερευνήτρια ενστερνίζεται τις ιδέες των Durkheim και Dewey για την ανάπτυξη της ατομικότητας των μαθητών μέσα σε ένα υγιές κοινωνικό πλαίσιο. Επίσης, μέσα από την έρευνά της φαίνεται ότι πιστεύει πως είναι θεωρητικά πιθανό ορισμένα ιδιωτικά σχολεία, τα οποία εν μέρει είναι χρηματοδοτούμενα και από το κράτος, να μπορούν να λειτουργήσουν προς όφελος των μαθητών και με βάση υψηλές κοινωνικά αξίες για περαιτέρω κοινωνική δικαιοσύνη και συνεισφορά σε μια πιο δίκαιη κοινωνία.

Η μελέτη, λοιπόν της Boyask (2013) διερευνά ένα τέτοιο ενδεχόμενο, μελετώντας τα νεοσύστατα ελεύθερα σχολεία που άνοιξαν στην Αγγλία το 2011 (free

schools) μερικά από τα οποία διαπνέονται από δημοκρατικά ιδεώδη και από τις αξίες της ισότητας και της κοινωνικής ευθύνης για παροχή δημοκρατικής εκπαίδευσης σε μια δίκαιη κοινωνία παρά τις πιέσεις της διεθνούς αγοράς. Σύμφωνα με το Υπουργείο Παιδείας, ελεύθερα σχολεία στην Αγγλία («state-funded - free schools») είναι τα σχολεία που έχουν συσταθεί για την αντιμετώπιση των τοπικών αναγκών με στόχο να βελτιώσουν την εκπαίδευση για τα παιδιά στην κοινότητά τους. Τα ελεύθερα σχολεία έχουν τη δυνατότητα να θέσουν τους δικούς τους μισθούς και συνθήκες εργασίας για το προσωπικό τους μέσα από το δικό τους οικονομικό προϋπολογισμό και δρουν με περισσότερη ελευθερία από τον έλεγχο του Εθνικού Προγράμματος Παιδείας της χώρας και της τοπικής αυτοδιοίκησης. Μελετά, λοιπόν, πώς ένα σχολείο που λειτουργεί μέσα από οικονομικά συμφέροντα και με χαρακτηριστικά ιδιωτικής εκπαίδευσης, μπορεί να δράσει δυναμικά πάνω στο κοινωνικό πεδίο της εκπαίδευσης. Μάλιστα η ίδια η ερευνήτρια διερευνά μέσα από τη μελέτη των ιστοσελίδων αυτών των σχολείων αν μπορούν με βάση τις πρακτικές, την παιδαγωγική και διδακτική προσέγγιση αλλά και την οργάνωση που προβάλλουν δημόσια να αλλάξουν τη φύση των κοινωνικών σχέσεων μακροπρόθεσμα, μέσω της κοινωνικοποίησης των μαθητών, ή αν αποκλειστικά κατευθύνονται προς την αλλαγή της κοινωνικής θέσης των ατόμων.

Αξίζει να αναφέρουμε τη μελέτη του σχολείου Sands που αναδείχθηκε από την έρευνα της Boyask. Το σχολείο αυτό είναι μια μικρής ιδιωτικής χρηματοδότησης σχολείο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην πόλη Devon της Αγγλίας. Το 2009 είχε 68 μαθητές. Από τους 68 μαθητές, δύο ήταν μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Υπήρχαν 40 κορίτσια και 28 αγόρια. Το σχολείο βασίζεται στην ιδιωτική χρηματοδότηση, ενώ χρηματοδοτείται και από ένα φιλανθρωπικό ίδρυμα ή από τις τοπικές αρχές. Στην ιστοσελίδα του εκφράζει τη φιλοσοφία του: *«Πιστεύουμε ότι κάθε μαθητής θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ισότιμα, να είναι ευτυχισμένος, και να έχει πρόσβαση στην εκπαίδευση. Στο Sands, κανείς δεν έχει περισσότερη δύναμη από οποιονδήποτε άλλο, οι δάσκαλοι και οι μαθητές είναι ίσοι, και δεν υπάρχει διευθυντής. Προσπαθούμε να απαλλαγούμε από όλες τους ασήμαντους κανόνες, κάνοντας χώρο για τον καθένα να είναι ευτυχής και ελεύθερος να εκφραστεί με οποιονδήποτε τρόπο αισθάνεται. Το σχολείο είναι δημοκρατικό, ώστε όλοι να έχουν τις απόψεις τους και ισότιμη ψήφο στο εβδομαδιαία συνεδρίαση του σχολείου στην οποία μπορούν να*

παρίστανται όλοι και οι περισσότεροι το κάνουν»! (Sands, 2010, όπ. αναφ. στο Boyask, 2013).

Το σχολείο αυτό, λοιπόν, σύμφωνα με την ιστοσελίδα του, παρέχει μια εκπαίδευση που βασίζεται στην πνευματική, ηθική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη των μαθητών του, ενώ παράλληλα με ορισμένους συμβιβασμούς ακολουθεί ως ένα βαθμό και το πρόγραμμα σπουδών και τη διαδικασία αξιολόγησης του εθνικού συστήματος εκπαίδευσης.

Το σχολείο, όπως φαίνεται από την έρευνα στην ιστοσελίδα του, απευθύνεται κυρίως σε μαθητές με υψηλό πολιτισμικό και οικονομικό κεφάλαιο αλλά επιθυμεί γενικότερα να έχει μαθητές με καλό γνωστικό υπόβαθρο. Πολύ σημαντικό όμως, είναι η επισήμανση στον διαδικτυακό χώρο του ότι προσφέρει τη δυνατότητα στα παιδιά να εργάζονται με το δικό τους ρυθμό, συμπεριλαμβάνει την ανάπτυξη πρακτικών δεξιοτήτων στο πρόγραμμα σπουδών, αναγνωρίζει τις φυσικές και συναισθηματικές πτυχές της μάθησης και ενθαρρύνει τα παιδιά να οδηγηθούν σε μια πιο ριζοσπαστική μορφή αγωγής του μαθητή και αυριανού πολίτη της κοινωνίας. Αυτές οι πρακτικές, οι οποίες φαίνονται να προωθούνται από το σχολείο μέσα από την ιστοσελίδα του, είναι πιο πιθανό να έχουν μια πιο βαθιά επίδραση στη εκπαίδευση των μαθητών και εντάσσονται στο πλαίσιο των πρακτικών της καθημερινής τους ζωής πέρα από τα τείχη του σχολείου (Boyask, 2013).

Η παραπάνω έρευνα, λοιπόν, της Boyask (2013) παρουσιάζει εξαιρετικό ερευνητικό ενδιαφέρον, καθώς μέσα στο πλαίσιο εναλλακτικών εννοιολογικών δομών εκπαίδευσης, τα ελεύθερα δημοκρατικά σχολεία που υπάγονται όμως και στον ιδιωτικό τομέα, φαίνεται ότι είναι δυνατόν να λειτουργούν με βάση μια ισχυρή ιδεολογική ευθυγράμμιση σχετικά με ζητήματα κοινωνικής δικαιοσύνης. Με αυτήν την ιδεολογική προσέγγιση, που παρουσιάζεται στις ιστοσελίδες τους και καταγράφεται από την ερευνήτρια, προσπαθούν να δημιουργήσουν ένα πρότυπο μαθητή που θα διαπνέεται από την παραπάνω ιδεολογία.

Τέλος, τα ιδιωτικά αυτά σχολεία προσπαθούν να διατηρήσουν την αυτονομία τους, τα κοινωνικά χαρακτηριστικά τους και να μειώσουν την εξάρτησή τους από την κρατική χρηματοδότηση. Τα αποτελέσματα, ο τρόπος λειτουργίας, το πρόγραμμα σπουδών και η παιδαγωγική προσέγγιση αυτών των ιδιωτικών σχολείων, όπως εξετάζονται στην έρευνα της Boyask (2013), παρέχουν πολύτιμες πληροφορίες για το

πώς λειτουργούν κάποια ιδιωτικά σχολεία μέσα στη σύγχρονη κοινωνία της παγκοσμιοποίησης και θα αξιοποιηθεί αργότερα στην εργασία μας.

Καταλήγοντας, λοιπόν, όπως αναφέρουν χαρακτηριστικά και οι Ball & Yoodell (2008) η δύναμη της εκπαίδευσης πλέον αφορά ένα πολύπλοκο σύνολο παροχής αγαθών, υπηρεσιών, κατευθύνσεων και εμπειριών που παρέχονται τόσο από τον δημόσιο όσο και από τον ιδιωτικό τομέα εκπαίδευσης και δεν αναφέρεται μόνο στον ανταγωνισμό μεταξύ εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Κατά συνέπεια, οι γονείς αποκτούν τη δυνατότητα μέσω αυτών των παροχών που τους δίνονται αλλά και την αγοραστική δύναμη που διαθέτουν να καθορίζουν την εξελικτική και μαθησιακή πορεία των παιδιών τους στο χώρο της εκπαίδευσης.

1.4 Η γονεϊκή επιλογή την εποχή της παγκοσμιοποίησης

Η γονεϊκή επιλογή του πιο κατάλληλου και επιθυμητού σχολείου για το παιδί τους θεωρείται ένα πολυδιάστατο πεδίο ερευνών στα πλαίσια της ανάδειξης της ιδιωτικής εκπαίδευσης και της αγοραιοποίησης της δημόσιας εκπαίδευσης.

Οι σύγχρονες κοινωνιολογικές θεωρίες αναφέρουν ότι μέσα από την εκπαίδευση οι γονείς έχουν τη δυνατότητα να αποτελούν σημαντικούς φορείς αναπαραγωγής διαφόρων κοινωνικών επιταγών και πλεονεκτημάτων (Van Zanten, 2005). Μάλιστα, σύμφωνα με τους Ball & Yoodell (2008), η γονεϊκή επιλογή σχολείου χαρακτηρίζεται ως «κρυφή ιδιωτικοποίηση της εκπαίδευσης», διότι πλέον η επιλογή του σχολείου που θα φοιτήσει το παιδί μπορεί να γίνεται όχι μόνο από την πολιτεία αλλά έμμεσα και δια μέσου αποφάσεων της οικογένειας. Το γεγονός αυτό έχει ως αποτέλεσμα, όπως προαναφέρθηκε, οι γονείς και οι μαθητές να θεωρούνται καταναλωτές της εκπαίδευσης και τα σχολεία λειτουργώντας ως αυτόνομες επιχειρήσεις να επηρεάζονται είτε θετικά είτε αρνητικά από τους νόμους της αγοράς. (Gewirtz & Cribb, 2011 όπ. αναφ. στο Θεοχάρη, 2013).

Σύμφωνα με τους Ball & Yoodell (2008) η επιλογή σχολείου σε πολλά κράτη προάγεται από τη διάθεση διαφοροποίησης της εκάστοτε τοπικής παροχής δημόσιας εκπαίδευσης ταυτόχρονα με την εισαγωγή: κατά κεφαλή χρηματοδότησης, μεταβίβαση διοικητικών ευθυνών στα σχολικά ιδρύματα, παροχή σχολικών «κουπονιών» για δημόσια ή ιδιωτικά σχολεία, χαλάρωση του τρόπου εγγραφής στα

σχολεία αλλά και δημοσιοποίηση των αποτελεσμάτων της επίδοσης των μαθητών, ως μορφή πληροφόρησης προς τους γονείς και κηδεμόνες. Κατά συνέπεια, οι ενδιαφερόμενοι για την παροχή εκπαιδευτικών υπηρεσιών εισέρχονται με αυτούς τους δελεαστικούς τρόπους στη διαδικασία να επιλέξουν το κατάλληλο και καλύτερο σύμφωνα με τους ίδιους σχολικό ίδρυμα που θα ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις τους για το παιδί τους.

Παρατηρείται, λοιπόν, εξασθένηση των γραφειοκρατικών ελέγχων στη διαδικασία εγγραφής των μαθητών στα σχολεία και ενθάρρυνση της επιλογής μέσα στο εκπαιδευτικό σύστημα. Παράλληλα, ένα ακόμη από τα αποτελέσματα της συγκεκριμένης εκπαιδευτικής πολιτικής είναι η ύπαρξη ανταγωνισμού μεταξύ των σχολείων με στόχο τη βελτίωση της λειτουργίας του εκάστοτε εκπαιδευτικού συστήματος, που θα επιτευχθεί μέσα από την καλύτερη απόδοση ακόμα και των «φτωχών» σε προτιμήσεις σχολείων (Ball & Yoodell, 2008).

Από τα παραπάνω στοιχεία, γίνεται αντιληπτό ότι η ανάπτυξη του ανταγωνισμού μεταξύ των σχολείων και κυρίως των ιδιωτικών σχολείων δε βοηθά μόνο τα σχολεία να ικανοποιούν και να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των γονέων ως πελάτες τους αλλά γίνονται τα ίδια περισσότερο αποδοτικά, αυξάνοντας και τα έσοδά τους με τη χρήση πολλαπλών ελκυστικών μέσων. Βέβαια, για την προώθηση και διαφήμιση της δουλειάς τους δαπανώνται χρόνος αλλά και αρκετά χρήματα (Ball & Yoodell, 2008).

Όμως, να σημειωθεί εδώ ότι η εκπαιδευτική αγορά που δημιουργείται μέσα από τις δραστηριότητες που προαναφέρθηκαν δεν έχει απόλυτα ακόμα τη μορφή και τη δράση της ελεύθερης αγοράς. Το ίδιο το κράτος, όπως προαναφέρθηκε, ελέγχει και ρυθμίζει την εκπαιδευτική διαδικασία τόσο στη δημόσια όσο και στην ιδιωτική εκπαίδευση. Επίσης, η δυνατότητα επιλογής που παρέχεται σε γονείς αλλά και οι συνθήκες ανταγωνισμού ανάμεσα στα σχολεία συνεχίζουν να ρυθμίζονται και να καθοδηγούνται ακόμα από την εκάστοτε κρατική εκπαιδευτική πολιτική που εφαρμόζεται σε κάθε χώρα (Ball & Yoodell, 2008).

1.4.1 Οι παράγοντες που επηρεάζουν τους γονείς σχετικά με την επιλογή του σχολείου

Τις τελευταίες δεκαετίες, οι επιπτώσεις από τη σχολική επιλογή έχουν οδηγήσει σε μια σειρά από εκπαιδευτικές έρευνες στον ακαδημαϊκό χώρο κυρίως σε ολόκληρη την Ευρώπη και σε χώρες όπως η Ολλανδία, το Βέλγιο, η Αγγλία αλλά και στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, όπου το σχολείο αποτελεί σε μεγάλο βαθμό μέρος ενός νεοφιλελεύθερου πολιτικού συστήματος (Alegre & Benito, 2012).

Οι μελέτες που πραγματοποιήθηκαν από τους Stephen Ball και Agnes Van Zanten στην Αγγλία (στο Λονδίνο) και στη Γαλλία (στο Παρίσι) αντίστοιχα, καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι, λόγω ενός αριθμού παραγόντων που σχετίζονται με το πολιτιστικό, κοινωνικό και οικονομικό κεφάλαιο των οικογενειών, αυτοί οι οποίοι έχουν περισσότερα πλεονεκτήματα όσον αφορά τη σχολική επιλογή είναι οι γονείς της μεσαίας τάξης. Αυτό το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα, το οποίο υπάρχει και σε περιπτώσεις «οιονεί αγορών» και στο πλαίσιο των συστημάτων, όπου η επιλογή του σχολείου υπόκειται σε δημόσια ρύθμιση (Raveaud και Van Zanten, 2007 όπ. αναφ. στο Alegre & Benito, 2012), δίνει σε αυτές τις οικογένειες της μεσαίας τάξης ένα περιθώριο να λειτουργούν μέσα σε ένα πλαίσιο κοινωνικής περιχαράκωσης (social closure) μεταξύ των ομοίων τους (Ball 2003 όπ. αναφ. στο Alegre & Benito, 2012) και σε ορισμένα «κυκλώματα της εκπαίδευσης» (Ball, Bowe, και Gewirtz 1995 όπ. αναφ. στο Alegre & Benito, 2012), αποφεύγοντας, συνεπώς, να συνυπάρχουν με το διαφορετικό στοιχείο στο χώρο της εκπαίδευσης κοινωνικά ή εθνικά.

Μάλιστα, σύμφωνα με τη Van Zanten (2006 όπ. αναφ. στο Alegre & Benito, 2012) «οι ίδιοι οι μαθητές που πηγαίνουν στο σχολείο καθορίζουν την καλή ή την κακή ποιότητα των σχολείων». Όμως, αυτό το γεγονός έχει ως αποτέλεσμα η σχολική επιλογή να αποτελεί τόσο αιτία όσο και συνέπεια του διαχωρισμού μεταξύ των μαθητών.

Σίγουρα, οι αποφάσεις των οικογενειών της μεσαίας τάξης στην Αγγλία και στη Γαλλία αλληλεπιδρούν με τις πολιτικές και κοινωνικές αξίες που σχετίζονται με την επιλογή του σχολείου, γι' αυτό και υπάρχουν διαφορές μεταξύ των δύο χωρών. Στην Αγγλία λόγω των πιο νεοφιλελεύθερων πολιτικών και κοινωνικών αξιών που επικρατούν, υπάρχει μια πιο ανταγωνιστική επιλογή σχολείου όσον αφορά τις επιλογές που προσφέρονται από την εκπαιδευτική αγορά. Από την άλλη πλευρά, στη

Γαλλία το κυρίαρχο ιδεολογικό όχημα πίσω από εκπαιδευτικές πολιτικές και τη σχολική επιλογή συνεχίζει να τονίζει κυρίως την ηθική της ισότητας, της αλληλεγγύης και της κοινωνικής συνοχής. Υπό αυτήν την έννοια, οι διαδικασίες και οι σκέψεις για την επιλογή σχολείου είναι διαφορετικές για τις οικογένειες της μεσαίας τάξης και στις δύο αυτές χώρες με στόχο πάντα την καλύτερη επιλογή σχολείου για τα παιδιά τους (Butler και Van Zanten, 2007 όπ. αναφ. στο Alegre & Benito, 2012).

Οι γονείς της μεσαίας τάξης θεωρούν ιδιαίτερα σημαντική την επιλογή σχολείου για τα παιδιά τους. Τα παιδιά θα οδηγηθούν στην κοινωνική καταξίωση και ευτυχία μέσα από το σχολείο. Όλοι οι γονείς σαφώς δε μπορούν ελεύθερα να επιλέγουν το σχολείο των γόνων τους, αφού δεν είναι γνώστες των διαφοροποιήσεων που υπάρχουν ανάμεσα στα σχολεία, άρα δε μπορούμε να αναφερόμαστε μόνο στο σχολείο της νεοφιλελεύθερης αγοράς (Visier & Zoia, 2008 όπ. αναφ. στο Σαμαρά, 2013).

Η επιλογή σχολείου αποτελεί δείγμα προσωπικής ελευθερίας και βούλησης. Όμως, λόγω του εγωιστικού στοιχείου που χαρακτηρίζει κάθε άνθρωπο, η επιλογή αυτή πολλές φορές παρακινείται από την επίδειξη δύναμης κυρίως των οικογενειών που διαθέτουν περισσότερους πόρους σε σχέση με άλλους που ανήκουν σε κατώτερες κοινωνικές τάξεις (Van Zanten, 2009 όπ. αναφ. στο Σαμαρά, 2013).

Σύμφωνα, με τις μελέτες των Ball et al (1995) και Woods (1996) οι παράγοντες επιλογής σχολείου διαφέρουν ανάλογα με την κοινωνική τάξη των γονέων και τους στόχους που οι ίδιοι θέτουν για τα παιδιά τους. Οι γονείς της μεσαίας τάξης λαμβάνουν σοβαρά υπ' όψιν για την επιλογή σχολείου του παιδιού τους τη φήμη που έχει, την αποδοτικότητα, το πολιτισμικό κεφάλαιο ακόμα και τον εξοπλισμό και τις εγκαταστάσεις που προσφέρει. Από την άλλη πλευρά, οι γονείς της εργατικής τάξης καθορίζουν τη σχολική επιλογή με βάση το ωράριο του σχολείου, την απόσταση από το σπίτι, τη μεταφορά του παιδιού, καθώς και τις προτιμήσεις του ίδιου του παιδιού και τους φίλους του που θα φοιτούν στο ίδιο σχολείο.

Επιπλέον, άλλοι λόγοι σύμφωνα με τους Langouet & Leger (2000) που οδηγούν σε μια συγκεκριμένη επιλογή σχολείου είναι η σχολική επιτυχία του παιδιού, οι καλοί τρόποι συμπεριφοράς, η πειθαρχία και το συνολικό σχολικό περιβάλλον που προσφέρεται στους μαθητές. Οι γονείς που επιλέγουν ένα ιδιωτικό σχολείο

στοχεύουν στη σχολική επιτυχία του παιδιού τους. Το γεγονός αυτό αποτελεί και την αιτία για την επιλογή ενός συγκεκριμένου εκπαιδευτικού ιδρύματος, ακόμη και όταν το παιδί τους δεν έχει την επιτυχία που περιμένουν, εκείνοι λόγω της προσωπικής επιλογής τους νιώθουν ικανοποιημένοι.

Μπορούμε να συμπεράνουμε από αυτό το στοιχείο ότι τα ιδιωτικά σχολεία ευνοούν την σχολική επιτυχία και αυτό είναι αναμφίβολα αλήθεια, αν και δεν αποτελεί ένα δεδομένο στοιχείο που ισχύει για όλα τα ιδιωτικά σχολεία. Ορισμένοι θεωρούν ότι οι επιτυχημένοι μαθητές μοιάζουν μεταξύ τους ανεξάρτητα από την επιλογή δημόσιας ή ιδιωτικής εκπαίδευσης. Για να οδηγηθούμε, όμως σε ένα σαφές συμπέρασμα χρειάζεται λεπτομερής παρατήρηση των σχολείων, των δομών και των ειδικών παιδαγωγικών πρακτικών που ακολουθούν (Langouet & Leger, 2000). Αυτή η παρατήρηση και καταγραφή των στοιχείων από τα σχολεία θα πραγματοποιηθεί στην ερευνητική διαδικασία της παρούσας εργασίας μέσα από τη μελέτη των ιστοσελίδων των σχολείων που θα ακολουθήσει αργότερα.

Αναφέραμε ότι οι στρατηγικές των γονέων στην σχολική επιλογή σχετίζονται με το οικονομικό, κοινωνικό και πολιτιστικό κεφάλαιο που διαθέτουν και ότι κυρίως ωφελούνται οι γονείς που ανήκουν στα προνομιούχα κοινωνικά στρώματα (Walfrord, 1992, όπ. αναφ. στο Van Zanten, 2005). Παράλληλα, ο Wong (2004 όπ. αναφ. στο Van Zanten, 2005) αναφέρει ότι «υπάρχει κατηγοριοποίηση των γονέων ανάλογα με τη σχολική επιλογή σε εκείνους που έχουν οικονομική ευχέρεια και μπορούν να επιλέγουν ακόμα και ένα ιδιωτικό σχολείο και σε εκείνους που διαθέτουν υψηλό μορφωτικό επίπεδο και κοινωνικό κεφάλαιο, ώστε να οδηγούνται στην καλύτερη επιλογή σχολείου για τα παιδιά τους». Μάλιστα επισημαίνεται ότι οι γονείς της μεσαίας τάξης προσπαθούν με βάση το οικονομικό, κοινωνικό και πολιτισμικό κεφάλαιο που διαθέτουν, να προσφέρουν ό,τι καλύτερο στο χώρο της εκπαίδευσης στα παιδιά τους. Συνεπώς, διαφαίνεται ότι η γονεϊκή επιλογή παρεμβαίνει στη σχολική επιλογή και γενικότερα στη σχολική ζωή, αγνοώντας πολλές φορές τις επιθυμίες και τις ικανότητες των μαθητών. Ωστόσο, οι γονείς των κατώτερων κοινωνικών τάξεων, επειδή δεν έχουν τα αντίστοιχο κοινωνικό, οικονομικό και πολιτιστικό κεφάλαιο δεν μπορούν να έχουν και την αντίστοιχη ελευθερία σχολικής επιλογής (Γκιτζίρης, 2012 όπ. αναφ. στο Θεοχάρη, 2013).

Τα κριτήρια που επηρεάζουν τους γονείς ως προς την επιλογή σχολείου εξαρτώνται, σύμφωνα με τον Van Zanten (2009 όπ. αναφ. στο Θεοχάρη, 2013) ως ένα βαθμό και από την ψυχολογία των παιδιών, την προσωπική ευτυχία και την επιτυχία που θα έχουν στην επίδοσή τους και ευρύτερα στον ατομικό ρυθμό ανάπτυξής τους και προόδου. Φυσικά, υπάρχουν και υψηλού μορφωτικού επιπέδου οικογένειες που κατά τη διαδικασία επιλογής του σχολείου, είναι πεπεισμένοι ότι όχι μόνο θα μπορούν να ασκούν έλεγχο στο σχολείο φοίτησης του παιδιού τους αλλά και το ίδιο το σχολείο που έχουν επιλέξει θα διαπαιδαγωγεί τα παιδιά τους με τον ίδιο ή παρόμοιο τρόπο που αυτά διαπαιδαγωγούνται και στο σπίτι (Kellerhals και Montandon 1991 όπ. αναφ. στο Alegre & Benito, 2012).

Πρέπει να σημειωθεί εδώ ότι χαρακτηριστικό στοιχείο της σχολικής επιλογής αδιαμφισβήτητα θεωρείται η κλιμάκωση του ανταγωνισμού μεταξύ των σχολείων στον οποίο συναινεί ως ένα βαθμό και ο θεσμός της οικογένειας μέσω της σχολικής επιλογής, αφού αναζητά μηχανισμούς και στρατηγικές με τις οποίες θα επωφελούνται και οι ίδιοι οι γονείς και τα παιδιά τους. Ωστόσο, οι ανισότητες μεταξύ των διαφόρων οικογενειών καθιστούν ευκολότερη για ορισμένους γονείς των υψηλότερων και μεσαίων τάξεων να διατηρούν τον έλεγχο των αναγκαίων μηχανισμών για την αναπαραγωγή και την κατοχή προνομιακής θέσης στο παιχνίδι της επιλογής του σχολείου (Alegre & Benito, 2012).

1.5 Σύνοψη-Συζήτηση

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάστηκαν βασικές βιβλιογραφικές πηγές που σχετίζονται με το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης και το πώς επιδρά συνολικά στο χώρο της εκπαίδευσης. Παράλληλα, αναδείχθηκαν οι απαιτήσεις του σύγχρονου κοινωνικού γίνεσθαι για έναν μαθητή και μελλοντικό πολίτη πλήρως καταρτισμένο με σκοπό να εντάσσεται σε μια παγκοσμιοποιημένη κοινωνία.

Ακόμη, με βάση την έρευνα των Ball και Youdell (2008) αναδείχθηκαν οι σύγχρονες τάσεις σε εθνικό και υπερεθνικό επίπεδο για την εισαγωγή ιδιωτικοποιήσεων στο χώρο της εκπαίδευσης. Αυτό το φαινόμενο παρατηρείται, διότι υπάρχουν πιέσεις σε παγκόσμιο επίπεδο, τα εκπαιδευτικά συστήματα προσπαθούν να γίνουν πιο ανταγωνιστικά και ταυτόχρονα να βρουν εναλλακτικές προτάσεις για παροχή πιο ανταγωνιστικών δημόσιων υπηρεσιών προς τους γονείς και τους μαθητές.

Η τάση για ιδιωτικοποίηση της εκπαίδευσης συναρτάται με οικονομικά, κοινωνικά και πολιτικά πλεονεκτήματα. Κατά συνέπεια, αποτελεί και μια σημαντική πολιτική κίνηση και επιλογή κάθε κράτους.

Η νεοφιλελεύθερη πολιτική φαίνεται μέσα από τις έρευνες που παρουσιάστηκαν στο κεφάλαιο της βιβλιογραφικής επισκόπησης ότι προτάσσει το άνοιγμα της εκπαίδευσης στην «ελεύθερη αγορά» και στις ανάγκες της. Αναφέρθηκε ότι ένα μέτρο για την επίτευξη αυτού του στόχου είναι η ελεύθερη γονεϊκή επιλογή σχολείου, ώστε να αναπτυχθεί ένας «εποικοδομητικός» ανταγωνισμός μεταξύ των σχολικών μονάδων για την προσέγγιση των καλύτερων μαθητών. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα πλέον να εισάγονται και να δομούνται διάφορες μορφές ιδιωτικοποιήσεων στα πλαίσια της δημόσιας εκπαίδευσης, που όπως αναλύθηκε διεξοδικά παραπάνω είναι η εξωγενής και η ενδογενής ιδιωτικοποίηση της εκπαίδευσης (Ball & Yoodell, 2008).

Επισημάνθηκε ότι η ιδιωτική εκπαίδευση, που θεωρείται αποτέλεσμα κρατικών και παγκόσμιων πιέσεων, όπως φάνηκε από την έρευνα των Van Zanten & Kosunen, 2013, με αναφορά στην Ισπανία και τη Γαλλία, δεν έχει μόνο οφέλη αλλά και κάποια αρνητικά χαρακτηριστικά. Μπορεί κατά κύριο λόγο να είναι προνόμιο αυτών που έχουν υψηλό κοινωνικό πολιτισμικό υπόβαθρο και οικονομική ευχέρεια. Έτσι, η ιδιωτική εκπαίδευση ενισχύει τις κοινωνικές ανισότητες.

Από την άλλη, παρουσιάζει εξαιρετικό ενδιαφέρον η έρευνα της Boyask που πραγματοποιήθηκε στην Αγγλία για την εξαίρεση των ελεύθερων δημοκρατικών σχολείων που υπάγονται όμως και στην ιδιωτική εκπαίδευση, αφού φαίνεται μέσα από τη μελέτη των ιστοσελίδων τους, ότι προάγουν σύμφωνα με τον τρόπο λειτουργίας τους τα δημοκρατικά ιδεώδη και την κοινωνική δικαιοσύνη. Αυτή μάλιστα η μελέτη θα αποτελέσει οδηγό και θα μας βοηθήσει στην ερευνητική διαδικασία της εργασίας μας.

Τέλος, μέσα από έρευνες που παρουσιάστηκαν, αναδείχθηκαν και τα κριτήρια που καθοδηγούν τους γονείς στην επιλογή του κατάλληλου σχολείου, σε χώρες όπου υιοθετήθηκαν αντίστοιχες πολιτικές. Η δυνατότητα σε πολλές χώρες οι γονείς να επιλέγουν το σχολείο του παιδιού τους φαίνεται ότι οδηγεί στην ύπαρξη ανταγωνιστικού κλίματος μεταξύ των σχολικών ιδρυμάτων, τον οποίο κλιμακώνει ο θεσμός της οικογένειας μέσα από την αναζήτηση στρατηγικών με βάση τις οποίες θα

επιλέγουν σχολείο και θα επωφελούνται και οι ίδιοι οι γονείς και τα παιδιά τους. Φυσικά όμως, όπως διαπιστώθηκε από έρευνες που παρουσιάστηκαν παραπάνω οι ανισότητες που επικρατούν λόγω της άνισης κοινωνικής διαστρωμάτωσης, καθιστούν ευκολότερη για ορισμένους γονείς που ανήκουν στα υψηλά και μεσαία κοινωνικά και οικονομικά στρώματα να διατηρούν τον έλεγχο και τα προνόμια όσον αφορά το ζήτημα της σχολικής επιλογής.

Συμπερασματικά, μέσα από τη βιβλιογραφική επισκόπηση αναδεικνύεται το γεγονός ότι οι σύγχρονες τάσεις της παγκόσμιας αγοράς προωθούν την ιδιωτικοποίηση στο χώρο της εκπαίδευσης σε πολλά κράτη. Συνεπώς, γίνεται τμήμα των κρατικών εκπαιδευτικών πολιτικών και το φαινόμενο αυτό επηρεάζει και τη σχολική επιλογή. Όπως είναι φανερό εγείρονται ζητήματα σχετικά με την εικόνα των σχολείων και το πρότυπο μαθητή που δημιουργούν αλλά και το πώς επηρεάζονται οι γονείς από τη διάσταση αυτή, ώστε να μπορέσουν να αναδειχθούν όλες οι πτυχές του σημαντικού αυτού εκπαιδευτικού ζητήματος.

2. Θεωρητικό πλαίσιο

2.1 Εισαγωγή

Η βιβλιογραφική επισκόπηση ανέδειξε ως σημαντικότερη θεωρία, σε σχέση με το θέμα της μελέτης μας, αυτήν του Bourdieu, ο οποίος υποστήριζε ότι η εκπαίδευση δεν είναι ανεξάρτητη από την ευρύτερη κοινωνική και πολιτική δομή αλλά η ίδια η εκπαίδευση τείνει να αναπαράγει και να νομιμοποιεί τις ανισότητες σε σχέση με την εξουσία ή τον πλούτο που μπορεί να κατέχει κάποιος (Blackledge & Hunt, 2000). Παράλληλα, ο Bourdieu θεωρεί ότι τα δρώντα πρόσωπα διαθέτουν μια περιορισμένη ελευθερία να δίνουν νόημα αλλά και να δημιουργούν τα ίδια τα κοινωνικά φαινόμενα που τους περιβάλλουν μέσα όμως από μία καθορισμένη θέση που προσδιορίζεται από εξωτερικούς παράγοντες και τους επιβάλλει τόσο δυνατότητες όσο και περιορισμούς (Bourdieu, 2005).

Στο κεφάλαιο αυτό, παρουσιάζουμε με συστηματικό τρόπο τη θεωρία του Bourdieu. Εμβαθύνουμε και αναλύουμε τις βασικές θεωρητικές έννοιες που βρίσκονται στο πεδίο της προβληματικής μας, η οποία καθορίζεται και διαμορφώνεται για το ζήτημα που μας απασχολεί από την βιβλιογραφική επισκόπηση που προηγήθηκε. Το θεωρητικό σχήμα του Bourdieu εδράζεται στην εννοιολογική τριάδα *έξη ή έθος (habitus), πεδίο, κεφάλαιο*. Στην παρούσα εργασία θα προσπαθήσουμε να αποδώσουμε αυτές τις τρεις κεντρικές του έννοιες όσο το δυνατόν πληρέστερα.

2.2. Το εννοιολογικό πλαίσιο της θεωρίας του Bourdieu

Habitus

Ο Bourdieu περιγράφει το habitus, το οποίο μεταφράζεται και ως *έξις*, ως διάθεση ή προδιάθεση, σαν ένα σύστημα σχημάτων διαρκών προδιαθέσεων, σκέψης και δράσης, προϊόντα των εμπειριών του παρελθόντος, που παράγουν ατομικές αλλά και συλλογικές πρακτικές. (Bourdieu, 2006).

Το habitus ως μια εσωτερικευμένη σύνθεση ατομικών προδιαθέσεων και τάσεων γεννά πρακτικές και οδηγείται στην επίτευξη των σκοπών μέσα από μία

χωρίς καθορισμένους κανόνες επιλογή αναγκαίων ενεργειών. Το habitus, δηλαδή, αποτελεί έναν εσωτερικό ορίζοντα για το άτομο, ο οποίος εκδηλώνεται με αυθόρμητο και ασυνείδητο τρόπο. Βέβαια, μπορεί να εκδηλώνεται ασυνείδητα αλλά στο σημείο αυτό ο Bourdieu διευκρινίζει ότι οι προδιαθέσεις μπορούν να οδηγήσουν σε πολλές πρακτικές αυτές όμως επηρεάζονται από την «κοινή λογική» (Bourdieu, 2006).

Το habitus θεωρείται από τον Bourdieu (2006) ως μια συλλογική «ενορχήστρωση, η οποία δε χρειάζεται μαέστρο», διότι είναι δομημένες δομές που δρουν και ως δομούσες δομές, αφού δημιουργούνται από το παρελθόν, το παρόν αλλά και το μέλλον ενός ατόμου και έχουν τη δυνατότητα να παράγουν πρακτικές, απόψεις και συναισθήματα σε παρούσες αλλά και μελλοντικές συνθήκες. Κατά συνέπεια, οι εμπειρίες ενός ατόμου διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην παραγωγή του habitus του. Το habitus με τη μορφή σχημάτων σκέψης και δράσης, τείνει με μεγαλύτερη ασφάλεια να εξασφαλίσει τη σταθερότητα των πρακτικών μέσα στο χρόνο». (Bourdieu, 2006).

Το habitus, λοιπόν, παρουσιάζεται ως ο συνδετικός κρίκος ανάμεσα στο παρελθόν, το παρόν και το μέλλον, αφού τις εμπειρίες μας, δηλαδή τον τρόπο που σκεφτόμαστε, που αισθανόμαστε, που λειτουργούμε, που ζούμε, τις φέρουμε μαζί μας στις παρούσες συνθήκες της ζωής μας αλλά και οι ίδιες οι εμπειρίες διαμορφώνουν και τις δυνατότητες που θα έχουμε στο μέλλον. Έτσι, το habitus παρουσιάζεται ως συνδετικός κρίκος μεταξύ του παρελθόντος, του παρόντος και του μέλλοντος, αφού στην ουσία πρόκειται για την επιβίωση του παρελθόντος στο παρόν και τη διαμόρφωση του μέλλοντος.

Ιδρυματικό habitus

Στο σημείο αυτό με στόχο να καταλάβουμε τις πρακτικές και τις δράσεις που ακολουθούν οι εκπαιδευτικοί και τα ίδια τα σχολεία, στην ανάλυση της ερευνάς μας αργότερα, αναλύεται η έννοια του ιδρυματικού habitus. Το habitus (έξη) είναι «ένα σύστημα διαθέσεων που αποκτήθηκαν από άρρητη ή ρητή μαθητεία που λειτουργεί ως ένα σύστημα σχημάτων, γεννά στρατηγικές που μπορεί να είναι αντικειμενικά σύμφωνες προς τα αντικειμενικά συμφέροντα των δημιουργών τους, χωρίς να έχουν γίνει σαφώς αντιληπτές με αυτόν τον σκοπό» (Bourdieu, 1999). Συνεπώς, η έξη είναι ένα «φίλτρο» που ταυτόχρονα αποκωδικοποιεί τα κοινωνικά ερεθίσματα που μπορεί να δημιουργούνται από τις κοινωνικές συνθήκες και συνδυάζοντας το παρόν με το παρελθόν τη συλλογική και την ατομική δράση. Η έννοια του *ιδρυματικού habitus*

αναφέρεται «στην επίδραση μιας κοινωνικής ομάδας στη συμπεριφορά του ατόμου όπως διαμορφώνεται από έναν οργανισμό» (Reay et al. 2001 όπ. αναφ. στο Μπαλάφα, 2011). Κάθε εκπαιδευτικός οργανισμός έχει τη δυνατότητα μέσα από την ιστορία, τη φιλοσοφία αλλά και τους εκπαιδευτικούς στόχους του να επηρεάζει το κεφάλαιο που φέρει κάθε μαθητής. Μπορεί, δηλαδή, να το τροποποιήσει, να το αξιολογήσει με θετικό ή αρνητικό τρόπο, να το ανατροφοδοτήσει ή τέλος να αδιαφορήσει απέναντί του. Μια σχολική μονάδα μπορεί να αποτελεί έναν συγκροτημένο χώρο θέσεων, στον οποίο οι θέσεις και οι αμοιβαίες σχέσεις τους καθορίζονται από την κατανομή διαφορετικών πόρων ή κεφαλαίου (Bourdieu, 1996, 45). Οι σχολικές μονάδες μάλιστα διαθέτουν ένα ενσωματωμένο πολιτισμικό κεφάλαιο (*embodied cultural capital*) προς το μαθητικό σύνολο, το οποίο επηρεάζει τη στάση και την προσωπικότητα του εκάστοτε μαθητή.

Ταυτόχρονα, το *habitus*, το οποίο φέρει ένα ίδρυμα, έχει τη δυνατότητα να επιδράσει θετικά ακόμα και στο πολιτισμικό κεφάλαιο των μαθητών των λιγότερο προνομιούχων κοινωνικών στρωμάτων. Το *habitus* που διαθέτει ένα εκπαιδευτικός θεσμός και συγκεκριμένα ένα σχολείο καθίσταται αντιληπτό μέσα από τις καθημερινές πρακτικές, τις δραστηριότητες που υιοθετεί κάθε σχολική μονάδα στον μικρόκοσμο της σχολικής ζωής αλλά και μέσα από την ταυτότητα και τη φιλοσοφία που κάθε σχολείο προβάλλει για τον εαυτό του (Μπαλάφα, 2011, σελ. 83).

Πεδίο

Ο Bourdieu υποστηρίζει ότι για να καταφέρουμε να εξετάσουμε τα κοινωνικά φαινόμενα που συμβαίνουν γύρω μας κρίνεται απαραίτητο να διερευνήσουμε το χώρο της κοινωνίας μέσα στον οποίο πραγματοποιούνται τα γεγονότα αλλά και οι αλληλεπιδράσεις τους. Συνεπώς, ο ίδιος χρησιμοποιεί την έννοια του πεδίου με στόχο να περιγράψει τον αυτόνομο κοινωνικό χώρο μέσα στον οποίο ενεργούν τα δρώντα κοινωνικά πρόσωπα, δηλαδή, έναν χώρο που διαθέτει και λειτουργεί με τους δικούς του κανόνες, νόμους και ιδιότητες. Κάθε πεδίο δημιουργείται από τους κοινωνικά δρώντες και η ύπαρξή του καθορίζεται και επηρεάζεται από τις σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ τους. Ταυτόχρονα, η δομή του πεδίου προσδιορίζεται από τον όγκο του κεφαλαίου των κοινωνικών δρώντων, η βαρύτητα του οποίου συνεξαρτάται από τη βαρύτητα όλου του κοινωνικού χώρου. Έτσι, τα πρόσωπα προσδιορίζουν τη

δομή κάθε πεδίου όμως δρουν και υπό την πίεση που ασκεί το πεδίο σε αυτά (Bourdieu, 2005).

Σύμφωνα με τον Bourdieu, όλες οι εκδηλώσεις του κοινωνικού γίνεσθαι (οικονομία, πολιτική εκπαίδευση, θρησκεία, τέχνη κ.λ.π.) αποτελούν πεδία. Τα πεδία εμπεριέχουν δυνάμεις, σχέσεις ισχύος και αγώνες για τη διατήρηση ή τον μετασχηματισμό τους από τους κοινωνικά δρώντες και τις αντικειμενικές μεταξύ τους σχέσεις που διαμορφώνουν όλο αυτό το πλέγμα. Μέσα σε ένα πεδίο, διευκρινίζει ο Bourdieu, δεν είναι απεριορίστη η ελευθερία δράσης των κοινωνικών δρώντων (ατόμων ή θεσμών). Περιορίζεται και προσδιορίζεται ανάλογα με τις αντικειμενικές σχέσεις με τους άλλους κοινωνικούς δρώντες στο κάθε πεδίο. Η υψηλή κοινωνική προέλευση κάποιων κοινωνικών δρώντων προσδίδει ένα εγγενές συγκριτικό πλεονέκτημα έναντι των υπολοίπων. Οι δρώντες, όμως, σε ένα πεδίο, δεν είναι παθητικά τοποθετημένοι, αλλά αγωνίζονται να μετασχηματίσουν τις αντικειμενικές δομές του, προκειμένου να βελτιώσουν τις προοπτικές και τις δυνατότητές τους (Bourdieu, 2005).

Η ένταξη στο πεδίο εξαρτάται από τον όγκο και το είδος του κεφαλαίου (έννοια, ή οποία θα αναπτυχθεί παρακάτω) που διαθέτει κάποιος, δηλαδή είναι τα οφέλη, τα οποία έχει και υπάρχει η δυνατότητα να φανούν χρήσιμα για τον ίδιο και την εξέλιξή του (Bourdieu, 2005). Κατά συνέπεια, στο σημείο αυτό μπορούμε να πούμε ότι το πεδίο αποτελεί ένα είδος «αρένας». Είναι δηλαδή ένας δυναμικός χώρος διαρκών αγώνων μεταξύ αυτών που κυριαρχούν και αυτών που κυριαρχούνται, οι οποίοι δεν είναι όμως επαρκώς εφοδιασμένοι με τα απαραίτητα και κατάλληλα όπλα γι' αυτήν τη μάχη, δηλαδή με το ίδιο κεφάλαιο» (Mills, 2008).

Κεφάλαιο

Ο Pierre Bourdieu αναφέρεται στον μαρξιστικής προέλευσης όρο «κεφάλαιο» στο άρθρο του «The forms of capital» (Bourdieu, 1997), το οποίο βοηθά στην κατανόηση της θεωρίας σχετικά με την κοινωνική και πολιτισμική αναπαραγωγή.

Γενικά, ο Bourdieu θεωρεί ότι το κεφάλαιο είναι η συσσωρευμένη εργασία που δίνει δυνατότητες για κατάλληλες κοινωνικές ενέργειες, για αλλαγή κοινωνικής θέσης αλλά και για περισσότερο χρηματικό κέρδος. Το κεφάλαιο, μάλιστα, όταν γίνεται

αντικείμενο οικειοποίησης από ιδιωτικούς φορείς, τους παρέχει τη δυνατότητα να ενστερνίζονται κοινωνική ενέργεια μέσα από μία μορφή ζωντανής εργασίας. Η δομή του κεφαλαίου αντιπροσωπεύει την υπάρχουσα δομή του κοινωνικού κόσμου δηλαδή το σύνολο των περιορισμών που αναγράφονται στην ίδια την κοινωνική πραγματικότητα και διέπουν τη λειτουργία του κόσμου. Η έννοια του κεφαλαίου είναι ιδιαίτερα σημαντική καθώς αποτελεί άξιο αρωγό προκειμένου να κατανοήσουμε τι δεν είναι εξίσου δυνατό ή αδύνατο (Bourdieu, 1997). Ο Bourdieu δηλαδή με την έννοια του κεφαλαίου αναφέρεται στο κοινωνικό πλεονέκτημα, που δύναται να έχει ο άνθρωπος, ο κοινωνικά δρών και υπάρχει η δυνατότητα να φανεί για εκείνον σημαντική σε αυτή τη διαρκή «πάλη» που υπάρχει μέσα σε ένα ορισμένο πεδίο. Παράλληλα, η θέση που κατέχει κάποιος καθορίζεται και από το ίδιο το κεφάλαιο που έχει στο πεδίο αλλά και επηρεάζει σε καθοριστικό βαθμό και τις στρατηγικές δράσης που θα ακολουθήσει (Bourdieu, 2005).

Βέβαια, η ιδιαιτερότητα του πεδίου μέσα στο οποίο κινείται ο κοινωνικά δρών διαδραματίζει εξαιρετικά σημαντικό ρόλο για την αξία του κεφαλαίου, το οποίο ο ίδιος φέρει. Επομένως, καταλήγουμε στο συμπέρασμα, το οποίο ο ίδιος ο Bourdieu αναφέρει ότι «κάθε πεδίο είναι ο τόπος σύστασης μιας ειδικής μορφής κεφαλαίου» (Bourdieu, 2005, σελ. 30-31).

Ο Bourdieu αναγνωρίζει την ύπαρξη τριών θεμελιωδών μορφών κεφαλαίου: το οικονομικό κεφάλαιο, το κοινωνικό κεφάλαιο και το πολιτισμικό κεφάλαιο.

A) Το οικονομικό κεφάλαιο, αναφέρεται στον υλικό πλούτο, συνδέεται με τα χρήματα και θεσμοθετείται με τη μορφή του δικαιώματος της ιδιοκτησίας (Bourdieu, 1997).

B) Το κοινωνικό κεφάλαιο, αποτελείται από κοινωνικές υποχρεώσεις (διασυνδέσεις) και κοινωνικά δίκτυα και έχει τη δυνατότητα να μετασηματιστεί σε οικονομικό κεφάλαιο κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις, ενώ θεσμοθετείται με τη μορφή τίτλων κοινωνικής κινητικότητας και αναγνώρισης.

Σύμφωνα με τον Bourdieu το κοινωνικό κεφάλαιο σχετίζεται με τα κοινωνικά δίκτυα και τις διασυνδέσεις που έχει ο άνθρωπος. Ο Bourdieu συγκεκριμένα αναφέρει ότι το κοινωνικό κεφάλαιο είναι το άθροισμα των πραγματικών ή δυνητικών πόρων που συνδέονται με την συμμετοχή σε κοινωνικά δίκτυα αλλά και με τις περισσότερες ή

λιγότερο θεσμοθετημένες σχέσεις αμοιβαίας αναγνώρισης και εξοικείωσης που αναπτύσσουν τα μέλη μέσα στο κοινωνικό δίκτυο (Bourdieu, 1997).

Οι σχέσεις που δημιουργούνται από τα κοινωνικά δίκτυα μπορεί να υφίστανται μόνο μέσα από μία πρακτική κατάσταση, δηλαδή σε υλικές ή συμβολικές ανταλλαγές. Παράλληλα, αυτές οι σχέσεις μπορούν να αναπτύσσονται μέσα στο κοινωνικό δίκτυο της οικογένειας, της τάξης, του σχολείου και μέσα από ένα σύνολο αμοιβαίων ενεργειών να θεσπίζονται, να ενισχύονται και να διατηρούνται αυτές οι ανταλλαγές μεταξύ των κοινωνικά δρώντων. Το κοινωνικό κεφάλαιο που διαθέτει κάποιος σχετίζεται με το μέγεθος του κοινωνικού δικτύου μέσα στο οποίο ενεργοποιείται μια δεδομένη στιγμή και από την αξία κεφαλαίων (οικονομικό, πολιτισμικό, συμβολικό) που έχουν τα άτομα με τα οποία συνδιαλέγεται. Βέβαια, η συγκέντρωση κοινωνικού κεφαλαίου έχει τη δυνατότητα να αποφέρει κέρδη στα μέλη, όπως υλικά κέρδη, όπως είναι όλα τα κέρδη που προέρχονται από χρήσιμες σχέσεις αλλά και συμβολικά κέρδη από τη σύνδεση και επαφή με μια ομάδα π.χ. την ανώτερη κοινωνική τάξη που μπορεί να έχει κάποιος (Bourdieu, 1997).

Στο σημείο αυτό πρέπει να τονιστεί ότι το κοινωνικό κεφάλαιο και η ύπαρξη κοινωνικών δικτύων απαιτεί μια συνεχή, ατελείωτη προσπάθεια κοινωνικότητας που θέλει χρόνο, η οποία είναι αναγκαία για την παραγωγή και αναπαραγωγή χρήσιμων κοινωνικών σχέσεων που συνδέονται και με την ιδιότητα του μέλους και του «ανήκειν» σε μια ομάδα. Μάλιστα, το δίκτυο σχέσεων που δημιουργείται είναι το προϊόν των ατομικά ή συλλογικά συνειδητών ή ασυνείδητων στρατηγικών με κύριο στόχο τη δημιουργία ή την αναπαραγωγή κοινωνικών σχέσεων που θα αξιοποιηθούν βραχυπρόθεσμα ή μακροπρόθεσμα. Διαφορετικού είδους κοινωνικά κεφάλαια ενεργοποιούνται σε συγκεκριμένα πεδία σαν ανταγωνιστικές σχέσεις ανάμεσα στις διάφορες κοινωνικές τάξεις, με στόχο τη διατήρηση ή τη βελτίωση του πλεονεκτήματος ή της κοινωνικής θέσης που μπορεί να κατέχουν (Bourdieu, 1997).

Όσον αφορά το πεδίο της εκπαίδευσης, οι γονείς, οι οποίοι προέρχονται από τις ανώτερες κοινωνικοοικονομικές τάξεις διαθέτουν και χρησιμοποιούν το κοινωνικό κεφάλαιό τους με βασικό σκοπό να αποκτήσουν τα παιδιά τους μια επιτυχημένη εκπαιδευτική πορεία και ένα εξίσου επιτυχημένο εκπαιδευτικό αποτέλεσμα. Ταυτόχρονα, στα παιδιά τα οποία προέρχονται από διαφορετικά κοινωνικά στρώματα παρατηρείται έντονη διαφοροποίηση του κοινωνικού κεφαλαίου. Πολλές φορές τα

παιδιά έχουν γύρω τους κάποιους ενήλικες που μπορούν να τους παρέχουν τις κατάλληλες εκπαιδευτικές συμβουλές για την πρόοδο και την εξέλιξή τους. Ιδιαίτερα τα παιδιά, τα οποία ανήκουν σε ανώτερα κοινωνικά στρώματα, έχουν ένα ικανοποιητικό κοινωνικό κεφάλαιο, το οποίο μπορεί να θεωρηθεί λειτουργικό, ώστε να παρέχει στους μαθητές την κατάλληλη συμβουλευτική για το καλύτερο δυνατό εκπαιδευτικό αποτέλεσμα (Bourdieu, 1997).

Γ) Το πολιτισμικό κεφάλαιο, μπορεί να μετατραπεί κάτω από ορισμένες συνθήκες σε οικονομικό κεφάλαιο με τις εκπαιδευτικές ικανότητες και τα προσόντα που προβάλλονται μέσω ακαδημαϊκών τίτλων πιστοποίησης (Bourdieu, 1997).

Το πολιτισμικό κεφάλαιο (cultural capital) ο Bourdieu το διαχωρίζει σε τρεις κύριες μορφές. Αρχικά, αναφερόμαστε στην ενσωματωμένη κατάσταση (embodied state), η οποία είναι η προδιάθεση του μυαλού και του σώματος του ατόμου ως αποτέλεσμα μακροχρόνιων κοινωνικών επιρροών. Ουσιαστικά, πρόκειται για τη γενικότερη κουλτούρα του ατόμου, η οποία προϋποθέτει προσωπική επένδυση από το κάθε άτομο με διάθεση χρόνου αλλά και ατομικό κόστος, με στόχο την αυτοβελτίωση του ίδιου του ατόμου. Δεν περιορίζεται στη διάρκεια της σχολικής φοίτησης αλλά εξαρτάται από τη διαρκή εσωτερική ανάγκη του ατόμου για εκπαίδευση (Bourdieu, 1997).

Το πολιτισμικό κεφάλαιο ως ενσωματωμένη μορφή (embodied state) μετατρέπεται σε προσωπική επένδυση, σε ένα αναπόσπαστο κομμάτι του ίδιου του προσώπου στο οποίο αναφέρεται και γίνεται έθος (habitus), το οποίο δε μεταβιβάζεται, όπως τα χρήματα ή οι τίτλοι ιδιοκτησίας. Όμως, η σχηματοποίηση αυτού του έθους (habitus) γίνεται σταδιακά σε βάθος χρόνου και καθ' όλη τη διάρκεια της κοινωνικοποίησης του ατόμου. Το habitus (έθος ή έξις), βέβαια, συνδέεται με το χρόνο που απαιτεί η εκπαίδευση, η οποία ξεκινά από την οικογένεια (Bourdieu, 1997).

Το πολιτισμικό κεφάλαιο εμπεριέχει γνωστικού και ιδεολογικού περιεχομένου στοιχεία. Σαφώς, τα παιδιά τα οποία προέρχονται από ανώτερες κοινωνικές τάξεις διαθέτουν και περισσότερα μορφωτικά αγαθά, τα οποία αποτελούν αρωγό για την καλύτερη μαθησιακή πορεία τους. Αντιθέτως, οι μαθητές οι οποίοι ανήκουν στις κατώτερες τάξεις, επειδή δε διαθέτουν σε τέτοιο βαθμό αυτό το ισχυρό πολιτισμικό κεφάλαιο, αγωνίζονται διαρκώς με στόχο να το αποκτήσουν. Άλλωστε, οι στάσεις και

οι συμπεριφορές απέναντι στη γνώση, στην παιδεία και το σχολικό περιβάλλον επηρεάζονται πολύ από την κοινωνική προέλευση του ατόμου. Συνεπώς, ανάλογα με την κοινωνική καταγωγή τους, οι γονείς έχουν τη δυνατότητα να οδηγούνται σε επιλογή της εκπαιδευτικής πορείας των παιδιών τους ακόμα και του είδους του σχολείου με στόχο την εκπαιδευτική επιτυχία του παιδιού τους (Φραγκουδάκη, 1985).

Στη συνέχεια, ακολουθεί η αντικειμενοποιημένη κατάσταση του πολιτισμικού κεφαλαίου (objectified state), η οποία εκφράζεται μέσα από τα πολιτισμικά και υλικά αγαθά όπως γραπτά, λεξικά, εικόνες, πίνακες ζωγραφικής, μηχανές, μνημεία, τα οποία μπορεί να κατέχει κάποιος και μπορούν να μεταβιβαστούν ως κληρονομικά στοιχεία με υλική μορφή με την προϋπόθεση της κατοχής ανάλογου ενσωματωμένου πολιτισμικού κεφαλαίου. Συνεπώς, προσφέρει οικονομικά και συμβολικά πλεονεκτήματα στο άτομο (Bourdieu, 1997).

Το πολιτισμικό κεφάλαιο θεωρείται αποτελεσματικό μόνο αν έχει χρησιμοποιηθεί και εφαρμοστεί από τους φορείς του ως μέσο συμμετοχής στον τομέα πολιτισμικής παραγωγής (καλλιτεχνική, επιστημονική) και μέσα στις κοινωνικές τάξεις και τους αγώνες. Ο Bourdieu θεωρεί ότι αυτά τα πολιτισμικά αγαθά μπορούν να αποκτηθούν από ένα άτομο παράλληλα με τα υλικά αγαθά, γεγονός το οποίο απαιτεί και οικονομικό κεφάλαιο αλλά και πολιτισμικό κεφάλαιο σε συμβολικό επίπεδο (Bourdieu, 1997).

Τέλος, υπάρχει και η θεσμοθετημένη κατάσταση (institutionalized state) του πολιτισμικού κεφαλαίου, που αναφέρεται στους ακαδημαϊκούς τίτλους που μπορεί να αποκτήσει κατά τη διάρκεια της ζωής του ένας άνθρωπος, οι οποίοι παρέχουν και στο φορέα τους μια θεσμοποιητική αναγνώριση. Η απόκτηση ακαδημαϊκών τίτλων προσφέρει στο άτομο που κατέχει πολιτισμικό κεφάλαιο μια διαρκή αξία νομιμοποίησης. Άρα, οδηγεί στην αντικειμενοποίηση του κεφαλαίου, που δε μπορεί να αμφισβητηθεί και δείχνει ότι χρειάζεται να διαχωριστεί από τα υπόλοιπα κεφάλαια όσον αφορά τις συνέπειές του. Ακόμη, σύμφωνα με τον Bourdieu, αυτή η μορφή του πολιτισμικού κεφαλαίου αποτελεί προϊόν της μετατροπής του οικονομικού κεφαλαίου σε πολιτισμικό κεφάλαιο και εγγυάται υλικά αλλά και συμβολικά κέρδη, ενώ παρέχει και αυτονομία αλλά και κατοχυρωμένη αξία από τον αντίστοιχο φορέα (Bourdieu, 1997).

Συνεπώς, μέσα από την απόκτηση ακαδημαϊκών τίτλων αναδεικνύεται η θεσμοθετημένη μορφή του πολιτισμικού κεφαλαίου που οδηγεί στην ύπαρξη ενός κοινού λόγου ανάμεσα στο πολιτισμικό και οικονομικό κεφάλαιο. Αυτοί που κατέχουν κάποιο ακαδημαϊκό τίτλο μπορούν να αυξήσουν τις δυνατότητές τους για να επιτύχουν στον εργασιακό τομέα ή να αποκτήσουν οικονομικά κέρδη. Βέβαια, δεν θεωρείται απόλυτο ότι η ακαδημαϊκή καταξίωση προσφέρει και τις επιθυμητές επαγγελματικές ευκαιρίες πάντα. Φαίνεται, δηλαδή, η ισοτιμία οικονομικού και πολιτισμικού κεφαλαίου αλλά ταυτόχρονα και η αδυναμία του οικονομικού κεφαλαίου, παρά την αύξηση των ακαδημαϊκών προσόντων, να μετατραπεί σε πολιτισμικό κεφάλαιο για τον κάτοχό του (Bourdieu, 1997).

Ο Bourdieu, όπως φαίνεται παραπάνω, εστιάζει στη διαδικασία σύμφωνα με την οποία συγκεντρώνονται συγκεκριμένες συμπεριφορές, ιδιότητες του ατόμου, ακαδημαϊκοί τίτλοι που αποκτά. Επίσης, επικεντρώνεται και στα ιδιαίτερα στοιχεία που χαρακτηρίζουν κάθε άνθρωπο ως μοναδική οντότητα μέσα σε ένα πεδίο δράσης.

Το πολιτισμικό κεφάλαιο έχει τελείως νέες και διαφορετικές ιδιότητες, όταν αναφέρεται και αναλύεται στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού συστήματος, το οποίο κατ' επέκταση βοηθά το άτομο να αποκτήσει και το πολιτισμικό κεφάλαιο. Βέβαια, τα ακαδημαϊκά οφέλη σε ένα άτομο, όταν επενδύει στον τομέα της εκπαίδευσης, εξαρτώνται κυρίως από το πολιτισμικό κεφάλαιο, το οποίο τον προηγούμενο καιρό επενδύεται αλλά και αναδεικνύεται από το οικογενειακό περιβάλλον (Bourdieu, 1997).

2.2.1 Σύνδεση των τριών θεωρητικών εννοιών: habitus, πεδίο και κεφάλαιο

Οι τρεις έννοιες που παρουσιάστηκαν παραπάνω, το habitus, το πεδίο και το κεφάλαιο είναι τα τρία κύρια «θεωρητικά εργαλεία», οι τρεις «κυρίαρχοι πυλώνες» στο θεωρητικό σχήμα του Bourdieu. Έχουν και οι τρεις αυτοί όροι μια πολύ στενή και ιδιαίτερη σχέση μεταξύ τους, η οποία ουσιαστικά αναφέρεται στις ίδιες τις πράξεις των κοινωνικά δρώντων, οι οποίες καθορίζονται και επηρεάζονται από τις προδιαθέσεις τους (habitus), από το είδος και την ποσότητα του κεφαλαίου που έχουν αλλά και από το πεδίο μέσα στο οποίο κινούνται και δραστηριοποιούνται ενεργά.

Οι απόψεις του Bourdieu, για το «habitus - πεδίο» επηρέασαν και το έργο του Stephen Ball. Μάλιστα, η Van Zanten και η Kosunen παρουσιάζοντας το έργο του Ball σε πρόσφατο άρθρο τους (Van Zanten & Kosunen, 2013) αναφέρουν ότι η προσέγγισή του Ball έχει ως αφετηρία την «κοινωνική τάξη», από την οποία προέρχεται κάποιος και ότι μαζί με το πολιτισμικό κεφάλαιο αποτελούν βασικά στοιχεία για την επιλογή σχολείου. Για τον Ball, η επιλογή σχολείου εξαρτάται από την αλληλεπίδραση ανάμεσα στην πολιτική, την κοινωνική τάξη αλλά και την τοποθεσία του σχολείου. Ειδικότερα, αναφέρει πως οι γονείς της μεσαίας τάξης κυρίως χρησιμοποιούν το δικαίωμα της επιλογής προς όφελός τους. Παράλληλα, η επιλογή του σχολείου πλέον εξαρτάται και από τις εκπαιδευτικές αγορές, οι οποίες οδηγούν στην «ιδιωτικοποίηση» των εκπαιδευτικών συστημάτων αλλά και των οργανωτικών ρυθμίσεων, των διαχειριστικών πρακτικών και των γενικών αρχών που προβάλλει ο ιδιωτικός τομέας και παρέχουν κάποια σχολεία. Επίσης, ο Ball εστιάζει, εκτός από τις διαδικασίες χάραξης πολιτικής και τις μακροπρόθεσμες ποιοτικές επιπτώσεις της στα τοπικά γονικά δίκτυα και στον τρόπο που επηρεάζουν τις προτιμήσεις των γονέων ως προς την επιλογή σχολείου (Ball & Vincent, 2007, όπ. αναφ. στο Van Zanten, Kosunen 2013, σελ. 6).

Κεντρικό ρόλο σε αυτή τη διάσταση του θέματος διαδραματίζουν οι μεταρρυθμίσεις στην αγορά, οι οποίες δεν έχουν αλλάξει μόνο το οργανωτικό περιβάλλον των τοπικών εκπαιδευτικών φορέων αλλά και του ευρύτερου περιβάλλοντός τους, αφού υφίσταται σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ των διαφόρων τύπων σχολείων και των κοινωνικών τάξεων που οδηγούν στην ύπαρξη διαφορετικών «κυκλωμάτων σχολικής εκπαίδευσης» μέσα στον ίδιο τον τοπικό χώρο. Ακόμα, επηρεάζουν και τη στάση και την αλληλεπίδραση των εκπαιδευτικών και των διευθυντών στις εκπαιδευτικές αγορές αλλά και τις ίδιες τις γονεϊκές στρατηγικές όσον αφορά την επιλογή σχολείου και την εκπαιδευτική πορεία του μαθητή (Ball and van Zanten 1998, στο Van Zanten A., Kosunen S., 2013, σελ. 7).

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι εκπαίδευση εκτός από ένας ιδιαίτερα σημαντικός παράγοντας κοινωνικοποίησης θεωρείται και ένας από τους κύριους θεσμούς αναπαραγωγής της κοινωνικής δομής (Σιάνου-Κύργιου, 2006 στον τόμο ΣΤ' Περιοδική Έκδοση Έρευνας στην Εκπαίδευση του Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, 2013). Οι οικογένειες, λοιπόν, χρησιμοποιούν διάφορες εκπαιδευτικές πρακτικές, συστηματικές και μη, με βασικό

στόχο τη δημιουργία υγιούς προσωπικότητας του ίδιου του παιδιού καθώς και την πρόοδό του στο σχολικό περιβάλλον.

2.3 Σύνοψη

Στο κεφάλαιο αυτό αναλύθηκαν οι κύριες θεωρητικές έννοιες, οι οποίες προέρχονται κατά κύριο λόγο από τη θεωρία του Pierre Bourdieu και με βάση αυτές θα προσεγγίσουμε το ερευνητικό μέρος της εργασίας. Αργότερα, θα αξιοποιηθούν και για την ερμηνευτική προσέγγιση των ευρημάτων της παρούσας ερευνητικής εργασίας. Οι βασικές έννοιες που αναλύθηκαν παραπάνω είναι αυτές του κεφαλαίου, ειδικότερα οι έννοιες του κοινωνικού και πολιτισμικού κεφαλαίου, ώστε να φανούν οι λόγοι που επηρεάζουν κυρίως τους γονείς αλλά και τους μαθητές στην επιλογή του σχολείου που θα φοιτήσουν είτε ανήκει στον δημόσιο είτε στον ιδιωτικό τομέα. Έγινε, επίσης, αναφορά και στις πολιτικές και κοινωνικές συνθήκες της παγκοσμιοποιημένης κοινωνίας, οι οποίες επηρεάζουν σημαντικά την εκπαιδευτική αγορά και την επιλογή σχολείου με σκοπό να διευκολυνθεί η διερεύνηση του ερωτήματος πώς τα δημόσια και ιδιωτικά σχολεία αναπλαισιώνουν τον επίσημο παιδαγωγικό λόγο και τον επικοινωνούν και πώς αυτός ο παγκοσμιοποιημένος παιδαγωγικός λόγος γίνεται τοπικός λόγος, ώστε να επικοινωνείται στους γονείς αλλά και στο ευρύτερο περιβάλλον.

ΜΕΡΟΣ Β΄

3.Μεθοδολογία

3.1. Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό με βάση τα συμπεράσματα στα οποία καταλήξαμε από την επισκόπηση της ερευνητικής βιβλιογραφίας αλλά και από τη θεωρητική προσέγγιση του θέματος, οδηγούμαστε στην παρουσίαση των μεθοδολογικών τεχνικών και εργαλείων που χρησιμοποιήθηκαν στην εμπειρική μελέτη. Προηγουμένως, θα διατυπώσουμε τα ερευνητικά ερωτήματα, τα οποία προκύπτουν μέσα από την ερευνητική και θεωρητική βιβλιογραφία. Σύμφωνα με τον Bell (1997) τα ερευνητικά ερωτήματα, που προκύπτουν, παρέχουν έναν πολύ σημαντικό αρωγό και οδηγό για τον ερευνητή με κύριο στόχο να επεξεργαστεί το «πρόβλημα» που τον απασχολεί.

3.2 Ερευνητικά ερωτήματα

Στην παρούσα εργασία τέθηκαν τα παρακάτω ερευνητικά ερωτήματα. Γι' αυτά τα ερωτήματα είναι σημαντικό να ανιχνεύσουμε ουσιαστικές απαντήσεις.

Σε αυτό το πλαίσιο της εργασίας τα ερευνητικά ερωτήματα είναι τα εξής:

1. Πώς τα δημόσια και ιδιωτικά σχολεία αναπλαισιώνουν τον επίσημο παιδαγωγικό λόγο και τον επικοινωνούν σχετικά με τα βασικά χαρακτηριστικά ενός καλού και ελκυστικού για τους γονείς σχολείου; Με ποια στοιχεία του παγκοσμιοποιημένου παιδαγωγικού λόγου παράγεται ο τοπικός λόγος, ώστε να επικοινωνείται στους γονείς που επιλέγουν το σχολείο αλλά και ευρύτερα;
2. Ποια στοιχεία του παγκοσμιοποιημένου λόγου ή του τοπικού λόγου προβάλλονται μέσα από τις ιστοσελίδες των σχολείων σχετικά με το πρότυπο του μαθητή που επιτάσσει ο κυρίαρχος παγκοσμιοποιημένος λόγος; Σε ποιον απευθύνονται οι πληροφορίες που παρέχει μια ιστοσελίδα σχολείου;
3. Μέσα από τις σχολικές ιστοσελίδες φαίνεται ότι το σχολείο διαδραματίζει έναν κοινωνικό ρόλο ή κατασκευάζει την εικόνα του «κοινωνικού σχολείου» στον δημόσιο χώρο για να εξυπηρετήσει ιδιοτελείς κερδοσκοπικούς ή μη σκοπούς;

3.3 Μεθοδολογική προσέγγιση

Στην ανάπτυξη της ερευνητικής μεθόδου αντλήσαμε αρκετά στοιχεία από τη μελέτη της Boyask (2014). Η Boyask ήταν η βασική επιστημονική ερευνήτρια και υπεύθυνη σε μια διετή μελέτη (Οκτώβριος 2012 - Σεπτέμβριος 2014), του Πανεπιστημίου του Plymouth, που ερευνούσε αν η παροχή μιας κοινωνικά δίκαιης εκπαίδευσης αποτελεί μέλημα του ιδιωτικοποιημένου συστήματος εκπαίδευσης της Αγγλίας. Τα ευρήματα της έρευνάς της είναι σημαντικά για την κατανόηση της κοινωνικής δικαιοσύνης στο πλαίσιο της «δημόσιας σφαίρας», όπως αναλύθηκε και στο κεφάλαιο της βιβλιογραφικής επισκόπησης σε μια εποχή που δημιουργούνται στην Αγγλία και όχι μόνο νέα «ανεξάρτητα δημοκρατικά σχολεία» («free schools»), τα οποία χρηματοδοτούνται εν μέρει και από το κράτος αλλά και αναπτύσσουν ισχυρούς δεσμούς μαζί του.

Παράλληλα, υπάρχει λεπτός διαχωρισμός ανάμεσα στο «κοινό καλό» για όλους, το οποίο πρεσβεύουν τα ιδιωτικά σχολεία και τα ιδιωτικά συμφέροντα, τα οποία εξυπηρετούν. Η έρευνα της Boyask αναλύει την ποιότητα και τη φύση της παρεχόμενης εκπαίδευσης από τα σχολεία του ιδιωτικού τομέα. Βασίζεται για να υπενθυμίσουμε σε αυτό το βασικό σημείο της μεθοδολογίας, σε πληροφορίες, οι οποίες συλλέχθηκαν από τις ιστοσελίδες των σχολείων, μια ιδιαίτερα προσιτή πηγή ενημέρωσης λόγω και της εξέλιξης της τεχνολογίας. Οι πληροφορίες της έρευνας εστιάζονται στο αν τα σχολεία αυτά μέσα από τις ιστοσελίδες τους περιλαμβάνουν και προβάλλουν στους στόχους τους ένα κοινωνικό ενδιαφέρον για σημαντικές κοινωνικές αξίες όπως η ισότητα των ευκαιριών και η κοινωνική δικαιοσύνη (Boyask, 2014).

Τα σχολεία που επιλέχθηκαν για να μελετηθούν στην έρευνα της Boyask, όπως προαναφέρθηκε είναι ιδιωτικά σχολεία που λαμβάνουν κάποια κρατική χρηματοδότηση στην Αγγλία. Η Boyask στη μελέτη της κατέγραψε αν τα σχολεία που συμμετέχουν στην έρευνα είναι θρησκευτικά, ή αν έχουν κάποια άλλα πιο ιδιαίτερα χαρακτηριστικά. Η επιλογή των σχολείων που συμμετείχαν στην έρευνα βασίστηκε σε μία αναζήτηση της βάσης δεδομένων των ιστοσελίδων των σχολείων (Edubase) του Υπουργείου Παιδείας της Αγγλίας. Τα σχολεία για να συμμετέχουν στην έρευνα θα έπρεπε μέσα από την ιστοσελίδα τους να έχουν εκφράσει δημόσια τη δέσμευσή τους για παροχή ίσων ευκαιριών στους μαθητές. Πιο συγκεκριμένα πρέπει να υπάρχουν ενδείξεις ότι το σχολείο δεσμεύεται για ισότιμη και ελεύθερη αλληλεπίδραση μεταξύ των μελών των σχολείων (εσωτερικές σχέσεις), ή και για

ισότιμες, αλληλεπιδραστικές σχέσεις μεταξύ του σχολείου και εξωτερικών ομάδων, με τις οποίες συνεργάζεται (εξωτερική σχέσεις) (Boyask, 2014).

Σε αυτό το σημείο να αναφερθεί ότι η Boyask χρησιμοποιεί αυτούσια αποσπάσματα από τα κείμενα των ιστοσελίδων των σχολείων. Αυτά τα καταγράφει και μάλιστα πολλές φορές επανέρχεται και εξετάζει πάλι τα νέα στοιχεία των ιστοσελίδων, τα οποία και συγκεντρώνει στο υπολογιστικό φύλλο δεδομένων με σκοπό να δώσει ένα πιο σαφές πλαίσιο ως προς το γιατί κάθε σχολείο εντάχθηκε ως μελέτη περίπτωσης στην έρευνά της (Boyask, 2014). Να σημειωθεί, λοιπόν, ότι η μελέτη της Boyask διερεύνησε τη δέσμευση των σχολείων για ισότητα με βάση τις πληροφορίες των ιστοσελίδων, οι οποίες μελετήθηκαν σε μία ή σε περισσότερες από τις πέντε βασικές κατηγορίες: της διακυβέρνησης του σχολείου, του προγράμματος σπουδών, της παιδαγωγικής, της πρόσληψης και των αποτελεσμάτων (Boyask, 2014).

Σε κάθε ιστοσελίδα των σχολείων που συμμετείχαν στην έρευνα μελετήθηκε το ήθος του σχολείου. Στις περισσότερες περιπτώσεις, η ιστοσελίδα παρέπεμπε σε σελίδα με τίτλο «ήθος» «φιλοσοφία» «στόχο», «όραμα» ή «αξίες». Αν αυτό δεν ήταν εμφανές, χρησιμοποιήθηκε η εσωτερική μηχανή αναζήτησης για την ιστοσελίδα, η οποία έψαχνε για τους όρους αυτούς. Επίσης, μελετήθηκε η ιστορία, η πολιτική, η χρηματοδότηση και κάθε άλλη σχετική πληροφορία. Αυτά συγκρίθηκαν με τις δημοκρατικές αρχές και τα δημοκρατικά ιδεώδη με στόχο τη συγκρότηση μιας δημοκρατικής εκπαίδευσης, όπως αποτυπώνονται στο έργο του σπουδαίου φιλοσόφου John Dewey (Boyask, 2014). Αυτή, λοιπόν, η μεθοδολογική προσέγγιση της Ruth Boyask ήταν ιδιαίτερα χρήσιμη για την παρούσα εργασία.

Παράλληλα, ιδιαίτερα σημαντική και χρήσιμη για την εργασία μας ήταν και η διπλωματική εργασία της Βασιλικής Παρασκευά, φοιτήτριας του μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου «Εκπαιδευτικά προγράμματα και Υλικό» με τίτλο «Παρουσίαση του έντυπου και ηλεκτρονικού υλικού πέντε δημοφιλών ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων στην Ελλάδα και ανάλυση της επικοινωνιακής τους στρατηγικής». Η συγκεκριμένη εργασία εστιάζει στην ιδιωτική εκπαίδευση και παρουσιάζει την ιστορική εξέλιξη και τη δυναμική της ιδιωτικής εκπαίδευσης, η οποία πολλές φορές συνυπάρχει με τη δημόσια εκπαίδευση την εποχή της παγκοσμιοποίησης. Η έρευνα αυτής της διπλωματικής εργασίας βασίζεται και αυτή στη μελέτη των ιστοσελίδων και των ενημερωτικών φυλλαδίων των ιδιωτικών σχολείων σχετικά με την εικόνα την οποία προβάλλουν στο κοινό. Επίσης, μέσα από αυτήν την έρευνα φαίνεται ότι δίνεται έμφαση και αναλύεται η επικοινωνιακή

φιλοσοφία και οι στρατηγικές που επιλέγει κάθε ιδιωτικό εκπαιδευτήριο στο πλαίσιο μιας παγκοσμιοποιημένης κοινωνίας για να προσελκύσει τους εν δυνάμει ενδιαφερόμενους για την παροχή εκπαιδευτικών υπηρεσιών. Σκοπός των στρατηγικών αυτών αποτελεί η ανάδειξη των ελλείψεων της δημόσιας εκπαίδευσης ως βασικός λόγος για να επιλέγουν πολλοί γονείς την ιδιωτική εκπαίδευση ως μια εναλλακτική παράλληλα όμως και μια πολυδάπανη επένδυση για τη μαθησιακή πορεία του παιδιού τους.

Βασικός στόχος, λοιπόν, της παρούσας εργασίας είναι να μελετηθούν οι ιστοσελίδες ιδιωτικών αλλά και δημόσιων σχολείων. Με αυτήν την πρωτότυπη μεθοδολογική προσέγγιση του θέματος που πραγματεύεται η εργασία μας επιδιώκουμε να ερευνήσουμε το κατά πόσο τα σχολεία προβάλλουν στοιχεία που αναδεικνύουν τον επίσημο παιδαγωγικό λόγο της σύγχρονης νεοφιλελεύθερης πολιτικής ή τον τοπικό λόγο και πώς τον επικοινωνούν στην εκπαιδευτική κοινότητα και κυρίως προς τους ενδιαφερόμενους για παροχή εκπαιδευτικών υπηρεσιών (γονείς και μαθητές). Επιπλέον, σημαντικό είναι να μελετηθεί κατά πόσο τα σχολεία αυτά προβάλλονται ως «κοινωνικά σχολεία» με δημοκρατικές αρχές, τα οποία μάλιστα δεσμεύονται στους μαθητές και στους γονείς τους για δημοκρατία, κοινωνική δικαιοσύνη, ελευθερία σκέψης και δράσης αλλά και ισότητα ευκαιριών χωρίς κερδοσκοπικά συμφέροντα.

3.4. Επιλογή σχολείων

Η εμπειρική μας έρευνα εστιάστηκε στη μελέτη και καταγραφή όλων των ιδιωτικών σχολείων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης του Νομού Κορινθίας αλλά, για λόγους σύγκρισης και ορισμένων δημόσιων Δημοτικών και Γυμνασίων του Νομού Κορινθίας. Η μελέτη του φαινομένου επικεντρώθηκε σε σχολεία της ιδιωτικής και δημόσιας εκπαίδευσης μόνο στο Νομό Κορινθίας, πρώτον για οικονομία χρόνου, καθώς η ερευνήτρια είναι εξοικειωμένη με τις δομές εκπαίδευσης των δημόσιων και ιδιωτικών σχολείων του Νομού. Δεύτερον, διότι στον Νομό εδρεύει το Τμήμα Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου και υπάρχει δυνατότητα η έρευνα να συνεχιστεί μέσω της πολύ σημαντικής αξιοποίησης των επαφών και διασυνδέσεων του Τμήματος με την ευρύτερη εκπαιδευτική κοινότητα.

Ειδικότερα, συμπεριλήφθηκαν στην έρευνα όλα τα ιδιωτικά σχολεία του Νομού Κορινθίας. Στο σημείο αυτό πρέπει να διευκρινίσουμε ότι κάποια από τα ιδιωτικά σχολεία ανήκουν στην πρωτοβάθμια βαθμίδα εκπαίδευσης (αριθμός σχολείων: 4, ενώ κάποια από αυτά ανήκουν και στη δευτεροβάθμια βαθμίδα εκπαίδευσης (αριθμός σχολείων: 3). Παράλληλα, η έρευνα περιλαμβάνει δημόσια Δημοτικά σχολεία του Νομού Κορινθίας (αριθμός σχολείων: 4) και δημόσια Γυμνάσια του Νομού Κορινθίας (αριθμός σχολείων: 4).

Η επιλογή των σχολικών μονάδων έγινε λαμβάνοντας υπ' όψιν τα παρακάτω κριτήρια, τα οποία προέκυψαν από τη βιβλιογραφία, την αναζήτηση των πληροφοριών και το κατά πόσο θα διευκόλυναν μετέπειτα την ανάλυση των δεδομένων της έρευνας:

A) Την περιοχή που βρίσκεται το σχολείο. Τα ιδιωτικά σχολεία δεν βρίσκονται στο κέντρο της πόλης της Κορίνθου αλλά ανήκουν στον Δήμο Κορινθίων, δηλαδή σε αστική περιοχή³. Συνεπώς, και τα δημόσια σχολεία για να υπάρξει ισορροπία με τα ιδιωτικά σχολεία αποφασίσαμε να βρίσκονται και αυτά σε αστική περιοχή του Νομού και να είναι μεγάλα σχολεία με περισσότερες υποδομές και δυνατότητες. Τα σχολεία, λοιπόν, που συμμετείχαν στην έρευνα, προέρχονται κατά βάση από αστικές περιοχές και υλοποιούν πολλές ή αρκετές δραστηριότητες κατά τη σχολική χρονιά, γεγονός το οποίο αναδεικνύεται μέσα από την ιστοσελίδα τους.

B) Τη συχνότητα ενημέρωσης της σχολικής ιστοσελίδας. Πιο συγκεκριμένα, μελετήθηκαν διεξοδικά οι ιστοσελίδες όλων των δημόσιων Δημοτικών σχολείων και Γυμνασίων, οι οποίες υπάρχουν στο Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο (<http://www.sch.gr>) και ειδικότερα στο εκπαιδευτικό δίκτυο σχολείων του Νομού Κορινθίας. Συγκεκριμένα, αφού μελετήθηκαν οι ιστοσελίδες των δημόσιων Δημοτικών και Γυμνασίων που υπάρχουν εκεί, έγινε η επιλογή των σχολείων που θα συμπεριλαμβάνονταν στην έρευνα με βασικό κριτήριο τη συχνή και τακτική

³ Κάθε γεωγραφική περιοχή καθορίζεται με βάση τον πληθυσμό των μόνιμων κατοίκων της. Η Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2011) με βάση την απογραφή του 2001 χαρακτηρίζει τον πληθυσμό μιας περιοχής ανάλογα με το μέγεθός του σε αστικό (2.000 και πάνω κάτοικοι) και σε αγροτικό (1 -1.999 κάτοικοι) και τις περιοχές σε αγροτικές, ημιαστικές και αστικές με βάση τον αριθμό των κατοίκων του πολυπληθέστερου οικισμού ενός δημοτικού ή κοινοτικού διαμερίσματος. Ο ημιαστικός πληθυσμός περιλαμβάνεται πλέον στο αστικό σύμφωνα με τις κατηγορίες της ΕΛ.ΣΤΑΤ.

ενημέρωση των ιστοσελίδων σχετικά με τις δράσεις τους. Ο συνολικός αριθμός των σχολείων που μελετήθηκαν ανήλθε στα 15. (πίνακας 3.1).

Βαθμίδες εκπαίδευσης	Δημόσια	Ιδιωτικά	Σύνολο
Δημοτικά	4	4	8
Γυμνάσια	4	3	7
Σύνολο	8	7	15

Πίνακας 3.1 Συνολικός αριθμός σχολείων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που συμπεριλήφθηκαν στην έρευνα.

3.5. Ερευνητική διαδικασία

Μετά την κατάρτιση του πίνακα με τα ιδιωτικά και δημόσια σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης του Νομού Κορινθίας, τα οποία συμπεριλαμβάνονται στην έρευνα, ξεκίνησε η πρώτη φάση της ερευνητικής εργασίας: η καταγραφή των βασικότερων στοιχείων, τα οποία καταχωρούνται από την ίδια τη σχολική μονάδα στη σχολική ιστοσελίδα ή ακόμα και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης που μπορεί να διαθέτει.

Η επεξεργασία των δεδομένων έγινε ως εξής:

Με την καταγραφή των σχολείων στο πρόγραμμα επεξεργασίας του Microsoft excel, ώστε να είναι ευκολότερο να εντοπιστούν πιθανές διαφοροποιήσεις είτε μεταξύ των δύο κύριων κατηγοριών, δηλαδή, τα δημοσίων και των ιδιωτικών σχολείων είτε σχολείων εντός της ίδιας ομάδας σχολείων, δηλαδή δημοσίων Δημοτικών και Γυμνασίων είτε ιδιωτικών σχολείων.

Αναλυτικότερα μελετήθηκαν διεξοδικά και καταγράφηκαν τα κυριότερα στοιχεία, τα οποία αντλούνται από τις σχολικές ιστοσελίδες ή από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης που μπορεί να διαθέτει ένα σχολείο και αυτό αποτελεί μια καινοτόμα μεθοδολογική προσέγγιση. Τα σχολεία που δεν έχουν ιστοσελίδες ή δεν παρέχουν αρκετές πληροφορίες για σύγκριση και μελέτη εξαιρέθηκαν, με την έννοια ότι δεν θεωρήσαμε ότι έπρεπε να συμπεριλαμβάνονται στον αρχικό κατάλογο των σχολείων από όπου θα επιλεγόταν το δείγμα της μελέτης. Αυτό συνέβη, διότι δεν πληρούσαν το δεύτερο βασικό κριτήριο της έρευνας μας, δηλαδή, ενώ είχαν ιστοσελίδα δεν την ενημέρωναν τακτικά.

Στον παρακάτω πίνακα είναι οι κατηγορίες στις οποίες στηριχθήκαμε για να αποτυπώσουμε και να οργανώσουμε με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τις πληροφορίες των ιστοσελίδων των σχολείων που συμμετείχαν στην έρευνα (βλ. παράρτημα).

Σκοποθεσία, φιλοσοφία και παρουσίαση σχολείου και του εκπαιδευτικού προγράμματός
Διδακτική μεθοδολογία και παιδαγωγική προσέγγιση
Αξιολόγηση
Σχολικές εκδηλώσεις και υλοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων
Συνεργασία του σχολείου με άλλους φορείς και επιμόρφωση εκπαιδευτικών
Σύνδεση του σχολείου με την αγορά και την τοπική κοινωνία
Επικοινωνία με τους γονείς

Επιπροσθέτως, στο υπολογιστικό φύλλο του excel, που επεξεργαζόμαστε τις πληροφορίες, υπάρχουν και παρατηρήσεις για τα σχολεία σχετικά με το αν διαθέτουν άλλα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (facebook) και αν ενημερώνουν συχνά την ιστοσελίδα και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης που μπορεί να έχουν.

Στο σημείο αυτό κρίνεται απαραίτητο να αναφέρουμε ότι η παρουσίαση και ανάλυση των δεδομένων της έρευνας έγινε με ονομαστική καταγραφή των σχολείων, αφού και τα ίδια τα σχολεία εκφράζονται και εκτίθενται δημόσια μέσα από τις ιστοσελίδες τους προς το κοινό. Επίσης, στο επόμενο κεφάλαιο της παρουσίασης και ανάλυσης των δεδομένων, καταγράφονται κάθε φορά βασικά στοιχεία του προφίλ του κάθε σχολείου (έτος ίδρυσης, αριθμός των τμημάτων και των εκπαιδευτικών), τα οποία προέκυψαν έπειτα από τηλεφωνική επικοινωνία με τη διεύθυνση κάθε σχολείου. Τέλος, η καταγραφή κάποιων πληροφοριών στα υπολογιστικά φύλλα από κάθε σχολείο έχει πραγματοποιηθεί και με φράσεις αυτούσιες από τα κείμενα που υπήρχαν στις ιστοσελίδες των σχολείων με στόχο τη διευκόλυνση στην ανάλυση και παρουσίαση των δεδομένων της έρευνας που ακολουθεί.

4. Παρουσίαση και ανάλυση των δεδομένων της έρευνας

4.1. Εισαγωγή

Σε αυτό το κεφάλαιο πραγματοποιείται η παρουσίαση και ανάλυση των ευρημάτων της ερευνητικής μελέτης. Πριν προχωρήσουμε στην παρουσίαση και πιο διεξοδική ανάλυση των ευρημάτων, θα περιγράψουμε συστηματικά το προφίλ των σχολείων που συμμετείχαν στην έρευνα. Η περιγραφή και παρουσίαση των σχολείων γίνεται σύμφωνα με τις πληροφορίες που παρέχονται από την επίσημη σχολική ιστοσελίδα τους αλλά και από τηλεφωνική επικοινωνία που είχαμε με τα ίδια τα σχολεία. Μέσα από τη μελέτη των ιστοσελίδων επιχειρήθηκε η αποτύπωση και περιγραφή των γενικών αλλά και πιο ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των ιδιωτικών και δημοσίων σχολείων που αποτελούν μέρος της έρευνας.

Όπως αναφέρθηκε στο κεφάλαιο της μεθοδολογίας οι ιστοσελίδες αποτέλεσαν την κύρια πηγή για τη συλλογή των πληροφοριών σχετικά με τα σχολεία της έρευνας. Επίσης, χρησιμοποιήθηκαν στην περίπτωση που υπήρχαν και άλλα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για να αντλήσουμε πληροφορίες. Οι κατηγορίες που διαμορφώσαμε για την άντληση των πληροφοριών προκειμένου να απαντήσουμε στα ερωτήματα μελέτης μας, όπως διατυπώθηκαν στο κεφάλαιο της μεθοδολογίας, είναι οι εξής: 1. Σκοποθεσία - Περιεχόμενο εκπαιδευτικού προγράμματος- φιλοσοφία- Παρουσίαση σχολείου, 2. Διδακτική μεθοδολογία-παιδαγωγική προσέγγιση, 3. Αξιολόγηση, 4. Εκδηλώσεις-Υλοποίηση προγραμμάτων, 5. Συνεργασίες του σχολείου με άλλους φορείς-επιμόρφωση εκπαιδευτικών, 6. Σύνδεση με αγορά-τοπική κοινωνία, 7. Επικοινωνία με τους γονείς.

Στόχος της παρουσίασης και ανάλυσης των πληροφοριών με βάση τις παραπάνω κατηγορίες είναι η ανάδειξη των κυριότερων στοιχείων όπως αυτά παρουσιάζονται από την ίδια τη σχολική μονάδα. Παράλληλα, αναδεικνύεται και ο τρόπος σύμφωνα με τον οποίο παρουσιάζονται και απευθύνονται προς τους εν δυνάμει ενδιαφερόμενους για τις εκπαιδευτικές υπηρεσίες που προσφέρουν (γονείς, μαθητές), έτσι ώστε τελικά να απαντήσουμε στα ερευνητικά μας ερωτήματα.

4.2 Σύντομη παρουσίαση των σχολικών μονάδων

4.2.1 Τα ιδιωτικά σχολεία

Η πρώτη κατηγορία σχολείων που παρουσιάζεται και μελετάται είναι τα ιδιωτικά σχολεία του Νομού Κορινθίας. Το πρώτο σχολείο είναι τα *εκπαιδευτήρια Ατσόγλου*, τα οποία ανήκουν στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, αφού διαθέτουν νηπιαγωγείο και δημοτικό. Το σχολείο ιδρύθηκε το 1995 και μεταφέρθηκε σε νέες ιδιόκτητες κτιριακές εγκαταστάσεις το 2002 στην περιοχή Γαλότα Ισθμού στην Κόρινθο, όπου και ξεκίνησε εκεί εκ νέου η λειτουργία του. Το σχολείο είναι 3/θέσιο με 50 μαθητές και 3 εκπαιδευτικούς⁴. Σύμφωνα με τις γενικές πληροφορίες που παρέχονται από την ιστοσελίδα του σχολείου είναι ένα σύγχρονο σχολικό κτίριο πλήρως εξοπλισμένο με αυξημένη αντισεισμικότητα, σύγχρονα μέτρα πυροπροστασίας και βιοκλιματική αρχιτεκτονική. Στην ιστοσελίδα αναφέρεται ότι το σχολείο λειτουργεί με βάση τις νέες τεχνολογίες και ότι προσπαθεί να ανταποκριθεί στις ανάγκες των γονιών αλλά και να οδηγήσει στην ολόπλευρη ανάπτυξη των μαθητών του.

Το δεύτερο ιδιωτικό σχολείο είναι το *Αριστοτέλειο Κορινθιακό Εκπαιδευτήριο* που ανήκει στην πρωτοβάθμια (νηπιαγωγείο και δημοτικό) αλλά και στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (γυμνάσιο και λύκειο). Το σχολείο ιδρύθηκε το 2000, στεγάζεται σε ιδιόκτητο κτήριο στην περιοχή του Ισθμού Κορίνθου. Το Δημοτικό είναι 6/θέσιο έχει 76 μαθητές και 10 εκπαιδευτικούς. Το Γυμνάσιο έχει 3 τάξεις με 33 μαθητές και 15 εκπαιδευτικούς⁵. Με βάση τις πληροφορίες που παρέχονται από την ιστοσελίδα του σχολείου αποτελεί μια σχολική μονάδα που στοχεύει όπως σημειώνει «στην ατομική επιτυχία κάθε μαθητή μέσα από εξατομικευμένο πρόγραμμα διδασκαλίας». Διαθέτει χώρους διδασκαλίας και δημιουργικής έκφρασης και προσπαθεί να ανταποκρίνεται «με κάθε τρόπο στις απαιτήσεις των γονέων τη σημερινή εποχή».

⁴ Οι πληροφορίες αυτές (έτος ίδρυσης, αριθμός τμημάτων, αριθμός μαθητών και εκπαιδευτικών) δεν υπάρχουν στην ιστοσελίδα του σχολείου αλλά κρίναμε σκόπιμο να συμπληρωθούν τα στοιχεία μετά από τηλεφωνική επικοινωνία με το σχολείο που συμπεριλαμβάνεται στην έρευνα για να αναδειχθεί καλύτερα το προφίλ του σχολείου.

⁵ Τα στοιχεία δεν υπάρχουν στην ιστοσελίδα αλλά συμπληρώθηκαν έπειτα από τηλεφωνική επικοινωνία.

Στη συνέχεια, το τρίτο σχολείο είναι το ιδιωτικό σχολείο “*Homo educandus*”, το οποίο ανήκει στην πρωτοβάθμια (νηπιαγωγείο - δημοτικό) και δευτεροβάθμια (γυμνάσιο – λύκειο) εκπαίδευση. Το σχολείο ιδρύθηκε τον 2014, στεγάζεται σε ενοικιαζόμενο κτίριο και βρίσκεται στην περιοχή του Ισθμού Κορινθίας. Το δημοτικό είναι 6/θέσιο και έχει 58 μαθητές. Το γυμνάσιο και το λύκειο έχουν 97 μαθητές και 33 εκπαιδευτικούς⁶ συνολικά. Όπως προκύπτει μέσα από τις βασικές πληροφορίες, οι οποίες παρέχονται από την ιστοσελίδα του, θεωρεί τη γνώση «*βασικό νόμισμα συναλλαγών*» μέσα από τη χρήση της τεχνολογίας, η οποία κρίνεται απαραίτητο συστατικό στοιχείο της σύγχρονης εποχής. Οι σύγχρονες και πλήρως εξοπλισμένες εγκαταστάσεις του φαίνονται από το πλούσιο φωτογραφικό υλικό, το οποίο προβάλλεται στη σχολική ιστοσελίδα.

Έπειτα, στην ίδια κατηγορία ανήκει το ιδιωτικό σχολείο «*Μικρός Ναυτίλος*» με νηπιαγωγείο και δημοτικό (πρωτοβάθμια εκπαίδευση). Το Δημοτικό σχολείο ιδρύθηκε το 2007, στεγάζεται σε ιδιόκτητο κτήριο στην περιοχή Κανταρέ Κορίνθου. Είναι 6/θέσιο με λειτουργία τη φετινή σχολική χρονιά 5 τάξεων. Έχει 44 μαθητές και 11 εκπαιδευτικούς⁷. Σύμφωνα με τις πληροφορίες που αντλούνται από τον διαδικτυακό χώρο του, πρόκειται για ένα «*πράσινο σχολείο-green school*» που στοχεύει «*σε μαθητές αλλά και μετέπειτα πολίτες, οι οποίοι ευαισθητοποιούνται σε περιβαλλοντικά και κοινωνικά θέματα, έχουν οικολογική συνείδηση και αναπτύσσουν πολιτιστικές και κοινωνικές δεξιότητες μέσα σε ένα γνώριμο οικογενειακό κλίμα*», όπως αναφέρεται στην ιστοσελίδα του.

Τέλος, σε αυτήν την κατηγορία ανήκει το ιδιωτικό εκπαιδευτήριο «*Απόστολος Παύλος*», το οποίο ιδρύθηκε το 2005, στεγάζεται σε ενοικιαζόμενο κτήριο και βρίσκεται στην περιοχή του Ισθμού Κορίνθου. Διαθέτει γυμνάσιο και λύκειο (δευτεροβάθμια εκπαίδευση). Το σχολείο έχει 70 μαθητές. Συγκεκριμένα στο γυμνάσιο το οποίο έχει 3 τμήματα Α', Β' και Γ' γυμνασίου φοιτούν 40 μαθητές και στο λύκειο φοιτούν 30 μαθητές αντίστοιχα. Επιπλέον, το σχολείο έχει 18 καθηγητές⁸. Σύμφωνα μάλιστα με τη γενική παρουσίαση του σχολείου από την ιστοσελίδα

⁶ Τα στοιχεία δεν υπάρχουν στην ιστοσελίδα αλλά συμπληρώθηκαν έπειτα από τηλεφωνική επικοινωνία.

⁷ Τα στοιχεία δεν υπάρχουν στην ιστοσελίδα αλλά συμπληρώθηκαν έπειτα από τηλεφωνική επικοινωνία.

⁸ Τα στοιχεία δεν υπάρχουν στην ιστοσελίδα αλλά συμπληρώθηκαν έπειτα από τηλεφωνική επικοινωνία.

αναφέρεται ότι το σχολείο έχει ως στόχο «την ανάπτυξη των μαθητών και την καλλιέργεια του ήθους τους, σύμφωνα με τα ελληνορθόδοξα ιδεώδη της πατρίδας, ενώ παράλληλα οι μαθητές έρχονται σε στενή επαφή με την οικονομική, την τεχνική και τη σύγχρονη κοινωνική πραγματικότητα».

4.2.2. Τα Δημόσια Δημοτικά Σχολεία

Στη δεύτερη κατηγορία μελέτης ανήκουν τα δημόσια δημοτικά σχολεία. Με μια πρώτη σύντομη περιγραφή πρόκειται για σχολεία, τα οποία βρίσκονται στο κέντρο της πόλης της Κορίνθου αλλά και σε γειτονικές περιοχές. Αρχικά, είναι το 5^ο Δημοτικό Σχολείο Κορίνθου, το οποίο ιδρύθηκε το έτος 1964. Λειτουργεί στο νέο διδακτήριο από το 1989 σε κτίριο του Δημοσίου και βρίσκεται μέσα στην πόλη της Κορίνθου. Το 5^ο Δημοτικό είναι ένα 7/θέσιο με 135 μαθητές και 12 εκπαιδευτικούς⁹.

Έπειτα, ακολουθεί το 8^ο Δημοτικό σχολείο Κορίνθου, το οποίο ιδρύθηκε το 1977, στεγάζεται σε δημόσιο σχολικό κτήριο και βρίσκεται στην περιοχή «Αγία - Άννα» της πόλης της Κορίνθου. Είναι 12/θέσιο σχολείο με 211 μαθητές και 32 εκπαιδευτικούς¹⁰. Διαθέτει εργαστήριο πληροφορικής και αίθουσα πολλαπλών χρήσεων. Στο σχολείο λειτουργεί ολοήμερο τμήμα, τμήμα ένταξης καθώς και παράλληλη στήριξη για παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, σύμφωνα με την παρουσίαση του σχολείου από τη σχολική ιστοσελίδα.

Στη συνέχεια, είναι το Δημοτικό Σχολείο Βραχατίου, το οποίο βρίσκεται στο Βραχάτι, ένα χωριό λίγα χιλιόμετρα έξω από την πόλη της Κορίνθου και στεγάζεται σχολικό κτήριο δημόσιας περιουσίας. Είναι ένα σχολείο με πλούσια εκπαιδευτική παράδοση, όπως προκύπτει από την ιστορική αναδρομή που το σχολείο έχει αναρτήσει στην ιστοσελίδα του. Στην αρχή λειτουργούσε ως ημιμερήσιο μονοτάξιο με τέσσερις τάξεις (Α', Β', Γ' και Δ' τάξη), ενώ από το 1998 το σχολείο είναι 12/θέσιο και λειτουργεί και ολοήμερο τμήμα. Το σχολείο έχει 253 μαθητές και 30 εκπαιδευτικούς¹¹.

⁹Τα στοιχεία δεν υπάρχουν στην ιστοσελίδα αλλά συμπληρώθηκαν έπειτα από τηλεφωνική επικοινωνία.

¹⁰ Τα στοιχεία δεν υπάρχουν στην ιστοσελίδα αλλά συμπληρώθηκαν έπειτα από τηλεφωνική επικοινωνία.

¹¹ Τα στοιχεία δεν υπάρχουν στην ιστοσελίδα αλλά συμπληρώθηκαν έπειτα από τηλεφωνική επικοινωνία.

Τέλος, μελετάται το *1ο Δημοτικό Σχολείο Λουτρακίου*. Το σχολείο ιδρύθηκε το 1929, στεγάζεται σε δημόσιο κτίριο στην περιοχή του Λουτρακίου, που είναι μια κωμόπολη λίγα χιλιόμετρα έξω από την Κόρινθο. Το σχολείο είναι 12/ θέσιο, έχει 245 μαθητές και 26 εκπαιδευτικούς¹².

4.2.3 Δημόσια Γυμνάσια

Στην τρίτη κατηγορία που μελετάται ανήκουν τα Γυμνάσια της περιοχής. Αρχικά αναφέρεται το *2ο Γυμνάσιο Κορίνθου*. Το σχολείο ιδρύθηκε το 1950, στεγάζεται σε δημόσιο κτίριο και βρίσκεται στο κέντρο της πόλης της Κορίνθου. Το σχολείο έχει 14 τμήματα συνολικά σε Α', Β' και Γ' Γυμνασίου, στα οποία φοιτούν 357 μαθητές και διδάσκουν 35 εκπαιδευτικοί¹³.

Μετά, ακολουθεί το *3ο Γυμνάσιο Κορίνθου-Πειραματικό*, το οποίο ιδρύθηκε το 1980, στεγάζεται σε δημόσιο σχολικό κτίριο και βρίσκεται στην Κόρινθο. Το σχολείο έχει 3 τάξεις με 12 τμήματα συνολικά, στα οποία φοιτούν 264 μαθητές και διδάσκουν 30 καθηγητές¹⁴. Σύμφωνα με τη λεπτομερή περιγραφή στη σχολική ιστοσελίδα, διαθέτει σύγχρονο τεχνικό εξοπλισμό, όπως Αίθουσα Εκπαιδευτικών Εκδηλώσεων παρουσιάσεων, σχολική Βιβλιοθήκη, διαδικτυακή έκφραση Σχολικής Βιβλιοθήκης, διαδικτυακή προβολή εκδηλώσεων σχολείου, αίθουσα προβολής, εργαστήριο Τεχνολογίας, εργαστήριο Πληροφορικής, εργαστήριο ηλεκτρονικών υπολογιστών με ενδοσχολικό τοπικό δίκτυο Η/Υ, προαύλιος χώρος Άθλησης και Αθλητικών Εκδηλώσεων.

Το τρίτο σχολείο της μελέτης μας σε αυτήν την κατηγορία είναι το *Γυμνάσιο Βέλου*, σχολείο που ιδρύθηκε το 1928, στεγάζεται σε κτίριο του δημοσίου και βρίσκεται σε ένα αγροτικό χωριό του Νομού Κορινθίας κοντά στην Κόρινθο, το οποίο ονομάζεται Βέλο Κορινθίας. Το σχολείο έχει 3 τάξεις με 12 τμήματα συνολικά, όπου φοιτούν 254 μαθητές και διδάσκουν 33 εκπαιδευτικοί¹⁵. Σύμφωνα με την

¹² Τα στοιχεία δεν υπάρχουν στην ιστοσελίδα αλλά συμπληρώθηκαν έπειτα από τηλεφωνική επικοινωνία.

¹³ Τα στοιχεία δεν υπάρχουν στην ιστοσελίδα αλλά συμπληρώθηκαν έπειτα από τηλεφωνική επικοινωνία.

¹⁴ Τα στοιχεία δεν υπάρχουν στην ιστοσελίδα αλλά συμπληρώθηκαν έπειτα από τηλεφωνική επικοινωνία.

¹⁵ Τα στοιχεία δεν υπάρχουν στην ιστοσελίδα αλλά συμπληρώθηκαν έπειτα από τηλεφωνική επικοινωνία.

ιστοσελίδα διαθέτει πλούσιο πρόγραμμα εκπαιδευτικών και βιωματικών μαθητικών δραστηριοτήτων.

Τέλος, σε αυτήν την κατηγορία σχολείων μελετάται το *2ο Γυμνάσιο Ξυλοκάστρου*, το οποίο ιδρύθηκε το 1985, στεγάζεται σε δημόσιο κτίριο και βρίσκεται σε κωμόπολη του νομού κοντά στην Κόρινθο, το Ξυλόκαστρο Κορινθίας και ιδρύθηκε το 1985. Το σχολείο έχει 3 τάξεις με 7 τμήματα, στα οποία φοιτούν 160 μαθητές και διδάσκουν 24 καθηγητές¹⁶. Η ιστοσελίδα του σχολείου έχει πλούσιο φωτογραφικό υλικό με φωτογραφίες των σύγχρονων εγκαταστάσεων της σχολικής μονάδας. Το σχολείο αυτό δηλώνει χαρακτηριστικά στην ιστοσελίδα του ότι *«προσπαθεί να παρέχει στους μαθητές μια εκπαίδευση με όλες τις επιμέρους συνιστώσες της, αξιοποιώντας τις περισσότερες από τις δυνατότητες που του παρέχονται από την πολιτεία»*. Τέλος, σύμφωνα με το *«σημείωμα του Διευθυντή»* στην ιστοσελίδα του σχολείου χαρακτηριστικά τονίζεται *«η υλοποίηση σχολικών δραστηριοτήτων, η εφαρμογή καινοτόμων και εθελοντικών δράσεων, καθώς και δράσεων ευαισθητοποίησης απέναντι στο περιβάλλον οποιασδήποτε μορφής ή το άνοιγμα του σχολείου στην τοπική, ευρύτερη έως και ευρωπαϊκή κοινωνία. Η φροντίδα, ο αλληλοσεβασμός, η συνεργασία ανάμεσα σε ανήλικους και ενήλικες, η αίσθηση ασφάλειας και ειλικρινούς ενδιαφέροντος είναι από τις βασικές αρχές μας. Ο αγώνας για προσφορά γίνεται ανεξάρτητα και σε πείσμα φτωχικών μέσων που μας διατίθενται και των δύσκολων συνθηκών ή συγκυριών που μας επιβάλλονται. Σε όλο το δύσκολο έργο του σχολείου συνεργάτης και συνοδοιπόρος είναι ο Σύλλογος Γονέων και υποστηρικτές οι τοπικές αρχές, οι προϊστάμενες αρχές, ο Εμπορικός Σύλλογος Ξυλοκάστρου, καθώς και άλλοι τοπικοί φορείς και επαγγελματίες»*.

Μια αρχική παρατήρηση είναι ότι τα ιδιωτικά σχολεία δίνουν μέσα από την ιστοσελίδα τους πιο άμεσα και πιο συγκεκριμένα στοιχεία για την ταυτότητα του σχολείου. Όπως διαπιστώνεται και παρακάτω, στην ενότητα της παρουσίασης των στοιχείων που συλλέχθηκαν, τα ιδιωτικά σχολεία περιγράφουν πιο αναλυτικά τους στόχους, το εκπαιδευτικό πρόγραμμα που ακολουθούν και τη φιλοσοφία τους. Αντίθετα, τα δημόσια σχολεία τείνουν σε μια πιο γενική παρουσίαση της ταυτότητάς τους και αναφέρουν πολύ βασικές πληροφορίες για το σχολείο τους, δηλαδή, οδηγούνται σε μια απλή παρουσίαση των κύριων χαρακτηριστικών τους σύμφωνα με

¹⁶ Τα στοιχεία δεν υπάρχουν στην ιστοσελίδα αλλά συμπληρώθηκαν έπειτα από τηλεφωνική επικοινωνία.

το Υπουργείο Παιδείας, αναφέροντας τη χρονολογία ίδρυσης και λειτουργίας, σε ορισμένες περιπτώσεις τον αριθμό των μαθητών και των τάξεων και τον τεχνικό εξοπλισμό. Αξιοσημείωτη εξαίρεση αποτελεί, όπως φάνηκε από τη μελέτη των δημόσιων σχολείων, το 2^ο Γυμνάσιο Ξυλοκάστρου.

Μια πιθανή ερμηνεία για τη διαφορά που παρατηρείται στον τρόπο που παρουσιάζεται το σχολείο από τη διεύθυνση και το προσωπικό που έχει αναλάβει τη διαχείριση της ιστοσελίδας των Δημόσιων σχολείων είναι ότι σε αντίθεση με τα ιδιωτικά σχολεία μάλλον θεωρούν ως δεδομένο ότι είναι σχολεία κρατικού σχεδιασμού. Συνεπώς, το εκπαιδευτικό έργο τους, η φιλοσοφία τους, το αναλυτικό πρόγραμμά τους αλλά και η υλοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων καθορίζονται από εξωτερικούς παράγοντες και συγκεκριμένα από το Υπουργείο Παιδείας.

Το Υπουργείο Παιδείας φέρει ευθύνη για τα εκπαιδευτικά προγράμματα, τις δραστηριότητες και τις εσωτερικές και εξωτερικές σχέσεις που αναπτύσσει το σχολείο κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς. Το γεγονός αυτό έχει μάλλον ως συνέπεια τα δημόσια σχολεία να οδηγούνται στη γενική εκτίμηση ότι ο καθένας γνωρίζει ότι υπάγονται στο Υπουργείο Παιδείας, άρα δεν υπάρχει λόγος να παρουσιάσουν με πλήρη στοιχεία τον εαυτό τους. Τα λίγα στοιχεία για την ταυτότητα του σχολείου που στις περισσότερες περιπτώσεις αναρτώνται στην ιστοσελίδα κάθε σχολείου έχουν ως αποτέλεσμα να μη μπορούμε με απόλυτη ακρίβεια να φτιάξουμε το προφίλ των σχολείων. Ωστόσο, είναι σημαντικό να υπογραμμίσουμε ότι υπάρχουν και εξαιρέσεις στον κανόνα αυτόν, για παράδειγμα, όπως αναφέραμε και παραπάνω, το 2^ο Γυμνάσιο Ξυλοκάστρου.

4.3 Αναλυτική παρουσίαση των δεδομένων - χαρακτηριστικών των σχολικών μονάδων

Όπως αναφέρθηκε στο κεφάλαιο της μεθοδολογίας η έρευνα για τη συλλογή των στοιχείων πραγματοποιήθηκε από τον Οκτώβρη έως τον Ιανουάριο του 2015. Αυτό το διάστημα το θεωρήσαμε επαρκές για να παρακολουθήσουμε τη ροή των πληροφοριών που παρουσιάζονται στις ιστοσελίδες και που τα ίδια τα σχολεία καθιστούν διαθέσιμες στο κοινό με δεδομένο και το αρχικό κριτήριο της επιλογής των σχολείων δηλαδή τη συχνή ενημέρωση των ιστοσελίδων τους. Οι αναρτήσεις των

σχολείων αναφέρονται στη σχολική περίοδο από τον Σεπτέμβριο του 2013 μέχρι τον Ιανουάριο του 2015.

Παράλληλα, όπως προαναφέρθηκε, αντλήθηκαν στοιχεία και από άλλα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, όπως το facebook, το οποίο διαθέτουν μόνο και διαχειρίζονται σε ενεργό βαθμό τα τέσσερα από τα πέντε ιδιωτικά σχολεία (εκπαιδευτήρια Ατσόγλου, Αριστοτέλειο κορινθιακό εκπαιδευτήριο, Homo educandus και Μικρός Ναυτίλος). Παρακάτω, θα αναλυθούν τα στοιχεία που αντλήσαμε για την κάθε κατηγορία ξεχωριστά.

4.3.1 Σκοποθεσία - Περιεχόμενο εκπαιδευτικού προγράμματος - φιλοσοφία - Παρουσίαση σχολείου

Αρχικά, ως προς την πρώτη κατηγορία ανάλυσης της έρευνας, σε κάθε ιστοσελίδα των ιδιωτικών και των δημόσιων σχολείων παρατηρείται μια βασική περιγραφή του σκοπού και της φιλοσοφίας τους. Σύμφωνα με αυτήν την περιγραφή, τα ιδιωτικά σχολεία προβάλλουν και προωθούν περισσότερο τη μονάδα τους μέσω της γενικής αναφοράς όλων ότι θα δημιουργήσουν έναν μαθητή και μελλοντικό πολίτη που θα μπορεί να ανταποκρίνεται στις σύγχρονες απαιτήσεις του «κοινωνικού γίνεσθαι» και της παγκόσμιας αγοράς μέσω της αρμονικής και ολοκληρωμένης εκπαίδευσης και των κατάλληλων γνώσεων που θα αποκτήσουν. Συγκεκριμένα, τα *ιδιωτικά εκπαιδευτήρια Ατσόγλου* υποστηρίζουν μέσα από κλασικές παιδαγωγικές θεωρίες ότι *«Βασικός στόχος του σχολείου είναι η ολόπλευρη ανάπτυξη όλων των γνωστικών, κοινωνικών και συναισθηματικών ικανοτήτων των μαθητών για να αναπτύξουν δεξιότητες, που θα τους οδηγήσουν, στην προσωπική, στην πνευματική, συναισθηματική και ηθική καλλιέργεια. Παράλληλα, οι μαθητές θα αποκτήσουν κριτική σκέψη και ικανότητα μεταγνώσης»*. Έπειτα, το *Αριστοτέλειο κορινθιακό εκπαιδευτήριο* αναφέρει ότι *«θα καταφέρει να εξασφαλίσει τη σχολική επιτυχία των μαθητών βασιζόμενο στην εξατομικευμένη διδασκαλία, ενώ ταυτόχρονα θα αναπτύσσεται αρμονικά και η προσωπικότητα κάθε μαθητή με στόχο μια επιτυχημένη σταδιοδρομία ζωής»*. Στη συνέχεια, το *«Homo Educandus»* αναφέρει στην ιστοσελίδα του πως *«στόχος αποτελεί η εναρμόνιση των μαθητών με το σύγχρονο περιβάλλον και τη χρήση της τεχνολογίας. Σύμφωνα με το σχολείο στο μέλλον για κάθε μαθητή η γνώση είναι βασικό εφόδιο ζωής»*. Ο *«Μικρός Ναυτίλος»* στην ιστοσελίδα του λέει ότι *«ευνοεί την*

επικοινωνία και την κοινωνικότητα κάθε μαθητή. Τα παιδιά θα ανακαλύψουν μέσα στο σχολείο τον κόσμο του λογοτεχνικού βιβλίου, θα αναπτύξουν τις δεξιότητές τους στο θέατρο, στο χορό, στη μουσική, στη ζωγραφική, στις κατασκευές και στον αθλητισμό και θα καλλιεργηθεί η οικολογική τους συνείδηση». Τέλος, από τα ιδιωτικά σχολεία ο Απόστολος Παύλος προωθεί «την πνευματική και ηθική καλλιέργεια της προσωπικότητας των μαθητών, βοηθά τους μαθητές να αποκτήσουν επαρκή εφόδια για την αντιμετώπιση των προβλημάτων της σύγχρονης ζωής μέσα από επιλεγμένα προγράμματα που έχουν σχέση με την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και με βάση πάντα τα ελληνορθόδοξα ιδεώδη».

Από την άλλη, τα δημόσια σχολεία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, μέσα από την ιστοσελίδα τους δεν προβάλλουν δημοσίως τη φιλοσοφία και τους στόχους της εκπαίδευσης που παρέχουν. Κυρίως προτιμούν την ύπαρξη υπερσυνδέσμων στην ιστοσελίδα του σχολείου που παραπέμπουν στην υπάρχουσα εκπαιδευτική νομοθεσία, σε άλλες εκπαιδευτικές ιστοσελίδες και στο Υπουργείο Παιδείας. Εξαιρέση αποτελεί το 2^ο Γυμνάσιο Ξυλοκάστρου, το μοναδικό δημόσιο σχολείο στην έρευνα, το οποίο αναφέρει χαρακτηριστικά ότι «*πέραν των οδηγιών από το Υπουργείο Παιδείας που θα αξιοποιηθούν στο σχολικό πρόγραμμα στο σχολείο εκτός από τη διδασκαλία στην τάξη, πραγματοποιείται η υλοποίηση σχολικών δραστηριοτήτων, η εφαρμογή καινοτόμων και εθελοντικών δράσεων, αλλά και δράσεων ευαισθητοποίησης απέναντι στο περιβάλλον οποιασδήποτε μορφής. Ακόμα, το σχολείο ανοίγεται προς την τοπική, ευρύτερη έως και ευρωπαϊκή κοινωνία*». Το συγκεκριμένο σχολείο φαίνεται μέσα από την ιστοσελίδα του όπως αναφέρθηκε παραπάνω, να δηλώνει ότι προσπαθεί να ανταποκριθεί στις σύγχρονες απαιτήσεις μαθητών και γονέων για παροχή ολόπλευρης εκπαίδευση προς το μαθητή.

4.3.2 Διδακτική μεθοδολογία-παιδαγωγική προσέγγιση

Όσον αφορά την κατηγορία της διδακτικής και παιδαγωγικής προσέγγισης τα ιδιωτικά σχολεία μέσα από την ιστοσελίδα τους αναφέρουν ότι έχουν ως βασική τους προτεραιότητα τον ίδιο τον μαθητή. Το ιδιωτικό σχολείο *εκπαιδευτήρια Ατσόγλου* φαίνεται στην ιστοσελίδα του να δηλώνει χαρακτηριστικά ότι «*Οι εκπαιδευτικοί έχουν το ρόλο του εμπνευστή, του καθοδηγητή στη διαδικασία της ανακάλυψης της γνώσης. Η εκπαίδευση γίνεται με βάση συγκεκριμένες μεθόδους, σε ένα ειδικά*

σχεδιασμένο πρόγραμμα και με συγκεκριμένους μαθησιακούς στόχους. Τα προγράμματά βασίζονται στις θεωρίες μεγάλων παιδαγωγών, όπως: Piaget και Vygotsky. Η διδασκαλία στηρίζεται στη μαθητοκεντρική μέθοδο. υπάρχει και διαθεματική προσέγγιση και σχέδια εργασίας (projects»). Κατά τον ίδιο τρόπο το ιδιωτικό σχολείο Μικρός Ναυτίλος που ανήκει και αυτό όπως και το παραπάνω μόνο στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση σημειώνει χαρακτηριστικά ότι «το καθημερινό εκπαιδευτικό του πρόγραμμα βασίζεται στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα του Υπουργείου Παιδείας αλλά και στις σύγχρονες, παιδαγωγικές μεθόδους διδασκαλίας με διαθεματικά σχέδια εργασίας (projects) και πως οι μαθητές οδηγούνται στη γνώση και στην καλλιέργεια των δεξιοτήτων τους μέσα από τη δοκιμή, το πείραμα, την παρατήρηση και την καθημερινή και συστηματική δουλειά». Τα ιδιωτικά σχολεία, τα οποία ανήκουν στο χώρο της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, φαίνεται ότι επιθυμούν να απευθυνθούν σε ένα πιο απαιτητικό κοινό γονιών και μαθητών. Αυτό γίνεται αντιληπτό μέσα από τη ιστοσελίδα τους και την προσπάθεια που καταβάλλουν να πείσουν τους γονείς ότι «πέρα από την βιωματική διδασκαλία, παρέχουν και σωστό και οργανωμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα, αφού στόχος είναι πλέον η εισαγωγή των μαθητών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση». Τον παραπάνω στόχο αναφέρουν στον διαδικτυακό χώρο τους τα ιδιωτικά σχολεία Αριστοτέλειο κορινθιακό εκπαιδευτήριο και το Homo educandus, τα οποία περιλαμβάνουν και τα τρία επίπεδα σχολικής εκπαίδευσης (Νηπιαγωγείο, Δημοτικό, Γυμνάσιο-Λύκειο), καθώς και ο «Απόστολος Παύλος», το οποίο προσφέρει μόνο δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Τονίζουν «την εξατομικευμένη διδασκαλία και αρωγή που θα παρέχει το εκπαιδευτικό προσωπικό τους σε κάθε μαθητή, το πρόσθετο υποστηρικτικό υλικό, την ενισχυτική διδασκαλία που θα βοηθήσει σημαντικά τους μαθητές, ιδιαίτερα εκείνους που πρόκειται να συμμετάσχουν στις πανελλήνιες εξετάσεις αλλά και όσους παρουσιάζουν ελλείψεις και διδακτικά κενά». Χαρακτηριστικό παράδειγμα στην ιστοσελίδα του το ιδιωτικό σχολείο «Απόστολος Παύλος» αναφέρει: «Ολιγομελή τμήματα για εντατική προετοιμασία. Πλήρη φροντιστηριακή κάλυψη χωρίς πρόσθετες επιβαρύνσεις. Εβδομαδιαία διαγωνίσματα προσομοίωσης για εξάσκηση και εξοικείωση με τη διαδικασία των Πανελληνίων». Επίσης, το Αριστοτέλειο κορινθιακό εκπαιδευτήριο χαρακτηριστικά λέει ότι «στόχος είναι θωράκιση των γνώσεων και των ικανοτήτων που θα εξασφαλίσουν μια επιτυχημένη σταδιοδρομία στους μαθητές μέσα από την ατομική διδασκαλία και το πρόσθετο εκπαιδευτικό υλικό που θα παρέχεται τους μαθητές». Συνεπώς, προσπαθούν με τη γλώσσα που χρησιμοποιούν να

προσελκύσουν ακόμα περισσότερο τους γονείς, αφού τονίζουν ότι στο σχολείο θα πραγματοποιείται ολοκληρωμένη μελέτη με βασικό στόχο την επιτυχημένη πορεία των μαθητών. Κατά συνέπεια, ο μαθητής για την προετοιμασία του δε θα χρειάζεται επιπλέον εργασία στο σπίτι αλλά και να δίνουν επιπλέον χρήματα οι γονείς σε ιδιωτικά φροντιστήρια, αφού θα προετοιμάζεται πλήρως στο χώρο του σχολείου.

Σε αυτήν την κατηγορία ανάλυσης της έρευνας τα δημόσια δημοτικά δεν δίνουν ιδιαίτερη σημασία στην προβολή της. Συγκεκριμένα, τα δημοτικά σχολεία 5^ο, 8^ο δημοτικό Κορίνθου και το δημοτικό σχολείο Βραχατίου δεν αναφέρουν τη διδακτική μεθοδολογία ή την παιδαγωγική προσέγγιση που χρησιμοποιείται, διότι φαίνεται να θεωρούν ως αυτονόητο ότι η υλοποίηση του εκπαιδευτικού έργου τους και η εφαρμογή του αναλυτικού προγράμματος καθορίζεται από το Υπουργείο Παιδείας ή/και ότι η παιδαγωγική μέθοδος είναι θέμα των εκπαιδευτικών (ή των φορέων που τους ελέγχουν στη διοικητική ιεραρχία). Μόνο το 1^ο δημοτικό σχολείο Λουτρακίου αναφέρει απλώς στην ιστοσελίδα του ότι «όλοι οι εκπαιδευτικοί συνεισφέρουν σχεδόν καθημερινά με πρόσθετο υλικό από τις δραστηριότητές τους».

Τα δημόσια γυμνάσια παρουσιάζουν μια διαφορετική εικόνα όσον αφορά τη διδακτική και παιδαγωγική προσέγγιση. Ειδικότερα, τα σχολεία 2ο Γυμνάσιο Κορίνθου και 3ο Γυμνάσιο Κορίνθου-Πειραματικό μιλούν μέσα από την ιστοσελίδα τους κυρίως για τη βιωματική και την εργαστηριακή προσέγγιση της γνώσης από τους μαθητές στα εργαστήρια που διαθέτουν αλλά και μέσα από τις δράσεις και τις εργασίες των μαθητών και το βοηθητικό εκπαιδευτικό υλικό που παρέχουν στους μαθητές. Τα άλλα δύο σχολεία 2ο Γυμνάσιο Ξυλοκάστρου και Γυμνάσιο Βέλου τονίζουν κυρίως τη σημασία των εκπαιδευτικών προγραμμάτων που πραγματοποιούνται και την πολύτιμη αρωγή της τεχνολογίας στο έργο τους, αφού αποτελεί ένα σύγχρονο εργαλείο που ενδυναμώνει τη διαδικασία της μάθησης. Αξιοσημείωτο είναι ότι το 2ο Γυμνάσιο Ξυλοκάστρου έχει δημιουργήσει ιστολόγια (blogs) για διάφορα διδακτικά αντικείμενα (την Πληροφορική, την Ιστορία, τη Γλώσσα και τη Νεοελληνική Λογοτεχνία). «Η χρήση των εργαλείων κοινωνικής μάθησης και δικτύωσης είναι ζωτικής σημασίας για το χώρο. Μέσω των εργαλείων αυτών ενισχύεται η επικοινωνία, η ανταλλαγή πληροφοριών και η συνεργασία μεταξύ των μελών μιας εκπαιδευτικής κοινότητας» αναφέρεται χαρακτηριστικά στην ιστοσελίδα του σχολείου.

4.3.3 Αξιολόγηση

Για την κατηγορία αυτή αξίζει να αναφέρουμε ότι υπάρχουν ελάχιστες έως μηδενικές καταχωρήσεις και αναφορές τόσο στις ιστοσελίδες των ιδιωτικών σχολείων όσο και στις ιστοσελίδες των δημοσίων σχολείων. Δεν υπάρχει καμία αναφορά για τους τρόπους αξιολόγησης των μαθητών της κάθε σχολικής μονάδας. Ακόμα, δεν υφίσταται καμία ουσιαστική αναφορά για την αξιολόγηση των εκπαιδευτικών ή για την Αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού Έργου της Σχολικής Μονάδας – Διαδικασία Αυτοαξιολόγησης. Ωστόσο, χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η ιστοσελίδα του 2^{ου} γυμνασίου Ξυλοκάστρου, όπου γίνεται μια μικρή αναφορά στο ζήτημα «Ο Σύλλογος Καθηγητών του 2ου Γυμνασίου Ξυλοκάστρου, σε συνεδρίαση που πραγματοποίησε στις 30/05/2014 σχετικά με το θέμα: «Αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού Έργου της Σχολικής Μονάδας – Διαδικασία Αυτοαξιολόγησης» και αφού έλαβε υπόψη την περιγραφική αποτίμηση των δεικτών από τις ομάδες καθηγητών των τομέων της αξιολόγησης όρισε κι άλλους υπεύθυνους καθηγητές με στόχο την ολοκλήρωση της διαδικασίας της αξιολόγησης».

Από την άλλη πλευρά, τα ιδιωτικά σχολεία *Αριστοτέλειο κορινθιακό εκπαιδευτήριο* και «*Απόστολος Παύλος*» στην ιστοσελίδα τους αναφέρονται χαρακτηριστικά στις καλές επιδόσεις των μαθητών τους και τα υψηλά ποσοστά επιτυχίας που έχουν για την εισαγωγή των μαθητών στην τριτοβάθμια βαθμίδα εκπαίδευσης. Για παράδειγμα το *Αριστοτέλειο κορινθιακό εκπαιδευτήριο* σημειώνει «92 % επιτυχία, θρίαμβος του εκπαιδευτηρίου μας» και παραθέτει έναν αναλυτικό πίνακα με τα ονόματα των μαθητών και τη σχολή επιτυχίας τους. Επίσης, ο «*Απόστολος Παύλος*» αναφέρει ότι «*Η εμπειρία των προηγούμενων ετών δείχνει ότι τα εκπαιδευτήρια “Απόστολος Παύλος” αποτελούν εγγυημένη επιλογή για το Λύκειο. Οι μαθητές μας, προετοιμαζόμενοι αποκλειστικά στο σχολείο μας, συμμετείχαν στις πανελλήνιες εξετάσεις με πολύ υψηλά ποσοστά επιτυχίας (92%)*».

4.3.4 Εκδηλώσεις- Υλοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων

Στην κατηγορία αυτή φαίνεται πως τα εκπαιδευτικά προγράμματα και η υλοποίησή τους τόσο στη δημόσια όσο και στην ιδιωτική εκπαίδευση αποτελεί σημαντικό κομμάτι της σχολικής ζωής. Όλα τα σχολεία παρουσιάζουν ιδιαίτερα

ενεργή στάση στην πραγματοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς. Μάλιστα η συμμετοχή των σχολείων σε προγράμματα αλλά και οι εκδηλώσεις που πραγματοποιούνται προβάλλονται σε μεγάλο βαθμό στις ιστοσελίδες όλων των σχολικών μονάδων της έρευνας και ιδιαίτερα των δημοσίων σχολείων.

Ειδικότερα, τα δημόσια δημοτικά σχολεία αναφέρουν τη συμμετοχή τους σε εκπαιδευτικά προγράμματα. Για παράδειγμα το *5ο Δημοτικό Σχολείο Κορίνθου* συμμετείχε στο διεθνές πρόγραμμα "We care", το οποίο είναι ένα Πρόγραμμα εξειδικευμένης κατάρτισης εκπαιδευτικών και παρέμβασης για την προαγωγή του θετικού κλίματος και της ψυχικής ανθεκτικότητας στη σχολική κοινότητα και το σχολείο αυτό εντάχθηκε από το Πανεπιστήμιο Αθηνών στο Διεθνές Δίκτυο Σχολείων που προάγουν το θετικό κλίμα και την ψυχική ανθεκτικότητα στη σχολική κοινότητα. Ακόμα, το *1^ο δημοτικό σχολείο Λουτρακίου* τονίζει ότι «είναι ένα σχολείο πλούσιο σε δράσεις πολιτιστικού, αθλητικού, ιστορικού, περιβαλλοντικού περιεχομένου». Παράλληλα, τα δημόσια γυμνάσια προβάλλουν έντονα και αυτά τη συμμετοχή τους σε εκπαιδευτικά προγράμματα. Ένα άλλο χαρακτηριστικό παράδειγμα δράσεων είναι το *Γυμνάσιο Βέλου*, το οποίο συμμετέχει σε εκπαιδευτικά προγράμματα όπως: η ανακύκλωση τηγανελαίου και η καλλιέργεια της ελιάς γύρω από τον κορινθιακό κόλπο, ενώ το *2ο Γυμνάσιο Ξυλοκάστρου* αναφέρει τη συμμετοχή του στο Βραβείο Αειφόρου Σχολείου.

Παρόμοια δραστηριοποίηση φαίνεται να έχουν και τα ιδιωτικά σχολεία του νομού. Συγκεκριμένα αναφέρουν όλα τα ιδιωτικά σχολεία ότι συμμετέχουν σε διάφορα περιβαλλοντικά προγράμματα. Κομμάτι της ενεργής δράσης των σχολείων είναι η ποικιλία των εκδηλώσεων που πραγματοποιούνται και η συμμετοχή μαθητών και εκπαιδευτικών σε αυτές. Στα ιδιωτικά σχολεία παρουσιάζονται στην ιστοσελίδα τους ως αξιόλογες εκδηλώσεις οι συναντήσεις γονέων, οι οποίες θεωρούνται «ομάδες συμβουλευτικής γονέων» και διοργανώνονται από κάποια ιδιωτικά σχολεία με τη βοήθεια ειδικού ψυχολόγου. Με αυτόν τον τρόπο παρέχουν συμβουλές προς τους γονείς σε διάφορα θέματα που αφορούν την ανατροφή και τη διαπαιδαγώγηση του παιδιού τους (*εκπαιδευτήρια Ατσόγλου-Αριστοτέλειο κορινθιακό Εκπαιδευτήριο*). Ωστόσο, να σημειωθεί ότι και ένα δημόσιο σχολείο, το *3ο Γυμνάσιο Κορίνθου-Πειραματικό* έχει δημιουργήσει και λειτουργεί ανά τακτά χρονικά διαστήματα σχολή γονέων με συζητήσεις πάνω σε θέματα που αφορούν τους γονείς και τα παιδιά τους.

Ταυτόχρονα, διοργανώνεται από το ιδιωτικό σχολείο «*Μικρός Ναυτίλος*» μια φορά το χρόνο «ανοιχτή μέρα-open day», δηλαδή μια μέρα αφιερωμένη στους γονείς και στους μαθητές με την παρουσίαση σημαντικών πτυχών του εκπαιδευτικού προγράμματος και των δραστηριοτήτων του σχολείου στο κοινό είτε είναι γονείς και μαθητές αλλά ακόμα και από την ευρύτερη κοινωνία που ενδιαφέρεται να γνωρίσει καλύτερα το σχολείο, τους εκπαιδευτικούς και τις δράσεις του.

Επίσης, ένα ακόμα παράδειγμα ενεργής δράσης των σχολείων είναι η συμμετοχή τους σε μαθητικούς διαγωνισμούς. Μέσα από τη μελέτη των ιστοσελίδων, τα δημόσια δημοτικά προβάλλουν τη συμμετοχή τους σε μαθηματικούς διαγωνισμούς (5^ο Δημοτικό σχολείο Κορίνθου) αλλά και τη βράβευση του Δημοτικού σχολείου Βραχατίου σε διεθνή διαγωνισμό της χορωδίας του σχολείου (CASTELAMARE DI STABIA IX International Young Musicians Competition "Luigi Denza") αλλά και τη βράβευση της σχολικής εφημερίδας τους σε άλλο μαθητικό διαγωνισμό. Παράλληλα, ενεργητική συμμετοχή σε διαγωνισμούς παρουσιάζουν και τα δημόσια γυμνάσια της περιοχής. Για παράδειγμα το 2^ο Γυμνάσιο Κορίνθου αναφέρει στον διαδικτυακό χώρο του τη συμμετοχή του σχολείου σε μαθητικούς διαγωνισμούς, όπως μαθηματικών, αστρονομίας, λογοτεχνίας, τεχνολογίας, σκίτσου, γελοιογραφίας, δημιουργικής γραφής κ.α. αλλά και το 3^ο Γυμνάσιο της πόλης συμμετέχει σε μαθητικούς διαγωνισμούς, όπως είναι οι διαγωνισμοί της ελληνικής μαθηματικής εταιρίας, e-twinning, ευρωπαϊκός διαγωνισμός e-elic. Ακόμη, στην κατηγορία αυτή ενεργή δράση έχει αναπτύξει και το Γυμνάσιο Βέλου με τη συμμετοχή στο 2ο μαθητικό μουσικό φεστιβάλ Κορίνθου αλλά και σε μαθητικούς διαγωνισμούς, όπως είναι της μαθηματικής εταιρίας, λογοτεχνίας, ταινιών μικρού μήκους, για τον έλεγχο του καπνίσματος, για το ευρωπαϊκό βραβείο πολιτών). Τέλος, αναφέρεται η προσπάθεια του 2^{ου} Γυμνασίου Ξυλοκάστρου από τον Μάιο του 1996, όπου ξεκίνησε η διαδικασία της αδελφοποίησης του σχολείου με το Heinrich Schliemann Gymnasium της πόλης Fürth της Γερμανίας και συνεχίζεται επιτυχώς μέχρι και σήμερα.

Άλλες δράσεις των ιδιωτικών και δημοσίων σχολείων, τις οποίες τα ίδια τα σχολεία θεωρούν ως αξιόλογες και τις προωθούν μέσα από τη δημοσιοποίησή τους στην ιστοσελίδα τους, αποτελούν η διοργάνωση ημερίδων για ζητήματα όπως η ενδοσχολική βία, η χρήση του διαδικτύου και άλλα κοινωνικά θέματα. Ακόμα, να αναφέρουμε την πραγματοποίηση θεατρικών παραστάσεων, χριστουγεννιάτικων bazaar, εκδηλώσεων σε εθνικές επετείους, σε γιορτές και στις τελικές καλοκαιρινές

γιορτές αλλά και εκπαιδευτικών εκδρομών και επισκέψεων. Οι ανακοινώσεις σχετικά με τις εκδηλώσεις που προαναφέρθηκαν απευθύνονται κατά κύριο λόγο στους μαθητές και στους γονείς. Οι περισσότεροι μαθητές μέσα από τις παραπάνω δραστηριότητες φαίνεται να συμμετέχουν ενεργά στη σχολική ζωή, καθώς τους παρέχεται η δυνατότητα να αναδείξουν τις κλίσεις, τα ταλέντα τους στην υποκριτική, το χορό, τα εικαστικά, ενώ με την εμπλοκή τους οι μαθητές αποκτούν παράλληλα και γνωστικά, κοινωνικά και πολιτιστικά οφέλη για την μετέπειτα σχολική πορεία τους. Φυσικά, αυτές οι εκδηλώσεις αποτελούν και έναν συνδετικό κρίκο των σχολείων με την ίδια την τοπική κοινωνία.

Φαίνεται, λοιπόν, ότι τόσο τα ιδιωτικά όσο και τα δημόσια σχολεία προωθούν και προβάλλουν τις δράσεις που εντάσσονται σε αυτήν την κατηγορία ως ένα μέσο κοινωνικής δράσης και ενίσχυσης της δυναμικής του σχολείου στην εκπαιδευτική κοινότητα και κυρίως στους γονείς των μαθητών. Τέλος, η υλοποίηση όλων αυτών των δραστηριοτήτων μέσα από τη δημοσιοποίησή τους στην ιστοσελίδα, εκδηλώνεται σαν μέρος αλλά και στόχος του ίδιου του σχολείου.

4.3.5 Συνεργασίες του σχολείου με άλλους φορείς-επιμόρφωση εκπαιδευτικών

Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι συνεργασίες των σχολείων με διάφορους φορείς, οι οποίες προβάλλονται μέσα από τη σχολική ιστοσελίδα. Οι εξωσχολικοί αυτοί φορείς φαίνεται να αποτελούν αρωγό για την υλοποίηση των δραστηριοτήτων, των προγραμμάτων και των εκδηλώσεων των σχολείων. Τα ιδιωτικά σχολεία έχουν ως συνεργάτες κυρίως ιδιωτικούς φορείς και πρόσωπα, τα οποία συνδράμουν με το ρόλο τους στην προβολή του σχολείου. Συγκεκριμένα, τα ιδιωτικά σχολεία *εκπαιδευτήρια Ατσόγλου* και το *Αριστοτέλειο κορινθιακό Εκπαιδευτήριο* συνάγεται από τις πληροφορίες που παρέχονται από την ιστοσελίδα του κάθε σχολείου αντίστοιχα ότι συνεργάζονται με ειδικούς ψυχολόγους και παιδοψυχολόγους για την διοργάνωση των ομάδων συμβουλευτικής γονέων. Επιπλέον, τα ιδιωτικά σχολεία «*Μικρός Ναυτίλος*» και «*Homo educandus*» προκύπτει από τη μελέτη της ιστοσελίδας τους ότι συνεργάζονται με ιδιώτες όπως θεατρολόγους για τη διοργάνωση εκδηλώσεων και ανθρώπους των τεχνών (ηθοποιοί) για τη διοργάνωση ημερίδων αντίστοιχα.

Σημειώνεται ότι για την πιστοποίηση των γνώσεων των μαθητών στα αγγλικά αλλά και στην πληροφορική το *Αριστοτέλειο κορινθιακό Εκπαιδευτήριο* συνεργάζεται με το τμήμα διεθνών εξετάσεων του Cambridge (University of Cambridge International Examinations). Επίσης, για τα πιστοποιητικά πληροφορικής στην Ελλάδα και στην Ευρώπη και για τις ξένες γλώσσες και την πιστοποίηση γλωσσομάθειας των αγγλικών συνεργάζεται το σχολείο με το University of Cambridge Local Examinations Syndicate (UCLES) και το Hellenic American Union (University of Michigan). Ακόμα, στο σχολείο πραγματοποιείται και νέο πρόγραμμα εκμάθησης της ρώσικης γλώσσας. Το πρόγραμμα αυτό δεν απευθύνεται μόνο στους μαθητές αλλά και στους γονείς του σχολείου καθώς και σε όλη την τοπική κοινωνία της Κορίνθου, επεκτείνοντας με αυτόν τον τρόπο τις εκπαιδευτικές του δραστηριότητες και στον τοπικό πληθυσμό στον οποίο απευθύνεται. Επιπλέον, παρατηρείται συνεργασία και με φιλανθρωπικές οργανώσεις όπως το «Χαμόγελο του παιδιού». Μάλιστα, το «Χαμόγελο του παιδιού» συνεργάζεται και με δημόσια σχολεία όπως το *2ο Γυμνάσιο Κορίνθου* και το *3ο Γυμνάσιο Κορίνθου-Πειραματικό* για τη δημιουργία κοινωνικού παντοπωλείου. Ακόμα, το ιδιωτικό σχολείο «*Απόστολος Παύλος*», ως ένα σχολείο που ακολουθεί τα ελληνορθόδοξα ιδεώδη συνεργάζεται συστηματικά με τη με την εκκλησία και πιο συγκεκριμένα με τη μητρόπολη Κορίνθου, όπως και το *5ο Δημοτικό Σχολείο Κορίνθου* πραγματοποιεί συνεργασία με τη σχολή γονέων της μητρόπολης Κορίνθου.

Από τη μελέτη των σχολικών ιστοσελίδων συνάγεται ότι τα δημόσια σχολεία τείνουν να συνεργάζονται με φορείς της τοπικής κοινωνίας, όπως τοπικοί σύλλογοι και με την τοπική αυτοδιοίκηση για πραγματοποίηση εκπαιδευτικών δράσεων. Για παράδειγμα το *5ο Δημοτικό Σχολείο Κορίνθου*, διοργάνωσε εκδηλώσεις με τη βοήθεια της πυροσβεστικής, ενώ πραγματοποιήθηκε και εκδήλωση στο χώρο του σχολείου και με την αρωγή του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου με θέμα την οικονομική κρίση. Έπειτα, το *1ο Δημοτικό Σχολείο Λουτρακίου* είχε συνεργασία με ειδικούς συνεργάτες (με γιατρό για την ημέρα διατροφής) και τη Δ/ση Φυσικής Αγωγής της Β/θμιας Εκπ/σης Ν. Κορινθίας για τη διοργάνωση αγώνων δρόμου και την Υπηρεσία Ηλεκτρονικού Εγκλήματος. Στην κατηγορία αυτή σύμφωνα με τις επίσημες ιστοσελίδες τους τα δύο παραπάνω δημόσια δημοτικά πραγματοποίησαν επιμορφωτική ημερίδα και συνάντηση αντίστοιχα για τους εκπαιδευτικούς της σχολικής μονάδας. Συγκεκριμένα, στο *5ο Δημοτικό Σχολείο Κορίνθου*

πραγματοποιήθηκε για τους εκπαιδευτικούς του σχολείου επιμόρφωση και ενημέρωση με τη βοήθεια ψυχολόγων με θέμα την «Επαγγελματική εξουθένωση (Burnout) των εκπαιδευτικών». Ταυτόχρονα, στο 1ο Δημοτικό Σχολείο Λουτρακίου η Υπεύθυνη Σχολικής Βίας του Σχολείου συμμετείχε σε επιμορφωτική συνάντηση σε άλλο σχολείο της περιοχής με τίτλο «Πρόληψη και Αντιμετώπιση της Ενδοσχολικής Βίας και του Εκφοβισμού» υπό την αιγίδα της Περιφερειακής Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Πελοποννήσου σε συνεργασία με την Εταιρεία Ψυχοκοινωνικής Υγείας του Παιδιού και του Εφήβου στο πλαίσιο των δράσεων για την πρόληψη της σχολικής βίας και του εκφοβισμού. Συνεπώς, μέσα από τις πρωτοβουλίες και τις δράσεις που προωθούνται και προβάλλονται από το διαδικτυακό χώρο τους δηλώνεται ότι τα δημόσια σχολεία προτιμούν περισσότερο να συνεργάζονται με φορείς της τοπικής κοινωνίας για την προβολή του σχολείου τους με σκοπό να δημιουργείται μια αμφίδρομη σχέση ανάμεσα στο σχολείο και την τοπική κοινωνία.

Τα ιδιωτικά σχολεία από την άλλη πλευρά, συνάγεται από τις εκδηλώσεις που προβάλλουν ότι συνεργάζονται κυρίως με ιδιώτες κατά τη διάρκεια υλοποίησης των δραστηριοτήτων τους, ενώ δε φαίνεται από τις παρεχόμενες πληροφορίες, οι οποίες δημοσιοποιούνται στις ιστοσελίδες τους και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης να πραγματοποιούν επιμορφωτικές συναντήσεις για τους εκπαιδευτικούς τους, γεγονός το οποίο φαίνεται να υπόκεινται στις υποχρεώσεις των ίδιων των ιδιωτικών εκπαιδευτικών για να αποκτήσουν περισσότερα προσόντα ως επαγγελματίες.

4.3.6 Σύνδεση με αγορά- τοπική κοινωνία

Τα ιδιωτικά σχολεία με την σύγχρονη εκπαίδευση που παρέχουν, δηλώνουν ότι προσπαθούν να δημιουργήσουν έναν ολοκληρωμένο μαθητή και ενεργό μελλοντικό πολίτη της Ελλάδας της Ευρώπης και της παγκόσμιας κοινωνίας εν γένει, που θα έχει τα απαραίτητα προσόντα για να ανταποκριθεί αντάξια στις σύγχρονες απαιτήσεις. Κατά συνέπεια, επιθυμούν και αυτό φαίνεται από την ιστοσελίδα να συνδέσουν το εκπαιδευτικό πρόγραμμά τους με τις ανάγκες της αγοράς. Γι' αυτό το ιδιωτικό σχολείο «*Μικρός Ναυτίλος*» αναφέρει χαρακτηριστικά μέσα από την ιστοσελίδα του ότι «*προωθεί την οικολογική εκπαίδευση (green school), τη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου πολίτη που θα έχει μια ολοκληρωμένη εκπαίδευση (γνώση*

υπολογιστών, ξένες γλώσσες) για να ανταποκριθεί στις ανάγκες της αγοράς». Την ίδια στόχευση ακολουθεί και προβάλλει και το *Αριστοτέλειο Κορινθιακό Εκπαιδευτήριο*, αφού δηλώνει στον διαδικτυακό του χώρο ότι «έχοντας απόλυτη επίγνωση ότι οι ξένες γλώσσες είναι σημαντικό κομμάτι της εκπαίδευσης και λαμβάνοντας σοβαρά υπ' όψιν τις αυξημένες απαιτήσεις της εποχής εισάγει περισσότερες ώρες διδασκαλίας. Τα τελευταία χρόνια, η αγορά εργασίας απαιτεί από όποιον θέλει να πιστοποιήσει τις γνώσεις του στην πληροφορική, να το αποδεικνύει με διεθνώς αναγνωρισμένα διπλώματα. Καθώς τα διπλώματα αυτά τείνουν να γίνουν εξίσου απαραίτητα με αυτά των ξένων γλωσσών, το σχολείο προσφέρει πλήρες συστηματικό πρόγραμμα εκπαίδευσης, ενώ εισάγει και νέο πρόγραμμα εκμάθησης ρώσικης γλώσσας για μαθητές αλλά και άτομα εκτός σχολείου που ενδιαφέρονται».

Στην άλλη όχθη κινούνται τα δημόσια δημοτικά σχολεία, τα οποία φαίνεται μέσα από τον διαδικτυακό χώρο τους ότι δεν προωθούν τόσο τη σύνδεση του σχολείου και των μαθητών με τις ανάγκες της σύγχρονης αγοράς αλλά κυρίως συνδέουν το σχολείο σε τοπικό επίπεδο με την κοινωνία. Μάλιστα στην ιστοσελίδα του αναφέρει το *5ο Δημοτικό Σχολείο Κορίνθου* «διοργανώνει ημερίδες, όπου καλεί την τοπική εκπαιδευτική κοινότητα και συνεργάζεται με τη σχολή γονέων της μητρόπολης Κορίνθου». Άλλα δημόσια δημοτικά σχολεία όπως το *Δημοτικό Σχολείο Βραχατίου* και το *1ο Δημοτικό Σχολείο Λουτρακίου* συνεργάζονται με τοπικούς συλλόγους για τη διοργάνωση εκδηλώσεων και για να μαθαίνουν οι μαθητές παραδοσιακούς χορούς και με αυτόν τον τρόπο έρχονται σε επαφή οι μαθητές με την τοπική ιστορία, τα ήθη και τα έθιμα του τόπου. Το *2ο Γυμνάσιο Ξυλοκάστρου*, το *3ο Γυμνάσιο Κορίνθου-Πειραματικό*, καθώς και το *Γυμνάσιο Βέλου* προωθούν την επικοινωνία με τοπικούς φορείς όπως εμπορικοί σύλλογοι, οι οποίοι θεωρούνται φορείς οικονομίας που βοηθούν τα σχολεία στο έργο τους αλλά ταυτόχρονα αποτελούν σημαντικό αρωγό για την αναβάθμιση της πόλης που σκοπό έχει την πολιτιστική και κοινωνική ανύψωση της πόλης της Κορίνθου. Μέσα από τη δράση τους και τη συνεργασία με τα σχολεία του Νομού, οι εμπορικοί σύλλογοι φαίνεται ότι συμβάλλουν στην ανάπτυξη της τοπικής αγοράς και την προώθηση των εμπορικών συναλλαγών μέσα στο νομό. Επίσης, το ιδιωτικό σχολείο «*Απόστολος Παύλος*» προβάλλει «την άμεση σύνδεση του σχολείου με την τοπική κοινωνία μέσω δράσεων κυρίως με την εκκλησία». Σε αυτήν την κατηγορία χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το *2ο Γυμνάσιο Κορίνθου*, το οποίο προβάλλει μέσα από την ιστοσελίδα του

«την πραγματοποίηση εκδρομών στο εξωτερικό (Βιέννη, Ρωσία, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο)», γεγονός το οποίο συμβάλλει στη δημιουργία μαθητών με διευρυμένους πολιτισμικούς και πολιτικούς ορίζοντες, καθώς μέσα από αυτές τις εκπαιδευτικές εκδρομές έρχονται σε επαφή με ανθρώπους που έχουν διαφορετική νοοτροπία, ενώ γνωρίζουν και έναν διαφορετικό λαό και πολιτισμό.

4.3.7 Επικοινωνία με τους γονείς

Όλα τα σχολεία δημόσιας και ιδιωτικής εκπαίδευσης στις ιστοσελίδες τους αναφέρουν τα στοιχεία του σχολείου (διεύθυνση, τηλέφωνο επικοινωνίας, διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου), ώστε να μπορεί όποιος επιθυμεί να επικοινωνήσει με άμεσο τρόπο με το σχολείο και κυρίως τα μέλη της εκπαιδευτικής κοινότητας (γονείς, μαθητές). Χαρακτηριστικό παράδειγμα όπως προβάλλεται από τον διαδικτυακό χώρο της σχολικής μονάδας για άμεση επικοινωνία γονέα με το σχολείο και με τον εκπαιδευτικό της τάξης αποτελούν τα *εκπαιδευτήρια Ατσόγλου*, αφού όπως αναφέρουν *«η ενημέρωση γίνεται συλλογικά όταν πρόκειται για γενικά θέματα και για θέματα λειτουργίας του σχολείου και προσωπικά όταν πρόκειται για θέματα που αφορούν συγκεκριμένο παιδί. Καθημερινή επικοινωνία μέσω του «τετραδίου επικοινωνίας».* *Προγραμματισμένες προσωπικές συναντήσεις για την επίλυση μεμονωμένων προβλημάτων εκτός διδακτικού ωραρίου, τηλεφωνική επικοινωνία, δημιουργία ομάδων γονέων».* Τα *εκπαιδευτήρια Ατσόγλου* φαίνεται ότι θεωρούν πολύ σημαντική την «ξεχωριστή» επικοινωνία τους με τους γονείς γι' αυτό και προβάλλουν αρκετούς και διαφορετικούς τρόπους επικοινωνίας, οι οποίοι στόχο έχουν να διευκολύνουν τον γονέα στο ζήτημα της επικοινωνίας με το σχολείο.

Τα υπόλοιπα ιδιωτικά σχολεία στην επικοινωνία τους με τους γονείς, αναφέρουν στην ιστοσελίδα τους ότι έχουν καθημερινή επαφή και επικοινωνία με τους γονείς μέσω τηλεφώνου αλλά και καθορίζουν συγκεκριμένες ημέρες συνάντησης με τους εκπαιδευτικούς τους για να συζητήσουν για την πρόοδο και την εξέλιξη των σχολικών επιδόσεων του μαθητή.

Τα περισσότερα δημόσια σχολεία της έρευνας αρκούνται να υπενθυμίσουν στην ιστοσελίδα τους την τηλεφωνική επικοινωνία των γονέων με το σχολείο. Να σημειωθεί ότι το *Δημοτικό Σχολείο Βραχατίου* πέρα από την επαφή μέσω τηλεφώνου

και την πολύ καλή συνεργασία του σχολείου με τον σύλλογο γονέων και κηδεμόνων, αναφέρει μέσα από την ιστοσελίδα του ότι *«όποιος γονέας επιθυμεί μπορεί να προσφέρει εθελοντική εργασία για τις ανάγκες του σχολείου (μικρές επισκευές και βελτιώσεις, βαφές κλπ)»*, επισημαίνοντας με αυτόν τον τρόπο την καλή και αγαστή συνεργασία που έχουν ή επιδιώκουν να διαμορφώσουν με τους γονείς. Επίσης, το *2ο Γυμνάσιο Ξυλοκάστρου* εκτός από τη συστηματική επικοινωνία που μπορούν να έχουν οι γονείς με το σχολείο μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και τηλεφώνου, αναφέρει ότι *«οι κηδεμόνες έχουν την υποχρέωση να ενημερώνουν το σχολείο για οποιοδήποτε θέμα αφορά τους μαθητές και κρίνουν σκόπιμο ότι θα βοηθήσει στην καλύτερη παρουσία και πρόοδο των μαθητών»*. Μάλιστα, υπενθυμίζεται ότι *«με το τέλος του Α' και του Β' Τριμήνου οι κηδεμόνες καλούνται να παραλάβουν τους Ελέγχους Προόδου των μαθητών, να συναντήσουν τους Εκπαιδευτικούς και να συζητήσουν μαζί τους την επίδοση, την πρόοδο και τη διαγωγή των παιδιών τους»*.

Τα ιδιωτικά σχολεία, συνολικά λοιπόν, φαίνεται από την ιστοσελίδα τους στο θέμα αυτό ότι θεωρούν πολύ σημαντική την επικοινωνία των γονέων ή κηδεμόνων με το σχολείο και τους εκπαιδευτικούς του. Έτσι, δεσμεύουν τους γονείς ή κηδεμόνες των μαθητών ως «μετόχους» της σχολικής διαδικασίας μέσα από τους νέους τρόπους επικοινωνίας που προβάλλουν, ενώ φαίνεται και ότι προσπαθούν να εφευρίσκουν διαρκώς νέους και εναλλακτικούς τρόπους με τους οποίους θα επικοινωνούν με τους γονείς.

Στα δημόσια σχολεία από την άλλη πλευρά παρατηρείται κυρίως μια τυπική υπενθύμιση των τρόπων επικοινωνίας του σχολείου με τους γονείς και κηδεμόνες των μαθητών του. Είναι δηλαδή λιγότερο πρόθυμα και γι' αυτό μένουν στους τοπικούς τρόπους επικοινωνίας. Βέβαια, υπάρχουν και κάποιες περιπτώσεις, όπου επιδιώκουν τα δημόσια σχολεία να εμπλέξουν και να καταστήσουν τους γονείς υπεύθυνους σε αυτήν την επικοινωνία, όπως συμβαίνει με το *Δημοτικό Σχολείο Βραχατίου* και το *2ο Γυμνάσιο Ξυλοκάστρου*. Οι δύο αυτές περιπτώσεις σχολείων εμπλέκουν τους γονείς πιο ενεργά στα ζητήματα του σχολείου.

Τα δύο σχολεία, τα οποία εντοπίστηκαν να καθιστούν πιο ενεργή τη συμμετοχή των γονέων μεταξύ τους έχουν τις εξής διαφορές όσον αφορά τον τρόπο προσέγγισης και επικοινωνίας με τους γονείς. Το Δημοτικό Σχολείο Βραχατίου αναγνωρίζει ότι μπορεί να συμβάλλουν οι γονείς με πιο πρακτικό τρόπο σε σχολικά

ζητήματα. Συνεπώς, το μήνυμα που εκπέμπει το σχολείο είναι η επέκταση της σχέσης που αναπτύσσεται στο σπίτι, η οποία επεκτείνεται και στο σχολικό περιβάλλον. Με αυτόν τον τρόπο δημιουργούνται πιο δυνατές σχέσεις. Αυτές οι σχέσεις ανάμεσα στους δύο βασικούς κοινωνικούς φορείς, το σχολείο και την οικογένεια, προβάλλονται πιο ισχυρές αλλά και οι ρόλοι προβάλλονται ως αδιαφοροποίητοι. Το 2^ο Γυμνάσιο Ξυλοκάστρου με το δικό του τρόπο επικοινωνίας, τον οποίο προβάλλει στην ιστοσελίδα του συμβάλλει στη δημιουργία υπεύθυνων γονέων που έχουν κι αυτοί την ευθύνη για τον τρόπο που θα εξελιχθεί η καλή και αρμονική συνεργασία ανάμεσα στο σχολείο και την οικογένεια. Προσπαθεί, δηλαδή, να διατηρήσει διακριτούς και σαφείς τους ρόλους μεταξύ του σχολείου και της οικογένειας. Το στοιχείο που τους οδηγεί σε αγαστή συνεργασία είναι η αναγνώριση των υποχρεώσεων του σχολείου και της οικογένειας, που θα συμβάλλει ο καθένας με το δικό του τρόπο στην πρόοδο των μαθητών. Κατά συνέπεια, παρατηρούνται διαφορές στον τρόπο που βλέπουν τα σχολεία το ρόλο των γονέων στην πορεία του μαθητή αλλά και στο πώς μπορούν πραγματικά οι γονείς να συνδράμουν για να βοηθήσουν θετικά σε αυτό το κομμάτι το ίδιο το σχολείο.

4.3.8 Άλλα μέσα κοινωνικής δικτύωσης - Συχνότητα ενημέρωσης ιστοσελίδας / μέσου κοινωνικής δικτύωσης

Τέλος, στο σύνολό τους τα σχολεία διαθέτουν ενεργή ιστοσελίδα και από αυτόν τον διαδικτυακό χώρο αντλούνται οι περισσότερες πληροφορίες για την έρευνα. Μόνο τα ιδιωτικά σχολεία, εκτός από το ιδιωτικό σχολείο «*Απόστολος Παύλος*», διαχειρίζονται ένα ακόμη μέσο κοινωνικής δικτύωσης το ευρέως διαδεδομένο και ιδιαίτερα ανεπτυγμένο κοινωνικό δίκτυο, «facebook». Ουσιαστικά, αποτελεί ένα ακόμη εργαλείο πιο άμεσης αλληλεπίδρασης των ιδιωτικών σχολικών μονάδων με την εκπαιδευτική κοινότητα και κυρίως τους γονείς μέσω του διαδικτύου. Μέσω του «facebook» τα ιδιωτικά σχολεία επικοινωνούν, κάνουν νέες επαφές, παράγουν περιεχόμενο σε σχέση με την καθημερινή σχολική ζωή (φωτογραφίες, βίντεο, κλπ), γίνονται πιο παραγωγικοί, ενημερώνουν το διαδικτυακό κοινό για την πορεία του σχολείου και τις νέες δράσεις πιο τακτικά και πιο άμεσα σε σχέση με την ιστοσελίδα του σχολείου.

Τα δημόσια σχολεία από την άλλη πλευρά, διαθέτουν μόνο ιστοσελίδα και σε τακτική βάση την ενημερώνουν, ώστε κάθε σχολείο να πληροφορεί το κοινό για τις νέες δράσεις. Τα δημόσια σχολεία *Δημοτικό Σχολείο Βραχατίου* και το *2ο Γυμνάσιο Ξυλοκάστρου* φαίνεται από τις πιο λίγες αναρτήσεις που υπάρχουν στον διαδικτυακό χώρο τους κατά την περίοδο που μελετήθηκαν αυτές οι ιστοσελίδες, ότι ενημερώνουν την ιστοσελίδα τους πιο σπάνια σε σχέση με τα υπόλοιπα. Ωστόσο και το ιδιωτικό σχολείο «*Μικρός Ναυτίλος*» ενημερώνει πιο σπάνια με αναρτήσεις την ιστοσελίδα του, αφού παρατηρείται πιο συχνή πληροφόρηση του διαδικτυακού κοινού για τις δραστηριότητες του σχολείου μέσω αναρτήσεων από το facebook, γεγονός που δηλώνει ότι το σχολείο θεωρεί πιο άμεσο τρόπο επαφής και πληροφόρησης αυτό το μέσο κοινωνικής δικτύωσης.

4.4 Συζήτηση των αποτελεσμάτων

Η επεξεργασία των δεδομένων που συλλέχθηκαν από τις ιστοσελίδες των σχολικών μονάδων και συγκεντρώθηκαν σε φύλλα επεξεργασίας του Excel ανέδειξαν σημαντικά ζητήματα που σχετίζονται με τον τρόπο που τα σχολεία παρουσιάζουν το έργο τους μέσα από την ιστοσελίδα τους. Στη συνέχεια, θα παρουσιαστούν και θα συζητηθούν τα συμπεράσματα, τα οποία προέκυψαν.

Αρχικά, φαίνεται ότι υπάρχουν διαφοροποιήσεις ανάμεσα στον τρόπο που κάθε σχολείο ιδιωτικό ή δημόσιο προβάλλει το εκπαιδευτικό και κοινωνικό έργο του. Τα ιδιωτικά σχολεία φαίνεται ότι έχουν μια σχετική αυτονομία όσον αφορά το έργο το οποίο επιτελούν και κυρίως τους τρόπους και τα μέσα τα οποία χρησιμοποιούν για να υλοποιήσουν το βασικό στόχο τους, ο οποίος υποστηρίζουν ότι είναι η δημιουργία ενός επιτυχημένου μαθητή και κατ' επέκταση μελλοντικού πολίτη της παγκοσμιοποιημένης κοινωνίας της εποχής μας. Συνεπώς, μέσα από τη σκοποθεσία και τη φιλοσοφία που προβάλλεται από τις ιστοσελίδες των ιδιωτικών σχολείων αναδεικνύεται το «ιδανικό πρότυπο του μαθητή», το οποίο θα πείσει αλλά κυρίως θα προσελκύσει τους γονείς, ώστε να εγγράψουν το παιδί τους στο συγκεκριμένο σχολείο.

Τα ιδιωτικά σχολεία όπως φάνηκε από την ιστοσελίδα τους διατείνονται ότι στοχεύουν στην ολόπλευρη ανάπτυξη της προσωπικότητας του μαθητή αλλά και των

γνωστικών, κοινωνικών και συναισθηματικών ικανοτήτων. Επίσης, όπως αναφέρεται στην ιστοσελίδα τους άρρηκτα συνδεδεμένος με τον προηγούμενο στόχο είναι και η δημιουργία ενός μαθητή που μελλοντικά θα ανταποκρίνεται στις σύγχρονες κοινωνικές απαιτήσεις. Επιπλέον, όπως προκύπτει από τις πληροφορίες ένας ακόμη στόχος τους είναι η σχολική επιτυχία μέσα από εξατομικευμένη διδακτική υποστήριξη και επιπρόσθετο διδακτικό υλικό και σε διαδικτυακή μορφή που προσφέρουν ως εκπαιδευτική υπηρεσία και εξασφαλίζει μια επιτυχημένη σταδιοδρομία ζωής. Παράλληλα, ο μαθητής για να ολοκληρωθεί ως άνθρωπος σύμφωνα με τη φιλοσοφία των ιδιωτικών σχολείων χρειάζεται να είναι ένα πολυπράγμον όν που θα έχει αναπτύξει δεξιότητες στον αθλητισμό, στις τέχνες, στις ξένες γλώσσες, στη λογοτεχνία, στην τεχνολογία και θα έχει ευαισθητοποιηθεί σε κοινωνικά και περιβαλλοντικά θέματα αλλά και στη θρησκεία (βλέποντας το ιδιωτικό σχολείο Απόστολος Παύλος). Επιπλέον, τα ιδιωτικά σχολεία αναφέρουν ότι χρησιμοποιούν κυρίως μαθητοκεντρική μέθοδο διδασκαλίας, δηλαδή επίκεντρο της διδασκαλίας είναι ο ίδιος ο μαθητής. Συνεπώς, μέσα από την καταγραφή των πληροφοριών σχετικά με τη φιλοσοφία και τη σκοποθεσία τους που προβάλλονται στην ιστοσελίδα τους φαίνεται ότι προσπαθούν να προσελκύσουν τους γονείς κατά κύριο λόγο και πως ως σχολεία ανταποκρίνονται πλήρως στις ανάγκες της σύγχρονης κοινωνίας και της ανταγωνιστικής αγοράς.

Τα δημόσια σχολεία από την άλλη πλευρά φάνηκε κατά κύριο λόγο ότι δεν παρουσιάζουν τους στόχους τους όσον αφορά την εκπαίδευση των μαθητών τους, τη φιλοσοφία και την εκπαιδευτική μέθοδο που χρησιμοποιούν, διότι μάλλον θεωρούν ότι είναι γνωστό ότι υπάγονται πλήρως στο Υπουργείο Παιδείας και οι εκπαιδευτικοί στόχοι τους, όπως και το εκπαιδευτικό έργο τους, καθορίζονται πλήρως από αυτό. Βέβαια, φαίνεται ότι επιθυμούν μέσα από τις πληροφορίες που καταγράφηκαν στην έρευνα να ακολουθήσουν τις επιταγές και τις ανάγκες της αγοράς τόσο σε τοπικό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Γι' αυτό τα περισσότερα δημόσια σχολεία επικεντρώνουν την προσοχή μας στη χρήση εκπαιδευτικών εργαλείων κοινωνικής μάθησης και δικτύωσης, ώστε να ενισχυθεί η επικοινωνία των μελών της εκπαιδευτικής κοινότητας. Ακόμα, τα δημόσια σχολεία απευθύνονται μέσα από τον διαδικτυακό χώρο τους σε γονείς, μαθητές αλλά και φορείς της εκπαίδευσης που ελέγχουν το σχολείο προσπαθώντας να πείσουν ότι επιτελούν σωστά το έργο που τους έχει αναθέσει η πολιτεία. Σε κάποιες περιπτώσεις (2^ο Γυμνάσιο Ξυλοκάστρου, 1^ο

Δημοτικό Λουτρακίου, Δημοτικό Βραχατίου) φαίνεται να θέλουν να παρουσιάσουν το σχολείο ως συλλογικότητα που δημιουργεί το εκπαιδευτικό προσωπικό του μέσα από τις δράσεις που υλοποιούνται από το σχολείο και τους μαθητές του κάθε φορά αλλά και ότι έχουν μια σχετική αυτονομία στον τρόπο με τον οποίο ορίζουν το έργο τους και τις δράσεις τους. Συνεπώς, φαίνεται ότι έχουν τη δυνατότητα να αναπτύσσουν τη δράση τους πέρα από τους κανόνες και το αυστηρό εκπαιδευτικό πρόγραμμα που ορίζεται από το ανώτατο όργανό τους το Υπουργείο Παιδείας.

Όσον αφορά τις εκπαιδευτικές δράσεις και τα εκπαιδευτικά προγράμματα τα ιδιωτικά σχολεία φαίνεται από τις συχνές αναρτήσεις στις ιστοσελίδες τους ότι υλοποιούν αρκετά εκπαιδευτικά προγράμματα. Τα προγράμματα σχετίζονται με την ευαισθητοποίηση των μαθητών σε περιβαλλοντικά και κοινωνικά ζητήματα (ενδοσχολική βία, χρήση διαδικτύου, περιβάλλον - οικολογία). Κύριος στόχος τους θα μπορούσε να είναι ότι προσπαθούν να δείξουν σε όσους μετέχουν στην εκπαιδευτική διαδικασία ότι τα ιδιωτικά σχολεία ανήκουν και στα «κοινωνικά σχολεία», τα οποία δραστηριοποιούν τους μαθητές τους και ότι επιδρούν και διαμορφώνουν το πολιτισμικό τους κεφάλαιο. Ταυτόχρονα, όμως, προσπαθούν με ανταγωνιστική διάθεση, να αναδείξουν ακόμη περισσότερο τον εαυτό τους ως σχολεία καινοτόμων δράσεων. Μάλιστα οι ίδιοι οι μαθητές των σχολείων συμμετέχοντας στα προγράμματα αυτά, συμμετέχουν εν γένει και στη σχολική ζωή έχοντας ενεργό ρόλο, ενώ με την εμπλοκή τους είναι πιθανό να αναδεικνύονται οι κλίσεις τους και να αποκτούν ή και να ενισχύουν το επιθυμητό για τους γονείς κοινωνικό, και πολιτισμικό τους κεφάλαιο.

Βέβαια και τα δημόσια σχολεία μέσα από την ιστοσελίδα τους φαίνεται ότι δημοσιοποιούν σε ικανοποιητικό βαθμό τις κοινωνικές και πολιτιστικές δράσεις τους και τη συμμετοχή τους σε διαγωνισμούς, περιβαλλοντικά, κοινωνικά προγράμματα και προγράμματα αγωγής υγείας. Στοιχείο που δείχνει ότι μπορούν να γίνουν πιο ανταγωνιστικά σε σύγκριση με τα ιδιωτικά σχολεία σε ό,τι αφορά την υλοποίηση εκπαιδευτικών δράσεων και προγραμμάτων που ενεργοποιούν τους μαθητές τους καθιστώντας τους συμμετέχοντες στη μαθησιακή διαδικασία, και που ενισχύουν το πολιτισμικό τους κεφάλαιο.

Οι δύο κατηγορίες σχολείων τόσο τα δημόσια όσο και τα ιδιωτικά σχολεία μέσα από την πρόωθηση και δημοσιοποίηση των δραστηριοτήτων τους που

αποτελούν μέρος της εκπαιδευτικής πολιτικής τους και της σχολικής ζωής διαπιστώνεται ότι προσπαθούν να ενισχύσουν τη δυναμική εντός και το προφίλ του σχολείου σε σχέση με την εκπαιδευτική κοινότητα και ιδιαίτερα τους γονείς αλλά και την τοπική κοινωνία. Παράλληλα, μέσα από την προβολή των σχολικών δράσεων αναδεικνύεται η ανάπτυξη συνεργασίας του εκπαιδευτικού οργανισμού εντός και εκτός των σχολικών τειχών (σε τοπικό, εθνικό επίπεδο αλλά και στο μικροεπίπεδο της σχολικής μονάδας). Τα σχολεία έρχονται σε επαφή και συνεργάζονται με εξωτερικούς φορείς. Τα ιδιωτικά σχολεία, όπως φαίνεται από τα στοιχεία, συνεργάζονται κυρίως με ιδιωτικούς φορείς και ειδικούς συνεργάτες, όπως ψυχολόγοι, παιδοψυχολόγοι για τη διοργάνωση ομάδων συμβουλευτικής γονέων, και ειδικών εκδηλώσεων, θεατρολόγοι αλλά και εξεταστικά κέντρα ξένων γλωσσών και πληροφορικής για τη διοργάνωση εξετάσεων με σκοπό να ανταποκριθούν πλήρως στις ανάγκες και τις απαιτήσεις τόσο των μαθητών όσο και των γονέων. Τα δημόσια σχολεία συνεργάζονται με εξωτερικούς φορείς όπως είναι το ίδιο το Υπουργείο Παιδείας για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών του, την οργάνωση για παιδιά το «Χαμόγελο του Παιδιού», τοπικούς συλλόγους και την τοπική αυτοδιοίκηση με στόχο να απευθυνθούν στην τοπική κοινωνία και να αναγνωρίζουν τους γονείς μέσα σε αυτήν.

Η ανάδειξη, λοιπόν, σε μεγάλο βαθμό των δράσεών τους και της συνεργασίας των σχολείων κυρίως με τοπικούς φορείς δείχνει ότι τα δημόσια σχολεία επιτελούν και αυτά κοινωνικό έργο και οι εκπαιδευτικοί τους είναι ικανοί απέναντι στους μαθητές, τους γονείς αλλά και τους προϊσταμένους τους που τα ελέγχουν. Τα σχολεία μέσα από τις δραστηριότητές τους φαίνεται ότι μπορούν να διαδραματίσουν έναν αντισταθμιστικό ρόλο σε ό, τι αφορά την κατανομή του πολιτιστικού κεφαλαίου των μαθητών που προέρχονται από όλα τα κοινωνικά στρώματα. Επίσης, μέσω του ιδρυματικού *habitus*, που προσπαθούν να αναπτύξουν, στοχεύουν στο να επηρεάσουν τη συμπεριφορά των μαθητών απέναντι στη γνώση αλλά και να εμπνεύσουν εμπιστοσύνη σχετικά με την ακαδημαϊκή γνώση που προσφέρουν.

Ακόμα, μέσα από τη συχνή ανάρτηση και δημοσιοποίηση των δράσεων τόσο από τα ιδιωτικά όσο και από τα δημόσια σχολεία φαίνεται ότι η διάκριση ανάμεσα στους δύο τύπους σχολείων χαλαρώνει, αφού παρουσιάζουν παρόμοιες στρατηγικές. Οι δράσεις, λοιπόν, μπορεί να είναι αποτέλεσμα των πολιτικών που εφαρμόζονται τα τελευταία χρόνια στα σχολεία με βάση τις οποίες προωθούνται ή και απαιτούνται από

τα σχολεία να αποκτήσουν ένα πιο ενεργητικό ρόλο, ώστε να χαλαρώσουν τα αυστηρά σύνορα, τα οποία διακρίνονται σε σχέση με την εκπαιδευτική κοινότητα στην οποία εντάσσονται και να λειτουργήσουν ως «ανοιχτά» σχολεία προς την κοινωνία. Υπό αυτό το πρίσμα, η καταγραφή των δράσεων των δημόσιων και ιδιωτικών σχολείων είναι η μόνη κατηγορία με βάση την ανάλυσή μας, στην οποία αποτυπώνονται οι επιρροές των παγκόσμιων πολιτικών. Κατά συνέπεια, με βάση αυτές τις επιρροές, τα σχολεία έχουν αποκτήσει ένα πιο ενεργητικό ρόλο και δρουν με περισσότερη αυτονομία σε τοπικό επίπεδο.

Στη συνέχεια, αξιοσημείωτο είναι ότι στο θέμα της αξιολόγησης της εκπαιδευτικής μονάδας, του εκπαιδευτικού έργου, των εκπαιδευτικών και των μαθητών και τα δημόσια και τα ιδιωτικά σχολεία δεν αναφέρονται σχεδόν καθόλου. Εξαιρούνται το 2^ο Γυμνάσιο Ξυλοκάστρου που κάνει μια μικρή αναφορά στο ζήτημα. Μόνο κάποια ιδιωτικά σχολεία (Απόστολος Παύλος και Αριστοτέλειο κορινθιακό εκπαιδευτήριο) αναφέρονται στις επιδόσεις των μαθητών για την εισαγωγή τους στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Στο σημείο αυτό μπορούμε να υποθέσουμε ότι ο στόχος των ιδιωτικών σχολείων φαίνεται να είναι ότι οι ενδιαφερόμενοι για τις εκπαιδευτικές υπηρεσίες που παρέχουν, γονείς, να καταλήξουν στο συμπέρασμα ότι η φοίτηση στο ιδιωτικό σχολείο αποτελεί εγγύηση για τη σωστή προετοιμασία των μαθητών και την επιτυχία τους στις πανελλήνιες εξετάσεις αλλά και μετέπειτα στην εξασφάλιση των απαραίτητων προσόντων για μια επιτυχημένη επαγγελματική πορεία.

Τέλος, όσον αφορά την επικοινωνία μεταξύ σχολείου και γονέων, τα δημόσια σχολεία διαπιστώνεται ότι μένουν κατά κύριο λόγο σε τυπικές υπενθυμίσεις, στην ύπαρξη στερεοτυπικών κανονισμών, ρυθμίσεων και της υπάρχουσας νομοθεσίας που κατ' επέκταση ρυθμίζουν με τυπικό τρόπο και τη σχέση που αναπτύσσεται μεταξύ των γονέων και της σχολικής μονάδας. Από την άλλη πλευρά, τα ιδιωτικά σχολεία φαίνεται από τους τρόπους επικοινωνίας που προβάλλουν από την ιστοσελίδα τους ότι θεωρούν ιδιαίτερα σημαντική για την πορεία τους την επικοινωνία και τη σχέση που θα δημιουργήσει το σχολείο με τους γονείς και κηδεμόνες των μαθητών. Γι' αυτό το λόγο εφευρίσκουν διαρκώς νέους τρόπους επικοινωνίας μέσα από τα σύγχρονα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, όπως το facebook, που έχουν όλα τα ιδιωτικά σχολεία εκτός από το σχολείο του Αποστόλου Παύλου και το blog που έχουν τα σχολεία (Μικρός Ναυτίλος, Αριστοτέλειο κορινθιακό εκπαιδευτήριο) και δεν αρκούνται μόνο

στην απόλυτα στερεοτυπική υπενθύμιση των τρόπων επικοινωνίας με τη σχολική μονάδα.

Η παρούσα ερευνητική εργασία, λοιπόν, μέσα από ένα δεύτερο επίπεδο επεξεργασίας αναφορικά με το σύνολο των δεδομένων διερευνά τις συνθήκες σε παγκόσμιο και τοπικό επίπεδο που διαμορφώνουν τη δημόσια και ιδιωτική εκπαίδευση σήμερα, ενώ επικεντρώνεται στη μελέτη των τρόπων προβολής του έργου μέσα από την ιστοσελίδα τους των ιδιωτικών και επιλεγμένων δημόσιων σχολείων του Νομού Κορινθίας, με πολλά ενδιαφέροντα συμπεράσματα, τα οποία παρουσιάστηκαν παραπάνω.

5.Γενικά συμπεράσματα- Συζήτηση

Ξεκινώντας την εργασία μας είδαμε μέσα από τη βιβλιογραφική επισκόπηση ότι τη σημερινή εποχή η εκπαίδευση των νέων ανθρώπων παρουσιάζει έντονο κοινωνικοπολιτικό ενδιαφέρον σε εθνικό και υπερεθνικό επίπεδο, καθώς δε θεωρείται μια απλή διάσταση της δημόσιας ζωής.

Ο κυρίαρχος παγκοσμιοποιημένος λόγος δίνει κατευθύνσεις για την αξιοποίηση παραγωγικού ανθρώπινου δυναμικού που θα έχει υψηλού επιπέδου μορφωτικό επίπεδο. Συνεπώς, φαίνεται μέσα από τη βιβλιογραφική επισκόπηση ότι κάθε κράτος προσπαθεί να ανταποκρίνεται στα διεθνή πρότυπα και στις πολιτικές και κοινωνικές πιέσεις. Το γεγονός αυτό οδηγεί κάθε χώρα σε αλλαγές στην εκπαιδευτική πολιτική που εφαρμόζει. Στόχος των κρατών είναι η οικονομική και κοινωνική πρόοδος, γεγονός που θα βοηθήσει, ώστε να ανταποκριθούν θετικά στις απαιτήσεις του σύγχρονου ανταγωνιστικού μοντέλου που επικρατεί σε παγκόσμιο επίπεδο.

Στην εργασία επισημάνθηκαν οι προσπάθειες που πραγματοποιούνται για τη δημιουργία μιας πιο εποικοδομητικής σχέσης ανάμεσα στην κοινωνία και την παροχή δημόσιων υπηρεσιών με στόχο να γίνουν ακόμα πιο ανταγωνιστικές και αποτελεσματικές προς τους πολίτες. Ωστόσο, ως εναλλακτική λύση για την παροχή ποιοτικότερης εκπαίδευσης εισάγεται ο όρος της ιδιωτικοποίησης της εκπαίδευσης.

Οι ιδιωτικοποιήσεις, ως παγκόσμια τάση, διαμορφώνονται και προωθούνται από τα διαφορετικά στοιχεία που συνθέτουν το πολιτικό, κοινωνικό και γενικότερα το εθνικό πλαίσιο κάθε χώρας. Τέτοια στοιχεία, όπως φάνηκε, είναι οι πολιτικές, κοινωνικές και εκπαιδευτικές δομές κάθε κράτους, ο τρόπος διακυβέρνησης, η οικονομική βοήθεια ή τα δάνεια που δίνονται για την εκπαίδευση κάθε φορά. Όμως, παρατηρείται σε κάποια κράτη και κοινή γραμμή πλεύσης ανάμεσα στον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα, αφού μέσα στη δημόσια εκπαίδευση ενσωματώνονται διάφορες μορφές ιδιωτικοποίησης ή με βάση τις διεθνείς συμφωνίες ανάπτυξης υφίστανται νέες εκπαιδευτικές παροχές που εξυπηρετούν και ιδιωτικά συμφέροντα. Εν μέρει, λοιπόν, η δημόσια εκπαίδευση προσαρμόζεται στις αρχές της ελεύθερης αγοράς και των ενδογενών μορφών ιδιωτικοποίησης. Έτσι, εισάγονται νέες ιδέες και προτάσεις, δομές και τεχνικές από τον ιδιωτικό τομέα στη δημόσια εκπαίδευση.

Επισημαίνεται, λοιπόν ότι η νεοφιλελεύθερη πολιτική οδηγεί τα σχολεία, τους εκπαιδευτικούς οργανισμούς και τους φορείς παροχής εκπαιδευτικών υπηρεσιών να εμφανίζουν την τάση να συμμορφώνονται στις επιταγές της διεθνούς αγοράς. Για την καλύτερη εκπαίδευση των καταναλωτών τους (γονείς, μαθητές) υιοθετούν επιχειρηματικές φιλοδοξίες όχι μόνο τα ιδιωτικά αλλά και τα δημόσια σχολεία προκειμένου να πείσουν το κοινό για την αποδοτικότερη και πληρέστερη εκπαίδευση που προσφέρουν. Κατά συνέπεια, εισάγονται στο χώρο της εκπαίδευσης διάφορες μορφές ιδιωτικοποιήσεων, που προωθούν την ελεύθερη επιλογή των γονέων για παροχή εκπαιδευτικών υπηρεσιών που θεωρούν καλύτερες για τα παιδιά τους.

Στην εργασία μας κρίθηκε πολύ σημαντική η παρατήρηση του τρόπου λειτουργίας της σχολικής επιλογής σε πολιτικό, σε ατομικό επίπεδο καθώς και σε επίπεδο σχολικής μονάδας. Τα διαφορετικά εθνικά πλαίσια και οι τοπικές ιδιαιτερότητες, αποτελούν σημαντικούς παράγοντες που διαμορφώνουν τις πρακτικές και επηρεάζουν τις πολιτικές και τη «σχολική επιλογή» μέσα σε συγκεκριμένα πλαίσια. Μάλιστα «η επιλογή σχολείου» μέσα σε ένα νεοφιλελεύθερο πλαίσιο δράσης, είναι η απάντηση στο ότι η εκπαίδευση δε θεωρείται πλέον ένα πολιτισμικά οριοθετημένο σύστημα, αλλά ότι το ζήτημα ξεπερνά τα σύνορα των κρατών.

Ωστόσο, αξιόλογο ρόλο διαδραματίζουν η εσωτερική πολιτική που ακολουθεί ένα σχολείο και οι διαδικασίες επιλογής που προάγει κάθε σχολείο καθώς και οι αξίες, οι πρακτικές, οι ταυτότητες, που διαρκώς διαμορφώνονται ως απάντηση στις σύγχρονες πολιτικές για την εκπαίδευση παγκοσμίως.

Στο σημείο αυτό πρέπει να επισημάνουμε ότι σημαντικό ρόλο για τη επιλογή σχολείου από την πλευρά των γονέων, όπως φαίνεται και στο θεωρητικό μέρος της εργασίας αλλά και από τις μελέτες που παρουσιάστηκαν στο κεφάλαιο της βιβλιογραφικής επισκόπησης, διαδραματίζει η επίδραση των τριών κεφαλαίων της θεωρίας του Bourdieu (κοινωνικό, οικονομικό και πολιτισμικό κεφάλαιο) για την επιλογή σχολείου, η οποία δεν έχει μονομερή διάσταση. Πολλοί είναι οι παράγοντες, οι οποίοι αναφέρθηκαν και στο θεωρητικό μέρος της παρούσας εργασίας, που παρεισφρέουν και επηρεάζουν το εύρος των επιλογών στις οποίες έχουν πρόσβαση οι ίδιοι οι γονείς.

Αδιαμφισβήτητα, όπως φάνηκε, το οικονομικό κεφάλαιο αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για την πρόσβαση των γονέων με περισσότερους πόρους σε «καλύτερα» σχολεία, άρα και στα ιδιωτικά σχολεία, αφού όπως μπορεί να νομίζουν οι γονείς, παρέχουν περισσότερες εκπαιδευτικές υπηρεσίες. Το «καλύτερο», βέβαια, είναι υποκειμενικό και διαφέρει από γονέα σε γονέα. Οι γονείς, οι οποίοι υστερούν σε οικονομικό επίπεδο αναγκαστικά στέλνουν το παιδί τους στο πλησιέστερο δημόσιο σχολείο ή προσπαθούν να βρουν άλλες διεξόδους για να του προσφέρουν την καλύτερη δυνατή μόρφωση.

Ωστόσο, όπως διαπιστώθηκε, υπάρχουν φορές που η έλλειψη μορφωτικού κεφαλαίου αναπληρώνεται από το οικονομικό κεφάλαιο που μπορεί να διαθέτουν κάποιοι με αποτέλεσμα να έχουν περισσότερες επιλογές για την εκπαίδευση του παιδιού τους. Τέλος, οι γονείς που έχουν σε επάρκεια και τα τρία κεφάλαια, σύμφωνα με τη θεωρία του Bourdieu, έχουν και περισσότερες ευκαιρίες για την επιθυμητή για εκείνους σχολική επιλογή.

Οδηγούμαστε, λοιπόν, στο συμπέρασμα, ότι το οικονομικό, το πολιτισμικό και το κοινωνικό κεφάλαιο αλληλεπιδρούν μεταξύ τους με αποτέλεσμα να ασκούν σημαντική επιρροή και να καθορίζουν τις δυνατότητες της σχολικής επιλογής από την πλευρά των γονέων.

Στο σημείο αυτό πρέπει να αναφερθούμε στις σημαντικές απόψεις του Ball, που επηρέασαν την πορεία της εργασίας μας σχετικά με την παγκόσμια διάσταση της εκπαίδευσης, όπως τη μελετήσαμε στη βιβλιογραφική επισκόπηση αλλά και στο θεωρητικό μέρος της εργασίας και το πώς αυτή επηρεάζει και την τοπική αγορά της εκπαίδευσης.

Αδιαμφισβήτητα, η αλληλεπίδραση που υπάρχει ανάμεσα στις παγκόσμιες πολιτικές, την κοινωνική τάξη από την οποία προέρχονται οι γονείς αλλά και τη γεωγραφική θέση του εκάστοτε σχολείου αποτελούν παράγοντες που επηρεάζουν τις προτιμήσεις των γονέων κυρίως της μεσαίας τάξης. Ταυτόχρονα, οι παγκόσμιες εκπαιδευτικές αγορές έχουν επηρεάσει τα εκπαιδευτικά συστήματα, τα οποία σύμφωνα με τον Ball έχουν οδηγηθεί προς την «ιδιωτικοποίηση». Συνεπώς, τα εκπαιδευτικά συστήματα τη σημερινή εποχή αποτελούν στοιχεία μιας σύνθετης

αγοράς και προσπαθούν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της διεθνούς ανταγωνιστικότητας.

Οι παραπάνω θεματικές ενότητες που σχετίζονται με τη σχολική επιλογή αλλά και το πώς τα σχολεία επηρεάζονται από τον παγκόσμιο και τοπικό παιδαγωγικό λόγο, μας παρακίνησε να διερευνήσουμε τον τρόπο που δημόσια αλλά και ιδιωτικά σχολεία και συγκεκριμένα του Νομού Κορινθίας, τον οποίο επιλέξαμε για τη μελέτη μας, μπορούν να παρουσιάζουν και να προβάλλουν το έργο τους μέσα από ένα σύγχρονο μέσο κοινωνικής δικτύωσης που προτάσσουν οι νέες τεχνολογίες, την ιστοσελίδα τους. Άλλωστε, η ιστοσελίδα αποτελεί τη σημερινή εποχή ένα μέσο ευρείας κοινωνικής αποδοχής, που μπορεί να επηρεάσει τη σχολική επιλογή των γονέων, οι οποίοι πλέον είναι κυρίαρχοι μέτοχοι της εκπαιδευτικής πραγματικότητας.

Επίσης, στόχος της παρούσας εργασίας ήταν και να μελετήσουμε μέσα από τις σχολικές ιστοσελίδες αν τα σχολεία και ιδιαίτερα τα ιδιωτικά σχολεία προβάλλονται ως «κοινωνικά σχολεία» με δημοκρατικά ιδεώδη και αρχές, τα οποία μάλιστα δεσμεύονται στους μαθητές και στους γονείς τους για δημοκρατία, κοινωνική δικαιοσύνη, ελευθερία λόγου και δράσεων αλλά και προάγουν την ισότητα ευκαιριών χωρίς κερδοσκοπικά και ιδιοτελή συμφέροντα.

Είναι σημαντικό να σημειωθεί εδώ, ότι το κράτος αν και λειτουργεί με βάση τις παγκόσμιες προδιαγραφές και απαιτήσεις, έχει τη δυνατότητα να διαμορφώσει το ανταγωνιστικό πλαίσιο δράσης μεταξύ των σχολείων και να καθορίσει τα όρια επιλογής. Μάλιστα, θεωρείται ο απόλυτος ρυθμιστής για τη διαμόρφωση και κατάρτιση του αναλυτικού προγράμματος, των εκπαιδευτικών δράσεων, των προγραμμάτων και της φιλοσοφίας που ακολουθεί ένα σχολείο. Κυρίως, φέρει την ευθύνη για τα δημόσια σχολεία, γεγονός που διαπιστώθηκε από την έρευνα των ιστοσελίδων των σχολείων. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας στις ιστοσελίδες των δημόσιων σχολείων, τα σχολεία φαίνεται ότι εκλαμβάνουν ως δεδομένο και ακολουθούν πλήρως το αναλυτικό πρόγραμμα, το οποίο καταρτίζεται από το Υπουργείο Παιδείας, αλλά και συνολικά το θεσμικό πλαίσιο και τις οδηγίες του Υπουργείου Παιδείας για τη λειτουργία τους. Γι' αυτό και δεν αναφέρουν στοιχεία για τη σκοποθεσία, τη φιλοσοφία και την παιδαγωγική προσέγγιση που χρησιμοποιούν αλλά παραπέμπουν με ηλεκτρονικούς συνδέσμους το κοινό στο Υπουργείο Παιδείας.

Στην απέναντι όχθη βρίσκονται τα ιδιωτικά σχολεία, τα οποία φαίνεται ότι λειτουργούν με περισσότερη αυτονομία, αν και βρίσκονται και αυτά σύμφωνα με τη νομοθεσία, υπό την επίβλεψη του κρατικού μηχανισμού. Το ελληνικό κράτος ασκεί εποπτεία στη λειτουργία των ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων μέσω του Υπουργείου Παιδείας όσον αφορά το περιεχόμενο και τον τρόπο οργάνωσης των μαθημάτων (αναλυτικό πρόγραμμα, ωρολόγιο πρόγραμμα) αλλά τα ιδιωτικά σχολεία έχουν μια σχετική ευελιξία στην ανάπτυξη καινοτόμων πρωτοβουλιών.

Ωστόσο, σύμφωνα με τα κυριότερα ευρήματα της έρευνας παρατηρείται ότι ο δημόσιος χαρακτήρας της εκπαίδευσης παρουσιάζει αλλαγές. Φάνηκε, δηλαδή, ότι τα δημόσια σχολεία μέσα από τη δημοσιοποίηση των εκπαιδευτικών δράσεών τους κατά κύριο λόγο στην ιστοσελίδα τους, τείνουν να επιδιώκουν την προβολή της εικόνας τους και το πόσο ενεργά σχολεία είναι προς την εκπαιδευτική κοινότητα σε τοπικό κυρίως αλλά και σε εθνικό επίπεδο. Το γεγονός αυτό οδηγεί σε χαλάρωση των συνόρων μεταξύ των ιδιωτικών και δημόσιων σχολείων, καθώς όπως παρατηρήθηκε οι δράσεις τους παρουσιάζουν σχετική συνάφεια και συνοχή.

Η χαλάρωση των συνόρων που παρατηρείται μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών σχολείων διαπιστώνεται από την προβολή των εκπαιδευτικών δράσεών τους τόσο των δημοσίων όσο και των ιδιωτικών σχολείων για να προσελκύσουν τους γονείς και τους μαθητές αλλά και να θεωρηθούν «ανοιχτά σχολεία» με δημοκρατικές αρχές προς το κοινωνικό σύνολο. Αυτό, άλλωστε, το χαρακτηριστικό επιτάσσουν οι διεθνείς αγορές και οι παγκόσμιες εκπαιδευτικές πολιτικές, οι οποίες επιθυμούν σχολεία, τα οποία να δρουν με μια σχετική αυτονομία στον τρόπο που ορίζουν το έργο τους στην τοπική αγορά, λαμβάνοντας υπ' όψιν όμως πάντα τις ανάγκες της εκπαίδευσης σε παγκόσμιο επίπεδο.

Με βάση τα αποτελέσματα της έρευνας, λοιπόν, επισημαίνουμε ότι τα ιδιωτικά σχολεία προβάλλουν την κοινωνική τους διάσταση και το πρότυπο μαθητή που επιθυμούν μέσα από τις εκπαιδευτικές παροχές που προσφέρουν να δημιουργήσουν, ώστε να δώσουν λύσεις σχετικά με τις απαιτήσεις και τις ανάγκες της κοινωνίας και της παγκόσμιας αγοράς. Σύμφωνα και με την έρευνα της Boyask (2014), η οποία αναλύθηκε εκτενώς σε προηγούμενα κεφάλαια, φαίνεται ότι κύριος στόχος τους είναι να προσελκύσουν τους εν δυνάμει ενδιαφερόμενους γονείς να επιλέξουν το σχολείο τους. Αυτό συμβαίνει, διότι φαίνεται ότι προσπαθούν με όλα τα

μέσα που διαθέτουν και προβάλλουν στην ιστοσελίδα τους να αποτελέσουν σχολεία που ακολουθούν τα διεθνή πρότυπα και ταυτόχρονα τις κοινωνικές ανάγκες για καλλιέργεια του αισθήματος της ισότητας, της ελευθερίας της σκέψης και της κοινωνικής δικαιοσύνης του μαθητή. Τα ιδιωτικά σχολεία, επιδιώκουν να το επιτύχουν, όπως φάνηκε από την ανάλυση της έρευνας, μέσα από την προβολή των εκπαιδευτικών στόχων, της φιλοσοφίας, της διδακτικής μεθόδου που ακολουθούν αλλά και τις εκπαιδευτικές δράσεις τους, τις οποίες προβάλλουν από τον διαδικτυακό χώρο στους γονείς. Έτσι, ανταποκρίνονται πλήρως και στις απαιτήσεις των γονέων μέσα, βέβαια, στο πλαίσιο του ανταγωνισμού, που επικρατεί πλέον στο χώρο της εκπαίδευσης.

Εκτενώς, λοιπόν, παρατηρήσαμε ότι η ιδιωτικοποίηση πλέον διαδραματίζει έναν σημαντικό ρόλο σε μια διαδικασία «εμπορευματοποίησης» της εκπαίδευσης, όπου η ίδια η εκπαίδευση αρχίζει να αντιμετωπίζεται με βάση κατά κύριο λόγο την ανταλλακτική της αξία και όχι τόσο με βάση τους κοινωνικούς της στόχους. Επίσης, οι τάσεις ιδιωτικοποίησης, τόσο οι ενδογενείς όσο και οι εξωγενείς, μπορούν σε μεγάλο βαθμό να επηρεάσουν την ισότητα στο χώρο της εκπαίδευσης, όχι μόνο διευρύνοντας το χάσμα ανάμεσα στους προνομιούχους και τους μειονεκτούντες μαθητές, αλλά και μεταβάλλοντας τον τρόπο με τον οποίο γίνεται κατανοητή η αξία της ισότητας, της δημοκρατίας και της κοινωνικής δικαιοσύνης.

Αξίζει, ακόμη, να επισημαίνουμε μέσα από την παρούσα εργασία ότι ο θεσμός της εκπαίδευσης τη σημερινή εποχή αναφέρεται σε ένα πολυδιάστατο σύνολο κινήτρων, θέσεων, ταυτοτήτων, αγαθών, υπηρεσιών και κατευθύνσεων, στοιχεία, τα οποία προσφέρονται τόσο από τη δημόσια όσο και από την ιδιωτική εκπαίδευση προς τους εκπαιδευτικούς, τους μαθητές και τους γονείς. Αδιαμφισβήτητα, λοιπόν, η εκπαίδευση είναι ένας από τους σημαντικότερους θεσμούς της κοινωνίας με επενδυτικές και αναπτυξιακές προοπτικές, αφού η μόρφωση των νέων ανθρώπων δεν θεωρείται μόνο μία πλευρά του δημόσιου βίου αλλά παρουσιάζει έντονο και συνεχές κοινωνικοπολιτικό ενδιαφέρον.

Βασικά ερωτήματα που προκύπτουν και θα αποτελέσουν βασικές προτάσεις για μελλοντική διερεύνηση θα μπορούσαν να είναι οι αντιλήψεις των ίδιων των σχολικών μονάδων για το έργο, το οποίο προβάλλουν στην ιστοσελίδα τους. Ακόμα ένα ερώτημα είναι ο τρόπος παρουσίασης του έργου του κάθε σχολείου μέσα από την

ιστοσελίδα που δείχνει το ίδιο το σχολείο να παρουσιάζεται ως σύλλογος διδασκόντων, ως ο ίδιος ο διευθυντής μαζί με το προσωπικό του ή για τα ιδιωτικά σχολεία ως ένας ιδιοκτήτης που επιλέγει τους εκπαιδευτικούς του με κύριο στόχο να υλοποιήσει το πρόγραμμά του και να προσελκύσει με κάθε τρόπο τους καταναλωτές των εκπαιδευτικών υπηρεσιών και κυρίως τους γονείς. Τέλος, η διερεύνηση του δείγματος των σχολείων σε μεγαλύτερη κλίμακα ακόμα και σε πανελλαδικό επίπεδο θα αποτελούσε ενδιαφέρουσα πρόταση για περαιτέρω μελέτη. Το θέμα, άλλωστε, παρουσιάζει μεγάλο ερευνητικό ενδιαφέρον και η διερεύνησή του θα μπορούσε να αποτελέσει πεδίο έρευνας.

“Η εκπαίδευση είναι δικαίωμα, όχι προνόμιο ή χάρη. Τα δικαιώματα των παιδιών αποτελούν συλλογική ευθύνη. Η εκπαίδευση είναι ευθύνη του κράτους. Ένα από τα καθήκοντα του κράτους είναι να προσδιορίζει τους σκοπούς και τους στόχους των εκπαιδευτικών συστημάτων και να εξασφαλίζει πλήρη χρηματοδότηση. (Reason for Hope: The Support of NGOs to Education for All, UNESCO, Paris 2001, όπ. αναφ. στο Ball & Youdell, 2008)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ξενόγλωσση

- Alegre M. A. & Benito R. (2012). ‘The best school for my child?’ Positions, dispositions and inequalities in school choice in the city of Barcelona, *British Journal of Sociology of Education*, 33 (6), 849–871.
- Angus, L., (2013). School choice: neoliberal education policy and imagined futures, *British Journal of Sociology of Education*, (1), 1-20
<http://dx.doi.org/10.1080/01425692.2013.823835>
- Ball S., Bowe, R. and Gewirtz, S., (1995). Circuits of schooling: A sociological exploration of parental choice in social class contexts. *Sociological Review* 43, 52-78.
- Ball, S. J. & Yoodell, D. (2008). Hidden privatization in Public education. Education international 5th Congress Preliminary report. London: Institute of Education, University of London. Διαθέσιμο στην ελληνική γλώσσα με τίτλο: Η κρυφή ιδιωτικοποίηση της εκπαίδευσης <http://www.doe.gr/11/ipem240511.pdf>.
- Bathmaker A. M., Robertson S. & L Slee R. (2008). Education plc. Understanding private sector participation in public sector education. *British Journal of Sociology of Education*, 29 (1), 105–112.
- Bourdieu, P. (1997) The Forms of Capital, in A.H. Halsey, H. Lauder, Ph. Brown and A. S. Wells (eds) *Education, Culture, Economy and Society*, Oxford, U.K., Oxford University Press (46-58). Reprinted in S. J. Ball (ed) *The RoutledgeFalmer Reader in Sociology of Education*, London, RoutledgeFalmer (pp. 15-29).
- Boyask, R. (2013) Theorising the democratic potential of privatised schools through the case of free schools, ACCESS: Critical Perspectives on Communication, *Cultural & Policy Studies*, 32, 1 & 2, 11-26.
- Boyask, R. (2014). Conditional equality in privatised schooling: Is there a public good in the private sector?. A paper presented at ECER 2014, University of Porto, 1 - 5 September 2014, 1-16.
- Carnoy, M. (2005). Globalization, Educational trends in the open society. Paper Presented at the Open Society Institute Education Conference: Education and Open

Society, June- July 2005, Budapest, Hungary. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <http://soros.multeam.hu/initiatives/esp/conference/index.php?id=0204>.

Dale, R., (1997). Educational Markets and School Choice, Review Essay. *British Journal of Sociology of Education*, 18 (3), 451-468.

Jones, P. W. (1992). World Bank financing of education: Lending, learning and development. London, Routledge.

Hansen, M. B. and J. Lairidsen (2004). "The Institutional Context of Market Ideology: a comparative analysis of the values and perceptions of local government CEOs in 14 OECD countries." *Public Administration* 82(2), 491-524.

Klees, J. S (2010). School choice international: exploring public-private partnerships Globalisation, *Societies and Education* 8, (1), 159–166.

Langouet G. & Leger J. A (2000). Public and private schooling in France: an investigation into family choice, *Education Policy* 15, (1), 41-49.

Lynch, K & Moran, M (2006) Markets, schools and the convertibility of economic capital: the complex dynamics of class choice. *British Journal of Education*, 27 (2), 221-235.

Mills, C. (2008). Reproduction and transformation of inequalities in schooling: The transformative potential of the theoretical constructs of Bourdieu. *British Journal of Sociology*, 29(1), 79-89.

Rizvi, F. and Lingard, B. (2010). *Globalizing Education Policy*. London: Routledge.

Steiner-Khamsi, G. (2006). "The economics of policy borrowing and lending: a study of late adopters". *Oxford Review of Education* 35 (5), 665-678.

Tavares, A. T. and S. Young (2005). "FDI and Multinationals: Patterns, Impacts and Policies." *International Journal of the Economics of Business* 12(1), 3-16.

Taylor, C. (2010). The globalisation of school choice? Book Review, *Globalisation, Societies and Education*, 8(1), 163-166.

Trump, M., (2010). The globalisation of school choice? *Journal of Education Policy*.

Van Zanten, A. (2005). New Modes of Reproducing Social Inequality in Education: the changing role of parents, teachers schools and educational policies. *European Educational Research Journal*, 4 (3), 155-169.

Van Zanten A., Kosunen S., (2013). School choice research in five European countries: the circulation of Stephen Ball's concepts and interpretations. *London Review of Education*, 11 (3), 239–255.

Woods, P. (1996). Choice, Class and Effectiveness, School Effectiveness and School Improvement, 7 (4), 324-341.

Ελληνόγλωσση

Bell, J. (1997). Μεθοδολογικός σχεδιασμός παιδαγωγικής και κοινωνικής έρευνας, (Μτφ.: Α.Β. Ρήγα). Αθήνα: Gutenberg.

[Blackledge, D., & Hunt, B. \(2000\). Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης. Αθήνα: Μεταίχμιο.](#)

Bourdieu, P. (1996). *Οι Κληρονόμοι. Οι φοιτητές και η κουλτούρα*. (Εισαγωγή: Ν. Παναγιωτόπουλος, μετάφραση: Ν. Παναγιωτόπουλος – Μ. Βιδάλη). Αθήνα: Ινστιτούτο του βιβλίου – Καρδαμίτσας.

Bourdieu, P. (1999). *Κείμενα Κοινωνιολογίας* (παρουσίαση – επιμέλεια : Ν. Παναγιωτόπουλος). Αθήνα: Στάχυ.

Bourdieu, P.(2005). Για την επιστήμη και τις κοινωνικές της χρήσεις. (Μ. Θανοπούλου , Ε. Βαγγελάτου, Μτφρ.) Αθήνα, εκδ. Πολύτροπον.

Bourdieu, P. (2006). Η αίσθηση της πρακτικής. Αθήνα, εκδ. Αλεξάνδρεια

Γρόλλιος, Π. (2005). Ιδεολογία, Παιδαγωγική και Εκπαιδευτική Πολιτική. Λόγος και Πράξη των Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων για την Εκπαίδευση. Αθήνα: Gutenberg.

Θεοχάρη, Ι. (2013). Διερεύνηση των παραγόντων που επιδρούν στη διαμόρφωση των κριτηρίων επιλογής της εξωσχολικής υποστήριξης των μαθητών από τους γονείς. Μεταπτυχιακή εργασία. Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Κόρινθος.

Μπαλάφα, Γ. (2011). Η ποιότητα των εξωσχολικών εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων στα σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης του νομού Κορινθίας και η συμμετοχή των

μαθητών σε αυτές ως δείκτες εκπαιδευτικής ανισότητας. Μεταπτυχιακή εργασία. Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Κόρινθος

Παρασκευά Β., (2011) «Παρουσίαση του έντυπου και ηλεκτρονικού υλικού πέντε δημοφιλών ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων στην Ελλάδα και ανάλυση της επικοινωνιακής τους στρατηγικής». Μεταπτυχιακή εργασία Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Κόρινθος

Σαμαρά, Α.Θ. (2013). Οι αντιλήψεις των γονέων σχετικά με το διάβημα της επιλογής του σχολείου φοίτησης των παιδιών τους. Μεταπτυχιακή εργασία. Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Κόρινθος.

Τόμος ΣΤ'(online) Περιοδική Έκδοση Έρευνας στην Εκπαίδευση Του Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών, Επιστημονική Επετηρίδα του Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών της Σχολής Επιστημών Αγωγής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, 2013, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις.

Φραγκουδάκη Α. (1985), Κοινωνιολογία της εκπαίδευσης, Αθήνα, εκδ. Παπαζήση.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

